rıfat ılgaz

bunadı bu adam



güldürü dizisi : BEŞ

SINIF YAYINLARI

BUNADI BU ADAM

Güldürü Dizisi: BEŞ

BUNADI BU ADAM

RIFAT
ILGAZ

BUNADI BU ADAM !

SINIF YAYINLARI

İstanbul :
1972

Kapak : **E v r e n Ofset**

Y E L K E N Matbaasında dizilmiş ve basılmıştır.

Kapak Kompozisyonu : **T a m e r G ü r p ı n a r**

AMAN

AMCACIĞIM!

«İdris efendiiii!..»

Yazıhanesinin kapısında durmuş, ambarın içinde vızır vızır kaynaşan kalabalığa doğru sesleniyordu:

«İdris!.. İdris efendiiii!..»

Oysa şu Ekrem denilen sivri akıllı yeğen, adam çağırmak için neler, ne donanımlar yaptırmamıştı. Geç başına, o düğmeli ses kutusunun, iç yazıhanedeki daktilo kızı mı çağıracaksın, tık! Dokun düğmesine, «Sevim hanım!... Bir dakika!» İkinci ambardaki İdris efendiye mi sesleneceksin:

«Heeey!.. İdris efendi!..»

Hayırsız yeğen Ekrem mi lâzım? Aç muhasebeyi, tık!

«Ekreeem!..»

Sen Bey'ini unut da «Ekrem bey» siz bir çağır bakalım! Kılını bile oynatmaz züppe!..

«Ekrem bey!»

Hay senin gib beyin boynu altında kala!.. Iyisi mi bu diktafon mu nedir, elini bile sürmezsin! Sırf kendine «Bey dedirtmek için koymadı mı buraya... Kime yutturuyor.

Muhasebeciye mi sesleneceksin:

«Hayri beeey! Gezgin'in sandıkları yüklendi mi?»

Gel gelelim, kim dokunacak parmağının ucuyla şu soğuk makineye... Bu biraz da alışkanlık meselesi..

«Heeey! İdris efendi beee!..»

«Buyurun Şaban bey!..»

«Gel yazıhaneye!»

«Geliyorum, Şaban bey! Şimdi..»

Bir dakika sonra İdris efendi kapısında dikiliyordu yazıhanenin.

«Geç, otur şuraya bakalım. Seslen, şu oğlana kahveleri!...»

Kahveler söylenmiş sigaralar yakılmıştı. Demek gene «Halvet» vardı ikisi arasında. Şaban Şanlı'nın bir şeytanlığına suç ortağı olması gerekecekti İdris efendinin.

«Bak İdris efendi!» dedi. «Sen yabancım değilsin!»

Hep böyle başlardı bu «Halvet» konuşmaları... Yabancısı değildi de, neden aylık yediyüzden bine çıkmıyordu, onaltı senedir? Yani şu Şıpşak Ambarı açıldı açılalı?.. İdris efendi yabancı değilse, Şaban Şanlı da yabancı sayılmazdı. Gönül rızasiyle şu yediyüz, bin olmazsa İdris efendi bin yapmasını, ayına göre ikibine, üçbine çıkarmasını bilirdi. Şaban Şanlı'nın cebinden kuruş kuruş çıkan bir şey yoktu ki..

Oniki kamyon gidip geliyordu nasıl olsa. Bütün şoförlerin kontak anahtarı İdris efendinin parmakları arasındaydı. O çevirmeden ne bujiler ateşlenir, ne kamyonlar gider gelirdi.

«Söyle bakalım, evvelâ İdris Efendi!» dedi, «İşler nasıl gidiyor?»

Kimin işlerini soruyordu bu patron? Eğer İdris Efendinin özel işlerini soruyorsa, çok şükür, tepe'de arsayı almıştı. Ellibini de yatırmıştı bankaya, kredinin de bir pundunu bekliyordu. Şu son aylarda da Aydın'ı, Denizli'yi almıştı avucunun içine.

«Vallaaa!» dedi, «Bilmem amma... İyi görünüyor işler..!»

«Hacı Dursun geçti bizi... Sekiz kamyonla vuruyor Şıpşak Ambarını... Neden vuruyor, hiç durdun mu üzerinde?»

«Vurduğu ortada amma... Neden vuruyor... Bu tuhafiyeci, manifaturacı milleti, çok dönek millet... Hacı Dursun partide son günlerde...»

Şaban Şanlı bu parti lâfına çok kızardı.

«Bırak partiyi» dedi, «O partiliyse onun kadar biz de partiliyiz!»

«Geçenlerde Ankara'ya yollamışlar da onu...»

«Yok öyle şey... Benden izinsiz kuş uçmaz buralarda! Söyle.. Sekiz kamyonla nasıl vuruyor bizi bu Hacı Dursun?.. Muhasebeden hesaplarını çıkarttırdım geçen yılın... Nerdeyse yarı yarıya zarar... Yani yarı yarıya kâr demek istiyorum..»

«Esas defterden mi?..»

«Gelir defterinden çıkartacak değilim a!.. Söyle neden başaşağı gidiyoruz?»

«Zatınız daha iyi bilirsiniz?»

«Benim bildiğim, Hacı Dursun'un bizi vurması, sırf Hacı Dursun'un Hacı Dursun olmasından!»

«Nasıl, anlıyamadım!»

«Yani diyorum, sırf Hacı olmasından ileri geliyor!»

«Bak... Bu doğru işte!..»

Suç, kendi üzerinden kaymış, Hacı Dursun'un hacılığına yüklenmişti. Yüzü gülmüştü biraz:

«Olur, neden olmasın!» dedi, «Hacıya rağbet var.. Hacı dedin mi akan sular duruyor, Hükümet bile hacılara döviz ayırıyor böyle günde! İtibarları olmasa.. Bak, doğru bu!..»

İşin nereye varacağını bilmeden Şaban Şanlı'yı doğrulayıp duruyordu. Şaban:

«Bak İdris Efendi!» dedi, «Sen yabancım sayılmazsın... Şu Ekrem sivri akıllısından daha çok akrabasın bana göre...»

«Sağol Şaban bey!..»

«İyi dinle sözümü... Ben bir haftaya varmaz yola çıkıyorum.. Hacı olmadan şu ambarın başına geçmek yok bana!.. Devir o devir değil artık!»

«Allah kabul etsin!...»

«Allah da kabul etsin, bizim müşteriler de.. Şimdi sana düşen iş... Hükümetin verdiği 200 dolar benim çayıma, kahveme, nargileme yetmez!.. Ne yapıp yapacaksın şu iki üç gün içinde sevaba girmek istiyorsan bana bulabildiğin kadar, dolar bulacaksın.. Sterlin de bulursan geri çevirme.. Anlıyor musun? Dolaş piyasayı..»

Yazıhanenin kapısı üç dört kere vuruldu, dışardan... Şaban Şanlı:

«Bak bakalım!» dedi, «Hangi münasebetsiz bu!»

Kapının anahtarı içerden çevrilince bomba gibi düştü içeriye Ekrem Tunçbilek.. Şaban Şanlı:

«Hayrola..» dedi, «Nerden geliyorsun bu saatte?»

Pardösüsünü bile çıkartmadan girmişti içeri:

«Hastahaneden!» dedi, «Taksi kapıda bekliyor!»

«Yaramaz bir şey mi var?»

«Annem!..» dedi, «Annemi kaldırdım!»

Dokunsan ağlıyacaktı:

«Yaaa!.. Vah vah!...»

«Hastalığı..»

«Daha belli değil... Baygın yatıyor... Hemen döneceğim... Biraz para rica edecektim avans olarak!»

Buraya kadar iyiydi ya.. İş, para lâfına gelince çatıldı kaşları...

«Ne kadar!... Elli yeter mi?»

«Efendim!» dedi «Elli lira taksiye gidecek.. Yüzelli ikiyüz!»

Şaban Şanlı birine para vermek istemedi mi ceketinin ceplerini karıştırır iç cebindeki iki dosyayı rahat rahat dolduran kâğıtları bonoları mektupları çıkarır... Mendiline kadar dökerdi masanın üstüne... Oysa tomar pantalonun sağ cebindeydi. Ekrem elini uzatsa çeker çıkarırdı tomarı.

O kadar kâğıdın arasından gene de aradığını buldu da... Arasa, beş on lira daha çıkarabilirdi:

«Al!» dedi, «Yüzaltmışbeş lira... İdare etmeğe bak! Geçerken muhasebeye uğra da avans olarak yazdırıver! Bu ay Allah bilir, gene avansın, aylığını çoktan aştı... Biraz idareli git diyorum sana... Haydi geçmiş olsun!..»

Gözünün ucuyla bir selâm verip çıkarken İdris efendi kuşkulu kuşkulu bakıyordu peşinden:

«Hava da inadına güzel bugün!..» dedi.

Şaban Şanlı:

«Yani..» dedi, «Kaytardı mı demek istiyorsun?..»

«Yok... Öyle bir şey dediğim yok... Hava, tam bahar havası..»

«Senin oldum olası şu delikanlıyı gözün tutmaz.. Nesini beğenmezsin anlamadım ki... Şuraya gireli nerdeyse altı ay oluyor. Nesini gördün altı aydır. Arasıra kaytarması var, o kadar... Tuttuğunu da koparıyor hani.. Nazilli'yi nasıl kopardı Hacı Dursun'dan ..»

«Bir arkadaşının aracılığı..»

«Arkadaş, markadaş... Hep böyle olur bu işler.. Hani akrabamdır diye söylemiyorum.. Tavşanın suyunun suyu... İş var bu çocukta... Neyse, dolar diyorduk... Hava da dediğin gibi tam bahar havası.. Söyle de şoföre yanaştırsın arabayı.»

Ekrem yüzaltmışbeş liranın üstüne cebindekileri de ekledi. Oldu yüksekseniki lira... Ve yaş yirmi iki... İki kadeh parlattı hemen oracıkta.. Biraz cesaretini toplamak için... Koştu postahanenin telefonuna.. Bankanın santralından Tülây'ı istedi..

«Alooo!.. Tülây.. Bak, ben.. Ekrem.. Hangi Ekremi var mı canım! Ekrem Tunçbilek!.. Ekremleri de mi personel dosyasına alfabetik olarak fişliyorsun? Tam mesleğinin adamısın Tülaycığım. Akşama beraberiz değil mi? Yiyecek biraz param var. Örnek pavyona gider, dans ederiz.. Olmaz mı?? Sıra D. harfindekilerde mi bu akşam? Kaydı bizden desene.. Dedim ya tam çekirdekten yetişmesin işinde... Bir ambar da ben açarsam, şimdiden peyliyorum seni! Canım, banka açarsam, demek istedim. Bizim patronun ambarından ne farkı var, çurçur bankaların? Neyse, gelemiyorsun demek!.»

Hemen Sevgiyi buldu yazıhanesinde:

«Ben Ekrem!.. O tarafta hava nasıl, yağmurlu değildir, inşallah! Güzel demek. Hem de çok güzel! Başını kaldırıp gökyüzüne bakabildiğine göre.. Boş oturuyorsun şu halde... Canın biraz da gezmek istiyor

demek!.. İstakoz severdin sen değil mi? Karides de severdin.. Ne duruyorsun öyleyse.. Bekliyorum.. Hani o yeni açılan restoranda... Tamam mı? İki saatliğine mi? Peki, peki... Eve git gel... Sekizde... Ona kadar... On deriz de onbir olur... Bilemedin oniki..»

Caz fena değildi. Beatles'ların müziğidir diye bir şey yutturmuşlardı, bayat balıklarla birlikte! Bile bile yutmuşlar, sonra kan ter içinde tepinmişlerdi tam iki saat...

Saat onikiye doğru, değil dansetmek, ayakta duracak halleri kalmamıştı. Böyle zamanlarda idareyi hemen kadınlar alırdı ele.. Sevgi:

«Haydi!..» dedi, «Kalkıyoruz!»

«Dansa mı?» dedi Ekrem.

«Güldürme adamı!.. Dans edecek halin mi var! Eve gidiyoruz!... Söyle, araba gelsin!»

Araba masaya yanaşsa daha iyi olacaktı. Biraz da garsonların yardımıyla başardılar bu işi.. Fora etmişlerdi otomobilin bütün camlarını... Alsancak'ta Sevgi'yi bıraktığı zaman biraz açılmıştı Ekrem. Saatine baktı tam bir!

«Yani!..» dedi, «Örnek barın numaraları yeni başlıyor...» Saydı paralarını.. Oniki lira yirmibeş kuruş..

«İyi para!» dedi, «Bir kanyak içebilirim. On kâğıda bir göbek havası!..»

Kapıdan içeri girer girmez yapıştılar pardösüsüne...

«Tuh anasını...» dedi, «Vestiyer parası var daha... Onu unuttuk!»

Sallanarak daldı içeri... Barmen'in önünden geçti.. Tam gözüne kestirdiği masaya geçecekti ki.. Göz göze gelmez mi Şaban Şanlıy'la! «Hayır!» dedi, «Yanlış görüyorum... Olamaz bu!»

Nasıl olamazdı! Bal gibi olurdu, oydu işte. O da Ekrem'i görmüştü. Ne yapmalıydı şimdi? Aptallığın sırası değildi. Yürüdü onun masasına doğru. Tam üç kadın vardı, yarı çıplak, masada... Bir de pırıl pırıl kafalı bir arkadaşı.. Gene yazıhanedeki soğukkanlılıkla sordu:

«Hayrola!» dedi, «Ne işin var buralarda?»

«Sizi arıyordum!» dedi, «Tam üç saattir sormadığım yer kalmadı!»

«Bir şey mi var yoksa?»

«Olmasa arar mıydım?.. Hemen ameliyat edecekler! Kanama varmış midesinde! Peşin almadan ameliyat yapamam diyor doktor..»

«Ne!» dedi, «Peşin almadan yapamam mı, diyor, kesmeli bu adamları! Sonra veririz diyemedin mi?»

«Dedim, demez olur muyum!»

«Yahu hele siz ameliyat edin, bakalım netice n'olacak da mı diyemedin? Ne biçim adamlar bunlar be!.. Ya şey olursa... Verilen paralar.. Neyse kaçtan aşağı olmaz diyor!»

«İkibinden kapı açıldı.. Ben Devlet Hastanesi bu, dedim. Açıktan bir beşyüzlük verelim. Olmaz dedi, binbeşyüzden aşağı olmazmış!»

«Taş atmış da kolu yorulmuş! Olur pekâlâ.. Bal gibi!..»

Bir anda pantalonunun sağ cebine daldırdı elini. Pabuç kadar bir tomar çıkardı.. Dışta kalan binlikleri çevirdi, çevirdi... Sıra geldi beşyüzlüklere... Onları da açtı, açtı... En eskilerinden birini ayırdı. Çekti kulağından!

«Al!» dedi, «Ver o adama..»

«Aman amcacığım!..»

Bu «amca» lâfını, onu utandırmak için söylemişti.

«Hiç olmazsa bin yapsaydınız!..»

Amca lâfı fena koymuştu Şaban Şanlı'ya... Yüzlükleri çevirdi, çevirdi... Barın alacakaranlığında, eskicelerinden üç tane yüzlük çekti:

«Al!» dedi, «At önüne, toprak doyursun gözlerini!»

Artık bu barda durulmazdı, hemen geçti bir aşağıdaki bara. Müşteri bekleyen sarışın bir kızın masasına çöküverdi:

«Ne içersiniz?» dedi.

«Bir viski, şekerim!»

«Peki bir viski! Bir viski de bana.. İki viski daaa!.. Bidaaaa!.. Bi viskidaaaa!.. İkidaaaa!.. Eeeee şimdi... Sööööle bakalım!.. Nereye?.. Nereye gidiyoruz?»

Gidilecek yer belliydi.. Bar kapanırken çıktılar birlikte... Şöyle bir Karşıyaka yaptılar... Biraz açılmışlardı.. Bir turistik otel biliyordu kadın.

«Haydi!» dedi, «Sür bakalım! Şoför efendi!»

Güzel bir bahçesi vardı otelin. Kadını garsonlar tanımışlardı girer girmez..

«Bir masa!» dedi, «Balkonda!»

İçerden sesler geliyordu. Cıvık sarhoş sesleri.. Kadın bir yerlere girdi, çıktı...

Ekrem yalnız kalmıştı. Şöyle bir salona doğru göz attı. Bakmasiyle çarpılması bir oldu! Nasıl olurdu bu! Şaban Şanlı, olduğu gibi bardaki masayı buraya aktarmıştı. Hem ticaret, hem ziyaret... Biraz da dolar toplamaktı maksadı. Dolarsız Hacı olacak değildi ya! O da Ekrem'i görmüştü girer girmez. İyi amma, ne işi vardı Ekrem'in buralarda? Soğukkanlılığını bozmadan:

«Hayrola!» dedi, «Nasıl buldun beni!..»

«Sormayın!» dedi Ekrem, «Hiç sormayın!»

Çıkarmıştı mendilini arka cebinden, ağlıyordu..

«Sakın...» dedi Şaban Şanlı, «Sakın bir hal olmasın!» «Tahmin ettiğiniz gibi.. Masada kaldı anneciğim!» Hıçkıra hıçkıra ağlıyordu.

«Hele otur! Bak garson!.. Bir su.. Hayır.. Bir rakı.. İyi gelir... Bir rakı daha..»

Neden sonra kendine gelir gibi oldu:

«Hemen gitmeliyim!» dedi. «Yarın cenazesini kaldırmak lâzım. Bir miktar...»

Şaban Şanlı şöyle bir tomara el attı... Bir binlik sıyırdı üstten:

«Aman amcacığım, bin lira neye yetecek.. Hiç olmazsa ikibin olsun!»

Bir belâlı akraba kalkıyordu ortadan.. Son masrafıydı bu işte... Biraz da eski dostlardan sayılırdı Sakine hanım.

«Hadi!» dedi, «Cenazeyi hangi camiye kaldırıyorsan telefon edersin yarın:»

Geri geri çekildi masadan. Kızı garsonlardan sormadı bile. Hayırlı bir müşterisi çıkmış olacaktı.

«Tam ikibin lira!» dedi, «Tam İstanbulluk olduk. Çek şoför efendi hava alanına!»

Ertesi gün Şaban Şanlı telefonu çevirmiş, Ekrem'i arıyordu.

«Alooo!»

Karşıdan bir kadın sesi geliyordu.

«Buyurun efendim!»

«Ekrem'i arıyordum ben... Siz kimsiniz?»

«Ben mi efendim? Ben Ekrem'in annesi!»

«Olamaz! İmkânı yok.. Olamaz!»

«Neden olamazmış?..»

«Bu gece sabaha karşı... Ameliyat masasında!.. Bir yanlışlık olacak.. Siz.. İsminiz?»

«Sakine efendim!»

«Olamaz efendim... Nasıl olur? Sakine hanım ameliyat masasında... Sizlere ömür!..»

«Aman dağlara taşlara... Ölmüş falan değilim!»

Şaban Şanlı kadından daha bitkindi:

«Öyle ama, dedi, oğlunuz, dün gece sizin ameliyat masasında...»

Sakine hanım, yarı öfkeli, yarı neşeli, patronun sözünü kesti:

«Öyledir o... Başı sıkıştı mı, hemen beni öldürür!»

Birkaç dakika karşılıklı sustular. Sade solukları geliyordu telefondan...

Şaban Şanlı, elinin ayasıyla şakağından sızan terleri silerek:

«Peki, şimdi ne olacak? dedi.. Muayene ücreti, ameliyat parası, cenaze masrafı... Beşbin liraya patladı ölümünüz!»

«Yani ne yapmamı istiyorsunuz? Masrafınız boşa gitmesin diye ölmemi mi? Hayır Şaban Bey, ikinize inat ölmiyeceğim... Kendi ecelimle ölene kadar çok yaşayacağım daha!»

EĞER BATACAKSA

Beyler sokağına saptım, Kestelli'ye giden sokaktaydı bizim Yılmaz'ın yazıhanesi. Burun buruna geldim hanın kapıcısıyla..

«Merhaba Dursun efendi,» dedim. «Yukarda mı bizimki?»

Kesti önümü:

«Yahu!» dedi. «Elimden bir kaza çıkacak, öldüreceğim ben bu herifi. Alacağım ayağımın altına, eşek sudan gelinceye kadar ye, yemez misin!.. Ye, yemez misin!»

«Kimi alacaksın ayağının altına? Bizim Yılmaz'ı mı?..» diye sordum.

«Ne Yılmaz'ı beyim! Yılmaz bey aklı başında, şeker gibi adam... Şu Cavit efendi denilen hâyasız, namussuz var ya? Tanırsın bu rezil herifi, değil mi?»

Kısa kesmek için:

«Tanırım.» dedim, «Tanımaz olur muyum.»

«Sen nerden tanıyacaksın! Ben tanırım onu, ben! Ne bilirsen o herif hakkında azdır!»

Eyvaaah!... Gene yakalanmıştık. İşim bu sefer çok aceleydi. Yılmaz'a çoğu zaman çene çalmak için uğrardım ya, bu sefer bir tahliye dâvası için gelmiştim. «Hele otur biraz!» diye iskemlesini sürdü altıma. Kendisi de tahta bir bavul çekti içerden:

«Sen Cavit efendi'yi tanımazsın beyim!» diye yeniden başladı. Rezilin, namussuzun, ırz düşmanının biridir o! Bana bu sabah ne dese beğenirsin?»

«Ne dedi? Gene çikolatada çalışan kızlar...»

«Duuur patlama! Ne dediğini öğrenmeden önce, ne biliyorsun bu Cavit efendi hakkında onu söyle sen!»

«Dur, söyliyeyim! Yukarda çalışan delikanlıları, çikolatada çalışan kızları alır, götürür, onlara öte-beri alıverir taksitle... Herhalde üç beş kuruş da kendisi nasiplenir...»

«Ne üç beş kuruşu bee? Herif düpedüz eşkiya! Vurguncunun, soyguncunun, tefecinin domuzu! Adıyla sanıyla pinti Cavit... Alır yukarda ciltevinde calışan gençlerden birini, götürür terziye. Aman gözünü seveyim, Haşim Beyciğim, bu delikanlı yabancı değil, iyi çocuk, namuslu çocuktur. Borcuna sadıktır. Elbise yaptırmak istiyor, baksın kumaşlara bir... Ben kefilim ona...»

Elbise beşyüz lira mı? Yüzde otuzdan yüzelli lirayı delikanlıdan açıktan alır. Elbise gelir delikanlıya altıyüz elliye. Yüzde yirmiden yüz lira da terziden alır, bir elbiseden bu namussuz tefecinin cebine girer tam ikiyüz elli lira! Koskoca tüccar terzi kazansa kazansa bir elbisede ne kazanır? Yetmiş, seksen, bilemedin

yüz lira! Her zaman ciltevindeki delikanlıları götürecek değil ya! Çikolatacı kızları da alır, götürür mağazalara. Rujdur, allıktır, pudradır... İncik boncuk... Süveter, kazak... Kefil olur, borçlandırır da borçlandırır parmak kadar kızları. Ödiyemez hale getirir. Sonraaaa?... Sonrası ortada... Ödeyemezlerse bu sefer de alır götürür şuraya buraya... Ne ırz düşmanıdır bilmezsin beyim! İşte böyle bir namussuz kalkar da bu memleket bu gidişle çok sürmez batar, derse, tepen atmaz mı senin, haa tepen atmaz mı?..»

«Neden batarmış bu memleket,» dedim. «Ona sordun mu?»

«Sormak mı? Herif sormaya vakit bırakmadı ki.. Bir gazetede okumuş, Efes'te şarap dağıtacakmış bizim kızlar... Bizim İzmirli kızlar...»

«Kime dağıtacakmış, anlıyamadım?..»

«Canım her sene turist çekmek için bir şenlik yapıyorlar ya Efes'te.. Eski Yunan giyimli bir kızla, bir delikanlı kupayla şarp sunacakmış misafirlere.»

«Sunarlar ya!..»

«Gelde bu gavata anlat sen! Kızlarımız nasıl şarap dağıtırmış.. Bu dinsizlik, bu zındıklık, bu hayâsızlık değil de neymiş! Dinime lâf söyliyen, bari müslüman olsa diye bir söz vardır ya, tam o hesap.. Han, bu lâfı dini bütün biri söylese, hiç de canım yanmıyacak. Tutmuş, bu ırz düşmanı, bu tefeci söylüyor. Taş yağacakmış başımıza. Batacakmış bu memleket. O Efes denilen yer de bu yüzden batmamış mı zaten. Bu sefer de bütün memleket olduğu gibi girecekmiş yerin dibine... Söyle şimdi, sen olsaydın ne yapardın bu adamı?»

«Ne yapacağımı gösterirdim kapının yolunu. Defol, derdim!»

Fırsat bu fırsattır diye doğrulacak oldum iskemleden, iki eliyle omuzlarımdan bastırdı:

«Otuuur!» dedi. «Otur da anlatayım. Nereye gidiyorsun? Herifin burnuna sokuldum da n'olurmuş şarap dağıtırlarsa dedim, söyle bakalım, n'olurmuş?... Birden burnumun direği keskin rakı kokusuyla sarsılmaz mı! Herif taaa sabah namazı başlamış, meğer, içmeye... Söyle, dedim, n'olurmuş? Ağzını meyhane kapısı gibi açtı da şu cevabı verdi bana: Şarap dediğin küpte durduğu gibi durmaaaz. İnsanın beynine bir vurdu mu gayrı ne olursa olur... Ne namus kalır, ne ahlâk, bir kepazeliktir gider.. Birden kaybetmişim kendimi. Demek sen böyle bir bardak şarabı çekince saldırıyorsun, ilk karşına çıkan kıza haa... İçince ne namus kalıyor sende ne ahlâk haaa!.. Çullanıyorsun çikolatacı kızların üzerine öyle mi?... Şu oturduğun iskemle yok mu, kaptığım gibi geçirmişim kafasına... Ulan namussuz, sen nasıl söylersin bunu... Zor kurtuldu elimden... Kurtuldu da alıp başını gitse... Dikildi karşı yola... Boşuna ne sinirleniyorsun be, dedi karşıdan... Bunları ben söylemiyorum ki... Fahrettin Kerim söylüyor Mecliste... Biz kim oluyoruzki... Bak dedim, bir de mebuslarımıza çamur atma... Karışmam sonra haaa!..»

Gözlerinin içine baka baka doğruldum iskemleden:

«Öfkelenme Dursun efendiciğim!» dedim, «Galiba adam haklı.. Fahrettin Kerim Meclis kürsüsünde böyle birşey söy...»

«Nasıl söyler, efendim, inanmam!.. Kendileri iki bardak şarabı çekince genç kızlarımıza mı satışıyorlar?...»

«İçmez ki Fahrettin Kerim. Yeşilaycıdır o... Kim bilir... Belki de kendine güveni olmadığı için koymu-

yor ağzına.. Her neyse.. Ben gelmişken şu bizim Yılmaz'ı göreyim hele.. Dönüşümde uzun uzun konuşuruz.. Hadi şimdilik eyvallah!»

Birden atladı iliştiği bavuldan:

«Nereye?» diye dikildi karşıma.

«Yukarı!»

«Kime çıkıyorsun?»

«Canım, bizim avukat Yılmaz var ya...»

«Biz, eşek başımıyız burda? İnsan sorar, Avukat Yılmaz Bey, yukarda mı diye.»

«Sordum ama...»

«Sen odasında mı diye sormadın ki...»

«Evet, evet haklısın? Sormadım. Söyle Dursun efendiciğim, yukarda mı, değil mi?»

«Avukat Yılmaz Haktanır mı? Yok yukarda, saat altıda gelir o, tamam mı?»

Tam saat altıda Dursun efendiye yakalanmamak için bir biçimine getirip sıvıştım yukarı.. İki delikanlıyı almış karşısına Cavit efendinin şarap hikâyesini anlatıyordu, her halde. Enselenmemek için öylesine hızlı çıkmıştım ki merdivenleri... Sahanlıklarda bir soluk payı bile vermeden, taa beşinci kata kadar çıktım, Yılmaz'ın tabelâsının dibine yığılıvermişim. Kapalıydı kapısı... Vurdum, vurdum, yoktu içerde kimse.. Karşı kapıdan siyah göğüslüklü bir kız çıktı gürültüye:

«Ne oluyor!» diye bağırdı çattı da kaşlarım..

«Su!» dedim. «Hanım kızım, bir yudum su!»

Bir yudum değil, bir içim suydu karşımdaki. Kızın kapısının açıldığını duyan bir sürü genç de, yan kapıdan fırladılar dışarı.. En iri kıyım olanı:

«Heeeyt!» dedi. «Asılmıyalım!»

Bir kıza baktı, bir de bana... Sonra kızın karşısına geçti:

«Ne oluyor, anlıyalım!» dedi.

Anlıyacak birşey yoktu. Ortadaydı herşey. Kız:

«Hayır Vural!» dedi. «Merdivenleri hızla çıkmış olacak.. Su istedi.»

Vural dediği genç, döndü kapının önündeki arkadaşlarına:

«Tutun çocuklar!» dedi, «Alın içeri.. Sunî teneffüs yaptıralım!»

Delikanlılar karga tulumba, aldılar içeriye beni. Hemen hepsinin elinde birer boks eldiveni vardı. Ortada asılı bir tobayı yumruklayıp duruyorlardı birkaçı.. Sardılar dört yanımı. En iri yarısı, belki de öğretmenleri olan Vural, elimi kolumu açıp kapadıktan sonra:

«Anlat bakalım ahbap!» dedi. «Zorun neydi?»

«Kapıcıya görünmeden çıkayım dedim de..»

Kuşkulu kuşkulu baktı yüzüme:

«Ne olurmuş görünürsen?» dedi.

«Cavit efendi var ya..»

«Eee var?...»

«İşte o Cavit efendiden gene lâf açar diye korktum.»

«Açarsa n'olurmuş?... Borcun mu var senin de?»

«Yoook, ne borcum olacak?.. Demiş ki, Cavit efendi, sabah sabah...»

«Ne demiş, çabuk söyle!»

«Efes'te her yıl festival oluyor ya. İşte bu festivalde bir kızımız, açılış töreninde, bardak bardak şarap sunacakmış, misafirlerin ileri gelenlerine!»

«Ne olurmuş sunarsa?...»

«Memleket, Efes gibi yeniden batarmış.»

Gençlerden biri dayanamadı, bir yumruk salladı torbaya:

«Ah ulan!» dedi. «Taksit almaya gelir o bu cumartesi!»

«Memleket şaraptan mı batar, tefecilikten mı, gösteririm ben ona!.. Yoksa, parmak kadar kızları şuraya buraya götürmekten mi? Hele gelsin bu cumartesi de...»

Vural:

«Hadi bakalım!» dedi. «Al voltanı sen şimdi. Bu kadar dinlenme yeter. Dalgamıza bakalım biz de!»

Kolumdan tuttuğu gibi, savurdu dışarı. Kolum elinde mi kaldı, yoksa yerinde mi diye yokladım.. Şükür, her şeyim yerli yerindeydi.

Yılmaz'ın kapısını bir daha yokladım, gelmemişti daha. Dura dura, teker teker indim merdivenleri.

Baktım, Dursun efendi, merdivenin alt başında. Sanki yolumu bekliyor benim:

«Geel!» diye uzattı elini, yakaladı sağ omuzumdan.

«Bulabildin mi, Avukat Yılmaz'ı?» diye sordu alaylı alaylı.

«Hayır,» dedim, «bulamadım!»

«Yaaa!.. Boşuna çıkarsın işte böyle beş kat merdiveni. Biz burda neciyiz? Sormak yok mu, adam yerine koyup da?»

«O nasıl söz Dursun efendi... Rahatsız etmeyim dedim.»

«Bugüne bugün, bu han benden sorulur. Patron bile girerken çıkarken kapıda bana görünür. Dursun efendi der, yarım saatliğine çıkıyorum ben... Hele bi demesin... Arayan soran oldu mu, çıktı gitti, hangi cehenneme gitti ne bileyim ben derim, boşuna beklemeyin... Yook edebiynen, terbiyesiynen yarım saatliğine deyip de çıkarsa o başka.. Bekliyenlerin altına veririm iskemleyi.. Otur beş dakika beyim derim, aha şimdi gelecek... Saat yedi oldu mu artık buraya patron bile karışamaz annadın mı?.. Hükümet bile ben-

den sorar bu hanı... Yukarda bi tek canlı mahlûk bırakmam, kolundan tuttuğum gibi, yallah dışarı!»

Gülecek halim yoktu ya, gene de tutamadım kendimi:

«Yukarda Vural diye bir delikanlı var,» dedim, «Onu da kolundan tuttuğun gibi kapı dışarı ediyor musun?»

Birden şaşaladı:

«Neee?» dedi, «Vural bey mi? Haaa!.. Severim Vural beyi ben. Ders verir yukarda çocuklara... Yumruk dersi. Sağlam çocuklardır haaa!..»

Şaşkınlığından faydalanarak:

«Hadi hoşça kal!» dedim, «Ben inerken Vural beye de uğramıştım. Cavit efendiyle görülecek ufak bir hesabı varmış çocukların, Vural bey dedi ki, Dursun efendiye hatırlatıver de yukarı göndersin geldiği zaman, dedi. Aman gözünü seveyim, unutma sakın!»

Yolumu kesti, telâşla:

«Yahu!» dedi, «Bırakmıyacaktım içeri bu ırz düşmanını.. Sahi yukarı göndersin dedi mi, Vural bey?»

«Hem de sıkı sıkı tembihledi; aman unutmasın Dursun efendi diye.. Hadi eyvallah! Unutma, ikimizi de duman eder sonra!»

Cumartesi günü mahkeme dönüşü elimle koymuş gibi bulabilirdim Yılmaz'ı. Tam zamanında çıktım Dursun efendinin karşısına:

«Geldi mi?» dedim. «Mahkemeden?»

«Yüz yok bu namussuz herifte,» dedi. «Sanki iskemleyi onun sarhoş kafasına geçiren ben değildim, daha geçen gün. Sırıta sırıta sormaz mı, ciltevindeki çocuklar aldılar mı haftalıklarını diye... Utanma olmalı adamda beee! Bilmiyorum, dedim, çık yukarı da önce Vural Beyi gör! Küçük bir hesabı varmış temizlenecek! Sırıttı keyiften... İki merdiven çıktı, döndü

geri geldi. Bak Dursun efendi kardeşim, dedi, sen yanlış anladın geçen gün. Politikadan pek anlamıyorsun, ne var kızacak?.. Ben de biliyorum, Efes kızlarının verdiği bir bardak şarapla kıyamet kopmıyacağını, Fahrettin Kerim de biliyor. Hey Dursun efendi, hey! Memleket nereye gidiyor biliyor musun sen? Uyuyorsun kapının dibinde, iskemlede. Solculuk aldı yürüdü.. Nerdeyse gelecekler, çık şu handan dışarı diyecekler sana.. Onların üzerine toplan tüfeklen gidecek değilsin ya! Namus gidiyor, ahlâk gidiyor diye basacaksın cayırtıyı işte böyle!.. Ben böyle demezsem, Fahrettin Kerim böyle demezse, bu kıpkızıl zındıklarla başa mı çıkılır beee!.. Profesör kadar mı biliyorsun sen? Git işine be dedim, başımı belâya sokma gene.. İşin gücün madrabazlık hep. Hem inanmazsın, hem inanırmış gib basarsın yaygarayı!»

«Dursun efendi, sen hiç merak etme!» dedim. «Yukarda görürler hesabını. Yukarda mı şimdi?»

«Az önce çıktı! İnmedi daha!»

«Çok güzel! Bizimki de yukarda mı?»

«Kim?»

«Canım bizim Avukat Yılmaz?»

«Al şu iskemleyi de otur beş dakika. Tamircide yazı makinesi varmış, alıp gelecek. Aha da çantası... Bıraktı giderken. Al şu iskemleyi hele... Otur beş dakika! Sanki Türk kızlarının, müslüman kızlarının namuslarını korumak bu Cavit efendi gibilere düşüyor!»

Bir patırdı koptu yukardan:

«Dursun efendiii!..»

Sesinden tanımıştı.

«Buyur Vural bey!»

«Al bu emaneti, iyi muhafaza et!»

Yuvarlana yuvarlana birşey indi merdivenin alt başına..

Hâlâ söyleniyordu yukardan:

«Efes kızları haaa!.. Çikolatacı kızlarla oynaşırken namus aklına gelmez. Efes kızları denince gelir! Seni gidi yobaz taslağı, politikacı bozuntusu seniii!.. Bu memleket batacaksa senin gibi tefeciler yüzünden batack!.. Eğer bir bardak şarapla batacaksa, hiç durmasın! Al, Dursun efendi, doğru ilk yardıma!»

ESKİLER

ALAYIM!..

Eskici! Somyalar, karyolalar, alıyorum, pantalonlar, ceketler... Eskici!..»

Bu sefer aldanmıyacağım, onun bütün oyunlarına, bütün açmazlarına ustaca karşı koyacağım. Onu sotaya düşürüp, on bir senedir geceli gündüzlü giydiğim lâcivert pantalonu otuza, olmazsa yirmi beşe mutlaka süreceğim. Ne yırtığı var, ne söküğü.. Biraz diz yaptı o kadar.

«Pantalonlar, ceketler, ayakkabılar!..»

«Eskici!»

Paçaları da tiftiklendi ama, elden geçerse kız gibi olur. Lekeler o kadar önemli değil, sabunlu bezle bile çıkar. Hele benzinle bir silindi mi, açılıverir çiçek gibi.

Şimdiye kadar çok canımı yaktı bu eskiciler, bu sefer uyanık olmalı. Oyuna oyun!

«Gel balkalım, eskici!..»

Hesaplı adımlarla giriyor içeri. Ayağımın burnu ile gösteriyorum:

«Nah, şu somya satılık!»

«Somya mı? Peki, sen nerde yatacaksın?»

«Canım, sana ne! Nerede yatarsam yatarım. İçgüveysi gidiyorum, oldu mu?»

«Doğru, nerde yatarsan yat!.. Bana ne!»

Yatağı devirerek yaylarına bakıyor:

«Yaramaz!» diyor, «Bana gelmez. Yaylar gevşemiş. Ambalâj demiri. Bir de kopuk var..»

Sonra nazlı nazlı soruyor:

«Ne istiyorsun?»

Yüksekten atıyorum:

«Elli lira!..»

«Ben sana yenisini otuzdan alayım!» diyor.

«Peki, sen ne verirsin?»

«Hiçbir şey vermem! Sen elli dedikten sonra... Kalsın!»

Sonra duvarları gözden geçiriyor:

«Başka bir şey yok mu?..»

Hiç oralı olmuyorum:

«Hadi beş lirasını kırayım!»

«İn bir az daha, ben de bir şey söyliyeyim!»

«Peki, kırk! Oldu mu?»

Bu sefer o, ban soruyor:

«On iki buçuk lira... İşine geliyor mu?»

Kızmış gibi yapıyorum:

«Sen ne söylüyorsun be! On iki buçuk liraya böyle somya verilir mi, çek arabanı. Sende de hiç iş yokmuş be!»

Kapıyı gösteriyorum. O hiç oralı değil:

«Başka?» diyor. «Ceket, pantalon?..»

Ne olursa olsun, sıranın pantalona gelmesi işime geliyor.

Çivideki açık gri pantalona yapışıyorum:

«Nah, pantalon! İşine yarar mı?»

Kumaşını bir yokluyor. Bayıldığı belli ama, renk vermiyor:

«Yaramaz!» diyor, «Çok açık.. Anadolu'ya gitmez!»

Çividen alıp kıçını pencereye tutuyor. Bir ay önce yaptırdığım pantalona:

«Ezik!» diyor, «Nerdeyse gidecek!»

Sonra istemeye istemeye yatağın üzerine bırakıyor:

«Bizim işimiz Anadolu ile.. Açık renk gitmez!»

İçimden «Düştün mü sotaya?» diyorum.

Ceketin altıda takılı lâcivert pantalonu çekiyorum askıdan:

«Nasıl bu gelir mi işine?» diyorum. Yüzü gülüyor. Başlıyor sıkı bir incelemeye. Ne lekesi kalıyor, ne paçalarının tiftiklenmesi... Çatıyor kaşlarını:

«Hor giymişsin beyim!» diyor.

Sonra gözümün içine bakarak:

«Uygun bir şey söyle de alalım şunu!» diye ekliyor.

«Bunu satacak değilim ama altmış liraya kıyarsan hiç bakmam veririm de..»

«Altmış lira mıı? Hele.. Hele..»

«Elli beş!»

«Hele in biraz!»

«Canım sen de söyle bir şey!»

«Ne söyliyeyim yirmiden fazla etmez ki..»

«Ama yaptın ha!»

Elinden pantalonu kaptığım gibi askıya geçiriyorum.

«Haydi güle güle!»

«Beyim lâciverdin mevsimi değil şimdi.. Ben kış için, Anadolu için alacaktım.»

«Mevsimi değilse al şu griyi!»

«O da çok açık!.. Lâciverde beş lira daha..»

«Olmaz satmıyorum!»

«Bir iki buçuk daha..»

«Hayır satmıyorum!»

«Otuz iki buçuk! Ha, ne dersin?»

«Satılık malım yok!»

Tutturduğum fiyat çok hoşuma gidiyor. Hiç de öyle bir şey beklemiyordum doğrusu. Daha çoğunu tutturmak için bir çıkış daha yapıyorum:

«Senin paran çok kıymetli, alamazsın sen! Son sözümü söyliyeyim mi?»

Gözlerinin içine bakarak:

«Tam kırk adet Türk lirası vereceksin!»

Herif alaycı bir şeye benziyor:

«Tam kırk tane Reşat altını versem?»

«O da kabul!»

İkimiz de gülüyoruz.

«Zaten satacak değilim. Kırk lirayı bayılırsan evet derim belki...»

Adam gerçekten satmıyacağıma inanmış olacak ki:

«Bir ikibuçuk daha!» diyor. Diyor ama, bu kadar kolay yükselişler karşısında verecek kim?

Eskici, otuz beşi verdikten sonra arkasına bakmadan çıkıyor dışarı, bayağı kaçıyor benden. Çağırıp vermek bir erkeklik meselesi artık. Hem alacak olduktan sonra mutlaka döner gelir. Adam kapıyı çekerken:

«Kırk!» diye can çekişiyor gibi sesleniyorum. Bir cevap yok!

Kan tepeme sıçrıyor, bir sigara yakmak istiyorum. Sigara yok! Şimdi ne yapmalı? Çaresiz bir başka eskiciye göstermeliyim. Bir tanesi sözde karşı pencereye bakarak sesleniyor kapının önünde:

«Eski pantalonlar alıyorum!»

Cama vuruyorum, geliyor. Yine somyadan başlıyorum işe. Gri pantalondan lâciverde geçiyorum:

«Altmış!» diyorum.

Adam öğretilmiş gibi, «Yirmi!» deyip diretiyor. Bir eskici daha!.. O da yirmi! Eskicilerin geçit resmi başlıyor. Mahallede ne de çok eskici varmış! Ama hiç «yirmi bir» diyen yok, hepsi yirmi, öğretilmiş gibi...

Vakit geçiyor, akşam yaklaşıyor. Taksimde yedide sevgilim bekleyecek. En aşağıdan bir yirmi beşlik lâzım. Otuz beş lira görmüş pantalonu tutup yirmiye de veremem ama, kırk lirada direnmenin de bir anlamı yok. Son gelen eskiciye:

«Haydi otuz beşi ver de al!» diyorum. Hiç oralı değil.

Başka birisine:

«Otuz iki buçuk!» diyorum!

«Yirmi!» diyor.

Bir eskici daha çağırıyorum:

«Otuz!»

«Hayır, yirmi!»

Bir başka eskiciye:

«Yirmi beş!» diyorum. Şaşılacak şey! O da:

«Yirmi!» deyip kesiyor sesini.

«Yirmi iki buçuk!» diyorum.

«Etmez» diyor, «Yirmi!»

Sözleşmişler mi bu adamlar! Onu da sepetliyorum.

Az sonra kapı çalınıyor, açıyorum. İlk gelen eskici:

«Pekiyi, bir yirmi kâğıt da ben vereyim!» diyor.

«Otuz beşi veren sen değil miydin?»

«Aldanmışım» diyor, «Arkadaşlar görmüşler, yirmiden fazla etmezmiş! Hele bir daha gözden geçireyim!»

Pantalonu alıp kapıya çıkıyor, kıçını güneşe, hayır güneşe değil, komşulara tutarak yeniden inceliyor. Sonra tutup yatağın üzerine fırlatıyor:

«Fazla vermişim, yirmi bile çok!»

Saate bakıyorum yediye on var. Vaktimin daraldığını anlamış olacak ki «On beş kâğıt!» diyor, «fazla etmez!»

Başımla «peki!» diyorum.

İnat olsun diye bir ellilik çıkarıp burnuma uzatıyor:

«Ver üstünü!»

Nerdeyse tekmeyle atacağım herifi dışarı. Kendimi zor tutuyorum.

Taksim durağında beni bekleyen sevgilim geliyor gözümün önüne. Bir tomar beş liralık çıkarıyor pantalonunun cebinden.. Gözlerimin içine baba baka sayıyor:

«Beş!... On!... Onbeş!...»

İNGİLİZLER NEYE GÜLER?

Müsteşarların, genel müdürlerin, müdürlerin bozuk para gibi harcadığı bir dönemdi. Büyük adamlar kadar, büyük paralar da su gib harcanırdı büyük kentlerde. Hani sabahtan bir ellilik bozdurdunuz da, akşama son kalan lirayı dolmuşa verirken: «Nereye gitti bu ellilik?» diye kendi kendinize sorardınız. O günlerdeydi işte...

Giden müsteşarlar, genel müdürler, müdürler ve su gibi giden paralarla birlikte bir kör döğüşüdür de gidiyordu. Kimin eli, kimin gırtlağında, kimin parmağı kimin kulağında belli değildi.

Karatavuğun kadı, kara karganın kılavuz, Nail Moralının da fıkra yazarı olduğu bir dönemdi kısaca.. Nail Moralı az bilip öz yazdığını sanan, anasının gözü bir yazardı.

«Bu memleketi kurtarsa kurtarsa özgürlük kurtarır!» demesini bilecek kadar ezbere politikadan anlayan hinoğlu hin bir yazar...

Ama kimden kurtulacaktı, nasıl kurtulacaktı, kim kurtaracaktı bunları ne belirtmişti yazılarında, ne de böyle bir şey düşünmüştü. Özgürlik diyordu da başka bir şey demiyordu. Daha önceleri başka bir şey de demişti: Demokrasi! Bu sözcüğü eski Yunandan alıp İngilz komisyonculuğu ile memlekete sürmeye çalışmıştı. Bu işin tacirliği Amerikalıların eline geçince bu kez de özgürlük alıp, özgürlük satmaya baslamıştı. Özgürlüğün asıl yatağı İngiltereydi. İngilizler özgürlüğü evirip çevirip, Avam Kamarasından geçirip kendilerine mal etmişlerdi. Almasını bilene elıven fiyatla satabilirlerdi de.. Elverir ki alacak bir kültüre sahip kişiler çıksındı karşılarına.

İşte Nail Moralı İngiliz kültürüyle yetişmişti. Okulda bu yüzden ona İngiliz Nail dedikleri de olmuştu. İngilizcesinin iler tutar yanı yoktu ya, İngiliz kültürünü Darülbedayi'in perdesini çekerken suflörlükte geliştirmişti. Hamlet'i de, Makbet'i de ezbere bilirdi bu yüzden. Demek istiyorum ki özgürlük isteyen sıkı bir yazardı Nail Moralı. Özgürlüğü, küfür yedi istedi, tokat yedi, istedi, muşta yedi, gene istedi. İsteyenin bir yüzü karaydı, vermeyenin iki yüzü kara..

Millet, iki yüzü karaların, zindana çevirdiği bu kapkaranlık gecelerden bir sabah kalk borusuyla uyandı. Harbiye marşiyle yürüyüşe geçti. Bizim özgürlükçü Nail Moralı, böyle günde durur muydu hiç! Uygun adım çıktı basımevinden. Başladı köşe başlarında bağırmaya:

«Özgürlük isteriz! Özgürlük isteriz! Özgürlük isteriz!..»

Yakaladılar Nail Moralı'yı:

«Ne istiyorsun sen arkadaş!» dediler.

«Özgürlük isteriz!»

«İşte geldi ya özgürlük! Daha ne isteyip duruyorsun?»

«Onun yanında bağımsızlık da isteriz!»

«Dur bakalım!» dediler, «O kadar uzun boylu değil! İstenecek bir şey iste de verelim!»

«Çok yoruldum. Beni tam aylıkla emekliye ayırsanız..»

«Yoook! Çok gençsin!»

«Bana öyleyse çok uzak bir yerden... Bir iş... Bir... Kâtiplik... Bir ataşelik...»

«Ataşelik mi?... Ne ataşeliği... Militerlik mi?..»

«Ben sivilim. Anadan doğma!..»

«Haaa!.. Bak öyleyse veririz. Basın ataşeliği.... Kültür ataşeli...»

«Kültür ataşeliği. Uzak bir yere gönderin!»

«Meselâ Japonya?»

«Japonca bilmem!»

«Canım dil bilmek zorunluğu yok! Ne kadar az dil bilirsen, senin için de bizim için de o kadar iyi!»

«Ben İngiliz kütlürüyle yetiştim.»

«Bizce hiçbir sakınca yok! İngiliz kültürü Anglo-Amerikan aşısının... Yani, çelikleme aşısının, teknik olanaklarının ,uygulanması görevinde olumlu bir çaba göstereceğenize güvenimiz tamdır. Kalemle yaptığın hizmete teşekkürler. Kaleme artık işimiz düşmiyecek, biz bundan böyle yazı makinesi kullanacağız. Buyur, yolun açık olsun! İşte aylığın yıllığın, ödeneğin! İstersen emekli aylıklarını da peşin verelim toptan!»

Hemen o gün atladı uçağa, ver elini Londra, beş çayına tam zamanında yetiştiği için çok mutluydu.

Ertesi gün vitrinlerden başladı kültürel çalışma-

larına. Yılmadan yorulmadan bütün vitrinlerin önünde saatlerce kalıyor, çocuk patiklerinden, kadın külotlarına, jambonlardan eğer takımlarına kadar bilgisini arttırmak için didiniyordu. Gelmiş geçmiş bütün kültür ataşelerinin uydukları geleneklere kılı kılına bağlı kalarak kitapçı vitrinlerinin önünden başını çevirip gözlerini yumarak geçiyordu.

Sisli bir gündü, yani güzel bir gün... Kültür değinmeleri yaptığı, döviz kurları üzerinde çözümlü ve uygulamalı deneylerde bulunduğu bir öğle sonu saatiydi. Beş çayına çok vardı daha. Bir vitrin gördü. Koskocaman bir papyon kondurulmuştu köşeye. Girdi mağazadan içeri. Elçilik başkâtibine doğum yılı için şık bir kravat alacaktı. Tezgâhları dolaşmış, beğendiği bir kravata uzatmıştı parmağını. Kulağının dibinden ikinci bir parmağın aynı kravata doğru uzandığını görünce şaşırdı:

«Şu kravatı rica ediyorum!»

Bakımlı, yeni ojelenmiş bir parmaktı uzanan. İngilizlerin Lady dedikleri türden bir sayın bayanındı bu uzayan parmak. Yani sağduyulu, sağbeğenili, sayın bir bayan! Zevklerinin birleştiğinden de anlaşılıyordu ki, genç kız gerçek bir Lady idi.

Kapıdan çıkarken şapkasına davrandı saygı ile:

«Bendeniz, Nail Moralı» dedi, «Kültür ataşesi!»

«Ben de Margaret Emerson!»

Yalandı demek, İngilizlerin biçimsel gelenekçiliği. Issız adaya düşen iki İngilizi tanıştıran papağan güldürüsü uydurmaydı. Bal gibi, papağansız da tanışılıyordu işte.

«Tebrik ederim zevkinizi sayın bayan!» dedi, «Cidden takdire değer ince bir zevkiniz var!»

«Anlıyamadım efendim...»

«Kravat...» Ben de aynı kravatı seçmiştim.»

«Haaa!... Kravat mı? Bugün seyisimin doğum günü de... Siz seyis dediğime bakmayın çok anlayışlı, duygulu bir genç... Ara sıra şiir bile yazar... Hele tiyatro...»

Kültür ataşesiydi, kültürünü göstermenin tam yeri!

«Sizdeki bütün şairler hep böyle seyislikten yetişiyorlar demek, Shakespeare'den beri...» dedi.

Bu İngilizler neye, hangi espriye gülerdi acaba? Mis Margaret bu ince espriye bile gülmemişti. Doğruydu, demek İngilizlerin mizahtan anlamadıkları.

Yan yana yürüyorlardı. Yan gözle bakıyordu kızın şıklığına. Çivit mavisi gözleri, yüzüne yakışır biçimde rimellenmişti. Boyu, kendisinden biraz daha kısa olsa güzel kadın, bile denebilirdi.

Gözleri vitrinlerden ayrılmıyordu, demek o da kendisi gibi insanla ilişkisi olan, her şeyle ilgilenmekten hoşlanıyordu. Genç kız geniş bir vitrinin önünde duruvermişti birden. Şaşılacak şeydi. Vitrinde kadınla ilgili hiçbir şey yoktu. Ne bir eşarp, ne de bir çamaşır... Mankene giydirilmiş arkası çift düğmeli, yırtmaçlı, uzun etekli ekose bir ceket... Beli bir frak beli gibi dar mı dar... Kendinden geçmişti Margaret:

«Aman ne kadar güzel!» diye mırıldandı.

Şaşkınlıkla sordu Nail Moralı:

«Şu eldivenler mi?»

«Ne eldiveni, şu ekose cekete bir bakın!»

«Evet, evet çok şık doğrusu!..»

«Güzel bir kupu var!»

«Kumaşı da sağlam!»

«Babam burdan giyinir.»

Bir de kamçı duruyordu ceketin ayak ucunda. Ne işi vardı, bu vitrinde kamçının?

«Kırbaç da çok güzel!» dedi, «Bizim memlekette de güzel kırbaçlar yapılır.»

Kültür ataşesiydi, gerisini getirmesi gerekirdi:

«Vitrindeki kırbaç herhalde domuz derisinden yapılmış olacak. Biz kırbacı neden yaparız bilir misiniz?»

«Plastikten mi yoksa?..»

«Bilemediniz! Öküzün organından. Saraçlarımız, öküzün organına bile biçim verebilecek bir ustalıkta, elden düşmez bir eğitim aracı ortaya koyabilecek kadar sanatçıdırlar. Sapı gümüşten çerkez kırbaçlarımız vardır ki, üzerindeki nakışları seyretmeye doyamazsınız. Sonra şiş kebaplarımız da ün salmıştır. Şişi de kebabı da yakmadan et pişirmesini bilen aşçılarımız, profesörlerimiz, politikacılarımız, vardır!»

Kız, birşey hatırlamış gibi saatine baktı:

«Geç kaldım!» dedi, «Hemen götürmeliyim kravatı. Sizden çok hoşlandım. Daha çok, kültürünüzden.»

«Aman efendim.» dedi, «Kültürümü size borçluyum, siz İngilizlere... Hem ne kadar konuşabildik ki... Yarın beş çayını bilirkte...»

Ertesi gün beşe beş kala buluşmak üzere ayrıldılar.

Kız köşeyi döner dönmez koştu, kızın beğendiği uzun etekli, ince belli ceketi, satın aldı. Ne yakışmıştı ya! Üzerinde görünce ne beğenecekti yarın! Yalnız babası mı giyinirdi o mağazadan!

Daha saat dörtte başlamıştı buluşacakları yerde dolaşmaya. Ceket nasıl da yakışmıştı. Hele bel, bilezik gibi oturmuştu yerli yerine.

Vestiyere bahşiş vermemek için şapkasını giymemişti. Çok tuhaf adamlardı bu İngilizler. Suratsız-

lıkları kadar bol bahşiş vermeleri de bir özellikleriydi.

Shakespeare'in siyah gözlü kadına yazdığı sonelerden bir iki tanesini ezbere okuyup şaşırtacaktı Margaret'i. Shakespeare'in anasının, babasının adını soracaktı, bilmiyecekti tabii... Biz bütün sanatçılarımızın yedi göbek soyunu biliriz diye öğünecekti. Kız nerden bilirsiniz deyince de «Nerden olacak, mahkeme dosyalarından!» diyecekti, «Bizim en iyi şairlerimizi önce basın savcıları bulur çıkarır, ebediyet dünyasına armağan ederler.

Sanki bütün Londralılar aklından geçirdiklerini anlıyorlarmış gibi yanından geçerlerken gülüyorlardı. Hele yaşlıları daha da ileri gidiyorlardı. «Genç kuşak konuda anlayışsız.» diyordu. Büyük mizahçıları Bernard Shaw doksan dört yaşında öldüğüne göre düşündüğü yanlış olamazdı.

«Günaydın Mister Nail Moralı!»

«Günaydın Mis, pardon Lady Margaret!»

«Özür dilerim... Geç kalmış değilim ben. Tam zamanında geldim. Sizi karşıdan gördüm görmesine ama, tanıyamadım.»

«Ne var tanıyamıyacak?»

«Daha ikinci karşılaşmamız... Dün başka ceket vardı üzerinizde...»

«Bugün de başkası... Daha yenisi var... Yani yakışmamış mı?»

«Şaşırdım sizi görünce... Çaya gideceğimizi söylemiştiniz, aldanmıyorsam! Oysa siz beni...»

Ünlü bir çayevinin önünde durdukları halde kız, almış başını gidiyordu. Çok mu pahalıydı burası yoksa? Kız bütçesini mi düşünüyordu Nail Moralı'nın.

«Rica ederim, buyrun, hiç çekinmeyin, önemi yok benim için...»

Boyuna gidiyordu Margaret:

«Bakın hava ne kadar güzel! Sizinle parka gidip oturalım. İstemez misiniz?»

Biraz umutlanan Nail Moralı çiçek gibi açılmış içini dökmeye başlamıştı:

«Nasıl istemem! Kimsesiz bir yerde... Şöyle başbaşa... Dün kırbaçtan konuşuyorduk... Biz binici bir milletiz. Atla taaa Ortaasya'dan beri içli dışlı olmuşuz. Biz her şeyimizi ödünç verir, atımızı vermeyiz. Kırbaca gelince en sağlam, bir eğitim aracıdır, kırbaç. Kırbaç demek eğitim demektir. Dün vitrinde gördüm, en lüks bir vitrinde... İngilizlerin de kırbaça ne kadar önem verdiklerini anladım. Gece ansiklopedileri inceledim. İngilterede de varmış kırbaç cezası. Bakın kültürlerimiz arasında nasıl da bir benzeyiş var... Yalnız mizah anlayışımız uymuyor sizinle... Bizim güldüklerimze İngilizler neden gülmezler kuzum? İşte bu gülmez denilen insanlar bugün durmadan gülüyorlar. Gülmesini bilmez denilen insanların böyle durup dururken gülmeleri çok tuhaf! Sizin ünlü mizahçınız, İngilizlerin vurdum duymazlığından yakınırdı.»

«Siz bakmayın ona Irlandalıdır o!»

«Yaaa!.. Demek çekemezlik var işin içinde. Ne olursa olsun çok aldanmış. Ben bile yanılmış sayılabilirim. Gerçekten gülmesini biliyormuş İngilizler! Bakın şu yaşlı adama!.. Katılıyor gülmekten. Evet, evet yaşlılar daha çok gülüyor. Ama ne olursa olsun, durup dururken gülmeleri çok tuhaf! Kırbacı öküz organından yaparız demiştim, dayanıklı olsun, can yaksın diye. Bakın rica ederim, boyuna gülüyorlar. Bu normal bir gülüş değil, anlıyorum. İkimizden birine bu gülüşler, neden gülüyorsunuz sayın baylar, ne var gülecek... Bir Lady'nin Kültür ataşesiyle konuşması çok mu gülünecek bir olay?»

Kız, dudaklrainı toplamaya çalışarak:

«Hayır sayın bay!» dedi, «Neden gülünç olsun! Bununla birlikte özür dileyeceğim sizden, hemen gitmeliyim! Hiç alışkın değilim İngilizlerin gülmesine. Fazla duramıyacağım! Siz isterseniz bütün gün oturun.»

Yürüyüp gitmişti genç kız. Yalnız kalınca durumu büsbütün kötüleşmişti. Parktaki gençler, yaşlılar çevirmişlerdi dört yanını, çepeçevre. İte kaka sıyrıldı aralarından. Katıla katıla gülüyorlardı arkasından. Caddeye çıkar çıkmaz atladı bir taksiye:

«Çek!» dedi, «Hemen!»

Şoför «Nereye» diye sormadan sürüyordu arabasını. Neden sonra zınk diye durdu birden. Saygıyla açtı kapıyı:

«Buyrun sayın bayım!»

«Size kim dur dedi?»

«Geldik! Manej için giyindiğinize göre...»

«Neresi burası?»

«Derbi, sayın bay!»

«Derbi mi?»

«Özür dilerim, emir almadan durdum... Kılığınızdan anladığıma göre herhalde maneje gelmiş olacaksınız!»

İster istemez indi arabadan. Ne ata binmeğe meraklıydı, ne de at yarışlarına. Derbi'de yapacak hiçbir işi yoktu. İkinci bir taksiye doğru yürüdü. Onu, manejdendönen bir centilmen gibi selâmladı şoför:

«Buyrun Ekselans!»

Gerçek bir İngiliz'di şoför. At yarışlarından böyle şık ve pahalı bir ceketle dönen bir centilmen ancak saygıyla selâmlanırdı. Böyle bir şoföre de bir kültür ataşesi ancak teşekkür ederdi, hem de Fransızca:

«Mersi!»

HAVA DOLMUŞU

Bursa'da çok önemli bir işim vardı. Bir taahhüt işi değil, bir gönül işi.

Hava yollarının uçağı kalkmıştı.

«Hava dolmuşuna bin!» dediler.

«Nedir bu hava dolmuşu?» dedim. Güldüler:

«Anlatılmaz ki bu...» dediler. «Bin de görürsün!»

Bir wolksvagen bizi matbaaya yakın bir yerden aldı. Ne kapısı vardı, ne bacası. Döşemeleri patlak, camları çatlaktı. Yanımda oturan bir mavav, şoförü tanıdı:

«Hayrola Hasan Efendi?» dedi, «Bakkallığı bıraktın da şoförlüğe mi başladı?»

Tramvayı sollarken:

«Onun gibi bir şey!» diye kapalı bir cevap verdi. Yıldırım gibi gidiyorduk.

«Kapattın mı?» dedi «Aksaray'daki dükkânı?»

«Onun gibi bir şey!»

«Nasıl, memnun musun bu yeni işinden.»

«Ben sıkıntılı bir adamım. Dükkâna kapanıp kalacak adam değilim! Havalanmazsam olmuyor.»

«Yaa, uçağa da biniyorsun demek arasıra?»

Şoför yine kapalı cevaplarından birini verdi:

«Onun gibi bir şey!..»

Yeşilköy'e gelmiştik. Arabamız, alanın bir köşesinde duran, çift kanatlı, boyası bozuk, dümeni çarpık Wolkswagen'den daha lâterna bir uçak bozuntusuna yakın bir yerde durdu. Bizi indirdikten sonra:

«Haydi uçağa!» dedi.

Girdik alandan içeri. Bir iki oturacak yer vardı uçakta. Açıkgözler hemen yerleştiler. Bir iki yolcu da altına birer iskemle çekti. Ben ayakta kalmıştım. Şo för:

«Çöksene hemşerim,» dedi.

«Yer yok» dedim.

«Hele dur, beyim, sana da bir yer buluruz! Uçak kalksın da...»

Demek hostesliği bizim şoför arkadaş yapıyordu:

«Biletler!» diye yeni vazifesine başlamıştı bile. Çıkardık, teker teker yırttı. Yolcu sayısı hoşuna gitmemişti. Açık kapıdan seslemeğe başladı:

«Bursa bir iki, kalkıyor!»

Koşarak bir yolcu daha geldi:

«Hiç de haber vermezsin!» dedi, «Hani evden alacaktın beni?»

Hasan Efendi pişkin bir gülüşle:

«Akşama kadar üç seferimiz daha var. İstanbul'da bırakacak değilim ya seni!» dedi. Sonra bize dönerek bağırdı:

«Sıkı durun, kalkıyoruz!»

«Pilotsuz mu kalkıyoruz?» dedim.

«Merak etme, hepsi hazır! Sen gel bakalım şöyle yanıma!..»

Kapıyı bir iki kere hızla çekti, yanaşmadı. Cebinden çıkardığı bir iple sıkıca bağladı. Sonra, pilotun yerine geçti.

«Ay, pilot da mı sensin?» dedim.

«Onun gib biri şey»

Eğer kapı iple bağlı olmasaydı kendimi atacaktım dışarı.

«Ne o!...», «Beğenemedin mi?»

Can burnumun ucuna gelmişti:

«Onun gibi bir şey» dedim. Güldü.

Orayı kurcaladı, burayı dürtükledi. Motor tekten tekten çalışmağa başlamıştı.

«Tekliyor namussuz!» dedi.

Bir iki kere gazı kökledi. Müthiş bir gürültü hepimizi silkelemeğe başlamıştı. Ama az sonra motorun sesi düzelivermişti!

«Haydi Allah selâmet versin!»

«Uğurlar olsun!» diye candan yolculuklar diledik.

Tekerlekler yerden kesilmiş, Florya'nın üstüne doğru yükselmiştik. Plajlar tıklım tıklımdı. Bir tur attık. Başımı uzatmış bakıyordum.

«Hiç zahmet etme eğileyim diye... Ayaklarının arasından daha iyi görürsün.»

Baktım, ayak geçecek kadar aralıklar vardı. Son binen yolcu:

«Hasan Efendi gözünü seveyim, bir tur daha!» dedi, «Bizim kıza benzettim birini!»

«Kırmam seni ama, depoda benzin yok!»

«Aman vazgeçtim, sür öyleyse!»

Aletleri kontrol için önümdeki göstergelere bakıyordum. Hiçbiri de kımıldamıyordu.

«Nekadar yüksekteyiz?» dedim.

İbrelere bakacak yerde kafasını dışarı çıkardı:

«Eh beş yüz, altı yüz kadar var.» dedi.

Uçak dümdüz giderken yavaştan alçalmaya başlamıştı.

«Ne oluyor?» diye korkarak sordum.

«Boşluk!» dedi.

«Hava boşluğu mu?»

«Onun gibi bir şey... Daha çok depo boşluğu... Benzin ya bitti, ya tıkandı!»

Sonra beni dürttü:

«Hele şunu tut bakalım!»

«Elime direksiyon gibi bir şey tutuşturmuştu. Kendisi eğilmiş bir lâstik boruyu üflüyor, çıkardığı ingiliz anahtarıyla bir somunu sıkıştırıyordu. Bir ara motörün sesi kesilir gibi oldu. Çok geçmeden kesildi de...

«Korkma !» dedi, «Bu kuşlar yelken uçuşuna çok elverişlidir. İrtifaımız iyi... Nasıl olsa kıyıyı buluruz.»

«Kıyıyı mı dedin, yoksa denizin dibini mi?»

«Ne konuşuyorsuun sen? Bizim bu kuşlar şimdiye kadar hiçbir kaza yapmış değildir. Bursa değil de Balıkesir'e inmişiz, o da kaderine!»

Motörde hiç ses yoktu. Ama bizimki garajda çalışır gibi rahattı.

«Buldum!» dedi, «Kablo kopmuş. Çakın var mı?»

Bir çakı verdim. Kablonun üstündeki kauçuğu sıyırdı. Nerdeyse kanatlar suya değecekti. Yolcular bağırıp çağırmaya başlamışlardı. Şoförden bozma pilotumuz kalktı ayağa:

«Geçin yerinize!» diye bağırdı, «Yerinize geçmezseniz bırakırım onarmayı! Ne var ki, ne telâş ediyorsunuz!»

Koyuldu işine. Kabloyu bağlamış, motörü çalıştırmıştı. Uçak yavaş yavaş yükseliyordu. Oooh!.. Kurtulmuştuk. Yol aldıkça sert bir lodos uçağımızı göğüslüyordu. Çeyrek saattir sıra kavakların üstünde demirlemiş gibiydik. Ne ileri ne geri! Lodos biraz daha hızlansa uçak kıçın kıçın kalktığımız hava alanına kayacaktı?

«Usta!» dedim, «İneyim de dayanayım mı arkasından?»

Can burnumun ucundaydı:

«Sen babanın... töööbe töbe!.. Sırası mı şimdi alayın be! Şakanın da bir zamanı var!»

Öyle ya! Her işimiz o kadar ciddiydi ki, sırası mıydı şakanın! Lodos mu hafiflemişti, motör mü güçlenmişti, yerimizden kıpırdar gibi olmuştuk. Neyse geçmiştik kavakları. Bursanın minareleri görünmüştü. Birden zınk diye duruvermişti motör. Şoförden pilot:

«Stop!» dedi, «Busefer tamam! Benzin bitti!»

Herkeste bir telâştır başlamıştı. Bizimki hiç oralı değildi:

«Ne var telâşlanacak be!» dedi, «Hava alanı olmamış da buğday tarlası olmuş, ne fark eder? Tarlanın sahibi düşünsün!»

Ama gene de yelken uçuşuyla Bakacak'ın üstünü tutturmuştu. Uçağın kıçı kayalara vura vura alana süzülmüştük. Uçak keseklerin üstünden çekirge gibi sıçraya sıçraya yürüdü, sonra zınk diye durdu. Pilotumuz bir Lindberg çalımıyla:

«Tamam, buraya kadar!» dedi, «Yandı paralar!»

«Kapının ipini çözdü, bir hostes nezaketiyle elimizi sıkarak uğurladı bizi:

«Güle güle sayın Bursa yolcuları! İstanbul'a hava kararmadan dönüyoruz! Sakın geç kalmayın!»

İstanbul'a dönmek haaa!.. Hem de hava dolmuşuyla öyle mi?... Önce hayat sigortası, sonra yolculuk! Çoluk çocuk sahibiyiz!

İZİ ÜZERİNDE

Ne demişti şef, gözünü saatten ayırma demişti. Olayın dakkası saati, olayın kendisi kadar önemlidir. Hele olayın geçtiği yer, hepsinden daha önemli!. Üniversite kapısında geçen olayla banka kapısında geçen olay bir olur mu hiç? Olay nerde geçiyor, hangi semtin, hangi caddesinin, hangi sokağında, dikkat edeceksin demişti. Söz gelişi Odun Bank'ın sağ köşesinden beş adım ilerde mi rasladın o şüpheli kişiye, hemen geçireceksin rapora, kılıkılına... Kimin peşindesin? Bir adamsa, nasıl bir adam, üst baş önemli, demişti şef. Ayağındaki pantalonun üstünden, sırtındaki ceketin, gömleğin kazağın ya da parkanın yakasının kirine kadar, dikkat edeceksin! İzlediğin bir kadın da olabilir. Pabucunun topuğundan başlayacaksın, saçının berberinden çıkacaksın. Rengi üzerinde o kadar durmaya-

caksın, demişti şef! Yanıltırsın beni! Esmer dediğin kumral, kumral dediğin sarışın, sarışın dediğin de süt beyaz olabilir. Geçen bir yaz mevsimi tükürür kadının renginin içine. Sen alnındaki, yanağındaki yara bere izlerine iyice bak, ameliyat yaptırsa da yeri kalır demişti. Bir Halepçıbanı en sağlam damgadır bizim için, Müdürün bastığı mühür gibi...

Hele göz renkleri... Maviyse her zaman mavi, yeşilse her zaman yeşil değildir demişti. Aç gözünü! Hele hele güvenme kaşların biçimine hiç!

Bir de kovaladığın kişinin yaşına bakacaksın. Bizim işimiz, daha çok onbeşle yirmi beş arasındakilerle... Daha yaşlıların çekiver kuyruğunu demişti. Insanlar yaşlandı mı her rejimde kendi derdine düşmüştür, bırakmıştır toplum işlerini.

Genç olup da zıpır değilse, züppe, savruk değilse eğer, düş peşine, demişti şef, yüzünü kara çıkarmaz senin! Hele otobüste, vapurda delikanlı, cebine davranıp da kimseye duyurmadan «şebeke» dedi mi, bırakma peşini. Delikanlı nereye, sen de oraya! Yakasında rozeti var mı, elinde kitap taşıyor mu... Rozetten, kitaptan, hele hele konuşmasından hangi fakültede öğrenci, aç gözünü de öğren, demişti.

İşte şu kaldırımdan, sağ eli cebinde, giden bunlardan biri olabilir! Boy, bir yetmiş beş... Kilo, elli sekiz, altmış... Biraz zayıf, dikkat! Zayıf olduğuna göre iş var demektir. Giyim kuşam ortanın altında... Koyu gri ceket... Açık gri pantalon... Yazın cekete iş düşmemiş olacak... Pantalon, çokça hırpalanmış... İki günlük sakal, ya da üç günlük... Gömleğin yakası buruşuk... Geçim durumu pek de parlak olmasa gerek... Üstelik ne züppe ne de zıpır... Tam şefin «Kovala!» diyeceği biçimde bir üniversiteli bu.

Sinemanın önünde durdu, saatine baktı, bekledi... Bir ileri, bir geri gezindi durdu... Vitrindeki film resimlerine baktı. Yeniden düzüldü yola. Geldiği yöne doğru, tam gaz...

Arkadan gelen yakıcı bir güneş, önüme seriyor gölgemi. Genç adam gidiyor, ben gidiyorum. Köşeyi döndü, ben de... Hızlandı, ben de hızlandım. Birden durdu, ben hızımı alamadan yürüyüp geçtim genç üniversiteliyi. Halime acıdığından mıdır, nedir, geriden yetişip geçti önüme. Güneşi gene arkamıza alıp yürüyoruz. O gidiyor, ben gidiyorum. Sağa sapıyor, ben de... Sola saptı, ben de saptım. İleri!

Güneş gene arkamızda. Karşıdan gelen yaşlıca biriyle yüzyüze geldi. İkisi de durakladı birden.

Ne demişti şef? Kaçta buluştular? Dakkası dakkasına, not etmeliyim bu buluşma anını. Saat: tam üçü, yani onbeşi on iki geçiyor! Buluşma yeri: Doğu Eczanesinin sekiz adım ilerisinde! Elektrik direğinin dibinde... Ne yapıyorlar? Karşılıklı durmuşlar, koşuyorlar! Ne konuşuyorlar? Bunu öğrenmek kolay olmasa gerek. Ama şef, ne der sonra! «Hiç olmazsa, üç beş kelime de mi duyamazdım?» senin kulağın yok mu, demez mi?

Sayın şefim, eğer kulağım varsa, ne yapıp yappıp o üç beş kelimeyi duyup getireceğim sana! Elektrik direğinin önünde, bal gibi, dikilir dolmuş bekliyebilirim. İşte bekliyorum da...

«Sirkeci, Cağaloğlu!»

Geç! Bizim bir yetmiş beşlik üniversiteli konuşuyor:

«Saat kaçta verecek?»

«Basılınca hemen!»

«Nerde dağıtacağım bunları!»

«Üniversitenin bahçe kapısında... Merkez binanın... Ben de Fen Fakültesinin önünde...»

«Pul da yapışacak mı?»

«Başa mı çıkar be! Basımevinden kaptığın gibi, yallah!»

«Peki dostum, akşama buluşuruz, salonda!»

«Haydi güle güle!»

Tamam! Bildiri dağıtacaklar! Gizli bildiri!

Gene düştük yollara. Güneşi arkamıza aldık yürüyoruz. Ben yürüyorum o yürüyor. Sağdaki sokağa saptı, bir kitap vitrinini inceledi. Geçti yürüyüşe, gene sağa saptı, yürüdü, gene sağa... Bir plâkçı dükkânına girdi, ben de girdim. Band istedi, teyp için... Hem de en uzunundan. Vay, yeyeci vaaay!.. Neee?.. Yeyeci mi? Heeey, aç gözünü, aldığı plak değil, band!. Dükkânın adı? Bandı aldığı saat? Dükkânın semti? Sahibi? Adı, soyadı?..

Çıktı dükkândan. Bir gazete aldı, hem de o bozguncu gazetelerden... Bandı güzelce yerleştirdi içine. Yürüyor, hızlı hızlı... Hem de hızlı hızlı yürüyor! Koşuyor bayağı... Sola saptı, başladı diklemesine yürümeye... Güneş gene arkamızda. Saat üç kırk üç, yürüyoruz. O gidiyor, ben gidiyorum. Koşuyor boyuna... Ben de koşuyorum... Böyle koşarsam dikkati çekmez miyim? Çekerim ama gene de koşuyorum. O benden daha genç, genç olduğu ölçüde de ayağına çabuk... Yetişmek istiyorum, yetişemiyorum. Ama gene de görüyorum koştuğunu işte, ilerde! Sırtını görüyorum, omuzlarını görüyorum, başını görüyorum, saçlarını.. Ah! Kaybetim! Göremiyorum! Koşuyorum, yok ortalarda. Gözlerim kaldırımlarda. Koşuyorum. Onun ayakları... Onun gri pantalonu, onun gri ceketi, onun gri başı... Koşuyorum. Bu sefer kaçırmamalıyım. Bırakmamalıyım izini. Anlarsa anlasın, tanırsa tanısın. Kay-

betmek daha mı iyi? Şef ne der sonra! Koşmaktan dilim dışarı çıktı. Yavaşlıyorum, o da yavaşlıyor. Ben yürüyorum, o da yürüyor. Taban tabana, iz ize yürüyoruz. Cadde boyunca yürüdük, meydanı geçtik. Yeni yapılan blok apartıman arkamızda kaldı birden. Önüme bakıyorum, siliniverdi izinden gittiğim adam. Sağa mı saptı? Hayır! Sola mı saptı? Hayır! Önümde, ilerde mi? Görünmüyor hiç! Yer yarıldı da içine girdi? Öyle oldu zaaar! Kovaladığım kendi gölgem olmalı... Arkamda dağ gibi blok apartman. Bu apartman değil mi izlediğin genci yutan? Arkamdan gelen güneşi kesen, bu partman çünkü. Yüreğim ağzımda izlediğim kendi gölgemmiş meğer!

Önüne düşen kendi gölgesini kovalayan karikatür hafiyesi mi oldum ben! Aman, bunu yazmayayım rapora. Şef canıma okur!

Pekiii? Asıl izlediğim genç ne oldu öyleyse!

Koşuyorum geldiğim yöne doğru. Basımevinden, dağıtacağı bildirileri almaya gitmiş olmalı. Kurtulamaz elimden artık. Beni atlatsa da mutlaka dönüp gelecektir üniversite kapısına. Kimbilir millî dostlarımıza karşı gene nerde bir gösteri yürüşü yapacaklardır, hangi alanda toplanıp, hangi caddeden geçeceklerdir? Bir telefon etsem mi acaba bizim şefe! Elime bir bildiri geçirmeden nasıl telefon ederim ki. Ne gösterisi, ne toplantısı, ne mitingi, diye sormaz mı bana? En iyisi öğrencilere dağıtılack olan bildirilerden birini ele geçirmek! Onlardan biri gibi uzatıp elimi, dağıtandan bir tane istemek!

Bir dolmuş, yetmiş beş kuruş... karşılığı gizli ödenekten! Hooop! Hürriyet Meydanındayım. Nerde bizim bir yetmiş beşlik genç? Nah, kapıda, iş başında! Yer: Merkez binasının bahçe kapısı. Saat: Dördü, yani on altıyı çeyrek geçiyor. Heeey, bu kapının altından

gelip geçenler Osmanlı paşaları, Meşrutiyet paşaları, Cumhuriyet paşaları... Toplanmalar, oturmalar, yürüyüşler, tanklar, jipler, fruko kamyonları! Hazır olun!..

Kucağında tepeleme bildiriler, çenesinin ucuna kadar. Başladı dağıtmaya. Kapıdan girenlere, kapıdan çıkanlar, yoldan gelenlere, yoldan geçenlere... Dağıtıyor, hababam dağıtıyor, parmağını ıslatıp ıslatıp veriyor. Kimseden korkusu yok! Tutuklasam mı, tutuklamasam mı? Bunu şef bilir!

Yan kapıdan girip orta kapıdan çıkıyorum. Çıkarken de uzatıyorum elimi, bir bildiri alıyorum. Alır almaz da fişek gibi fırlıyorum ileriye. Saat on altıyı yirmi geçerken Beyazıt Postanesindeyim, elimde telefon:

«Alo Şef!»

«Söyle!»

«Bildiri dağıtıyor gençler! Yer: Merkez binasının kapısı, Üniversite, yani Beyazıt! Bir bildiri de ben geçirdim elime!»

«Oku çabuk!»

«Genç Üniversiteliler!»

«Çabuk oku be!»

«Tanışma çaylarınızı salonumuzda verebilirsiniz! Nişanlar... Düğünler... için... Manol... ya... A... i... le... Sa... Sa... Sa... lo... nu!»

«Hay senin Manolya gibi dalın, yaprağın kurusun emi! Yıkıl karşımdan!»

Yıkılıyorum karşısından bizim şefin. Yer: Beyazıt postanesi... Saat on altı yirmi beş!

Yıkılan: Bir daha da belini doğrultamıyan ben, stajiyerlerden Ali İzgüder!

DÜZEN
İSTERİM BEN!

Tükenmezin tepeliğiyle kırçıl saçlarının diplerini kaşıyordu boyuna:

«Beş harfli ...Sağdan sola.. Fazilet? Bu gazetenin de bulmacaları hep böyle! Mutlaka öztürkçedir. Almıyacağım bu zıpçıktı gazeteyi. Velâkin altın fiyatlarını da en doğru veren bu gazete... Ata, bir günde ikiyüz otuz kuruş birden fırlamış. Füze misin be mübarek!

Beş harfli, başında E var. Sakın «namus» olmasın. Bak yavrum Süheylâ, sen ne kadar olsa okul görmüş insansın, hem de ortaokul! Beş harfli fazilet! Öztürkçe falan olacak. Haberin var mı Ata, otuz kuruş birden fırladı. Sen Reşat'a yatıralım diyordun parayı. Aşkolsun şu Melen'e... Bir nutuk salladı... Sallamasiyle altının fırlaması bir oldu! Reşat süs altını... Ha-

cıağaların küplük altınıdır Reşat... Böyle zamanlarda parayı Ata'ya bağlıyacaksın! Beş harfli, söyle bakalım! Faziletin yeni Türkçesi?.. Seni tahsilli diye, aldık, kapattık eve be!... Eskiyi bilmezsin, yeniden haberin yok! Hadi sana bir de kolaylık, başında da «E» harfi var!»

Tükenmezin tepeliği kayboluyordu saçlarının arasında, öfkeden!

«Tahsilli ha! Ne işe yarar ev kadınında tahsil! Kapalı çarşıdaki sarraf Yasef'e mektup yazmaya... Yahut da... Neydi o üniversitelinin adı? Erol'muydu, Varol'muydu?... Yeni Melek sinemasının kapısında dört buçuk matinesine...»

Karşıki divana uzanan karısı Süheylâ birden sıçradı yerinden:

«Ufff!..»

Ayna bir yana gitmişti, cımbız bir yana:

«Söylüyorum sana! O kadar Almanya'ya giden arkadaşın var, bir cımbız, bir cımbızcık be! Ellerin karıları gibi kürk istemiyoruz, esans istemiyoruz. İki kanat bir cımbız! Çekmiyor diyorum bu yerli cımbızlar!»

«Beş, yukardan aşağıya, neymiş bakalım: Tutku! Hoppalaaa!.. Bu tutku da ne mânaya geliyor acaba? Tutku... Tutku... Tutku...»

«Ne mânaya gelecek, aşk mânasına gelir! Tutulmaktan!»

«Aşk mı? Olmaaaz!»

«Öyleyse sevda!»

«O da olmaz! Yedi kelime! Yani harf demek istiyorum!»

«Demek sevda da olmuyor! Ay, pek merak ettim doğrusu! Aşk da olmuyor, sevda da, ha? Dur hele! Şey olmasın sakın... Şehvet! Tamam mı? En büyük tutku olsa olsa budur!»

Halının üstünde yuvarlanıp duran Çiçon (Adı Çiğdemdi ya, böyle derlerdi kısaca) bastı yaygarayı:

«Anneee!..»

«Evet, evet... Buldum. Şehvet değlise, mutlaka servettir! Tamam değil mi? Servet! Ne güzel kelime!»

«Değil, o da değil, yedi harfli!»

«Anneee!..»

Telefonun acı acı çalan zili çocuğun sesini bıçak gibi kesiverdi. Süheylâ uzandığı divandan doğruldu, yapıştı alıcıya:

«Alooo!..»

Telefondaki gevrek erkek sesi.

«Ben Raci!.. Sen yok musun ya!»

«Evet... Burası efendim!»

«Hani dün gelecektin sinemaya.. Alacağın olsun!.. Kocan evde mi?»

«Evet, evet!..»

«Evde demek.. Yarın dört buçuğa bekliyorum. Aynı sinemada.. Gelirsin değil mi?»

«Evet! Cezmi mi? Evde, bir dakika..»

«Hayır canım, ben seni istiyorum! Her zaman seni isteyeceğim anlamıyor musun! Er geç benim olacaksın, kurtulamazsın elimden!»

Alıcıyı, birden uzattı kocasına:

«Bak, seni istiyor!»

«Kim bu?»

«Söylemedi adını. Ne biçim adam bunlar, insan önce kendini tanıtır. Kimsin, kimin nesisin!»

Yapıştı alıcıya:

«Alo, ben Cezmi!»

«Merhaba Cezmiciğim, ben ...Ben... Bil bakalım.. Dur tanıtayım, Reşat 140!»

«Seni tefeci seni! Melen'in heykelini dik, heyke-

lini... Az kaldı çıkaracaktın elinden. Oğlum, görünen köy kılavuz istemez. Tabiî adamına göre! Herkesin aynada gördüğünü biz... Bak Raci, birden aklıma geldi, nerdesin şimdi sen? Bu akşam, buluşsak ta bir yerde.. Dur, hele, yemek yedin mi, yemedin değil mi? Atla gel bir arabaya... Allah ne verdiyse... Hemen, atla gel!.. Sökedeki çiftlik işini konuşalım. Topraktır, vergidir, heriflerin, ağzı değişti. En iyisi satıp savıp altına yatırmalı. Bundan sonra toprakla uğraşacak halimiz mi kaldı!. Hadi, bekliyorum, çabuk!»

Kütt!.. Kapattı telefonu:

«Bak Süheylâ! Baba dostudur Raci... Hemen sıva kolları bakalım! Kalender çocuktur, az olsun, temiz olsun! Buz dolabında köfteler hazır değil mi? Salatalıklar yıkanmış. Plâki de vardır dünden...»

«Anneeee!..»

Telefon gene bıçak gibi kesti çocuğun sesini:

«Alooo!.. Nerminciğim, sen misin! Evdeyim şekerim. Nerede olacağım. Bizim cumartesimiz, pazarımız mı olur. Evde, o da evde..»

Telefondaki ses yavaşladı:

«Peki, peki, anladım. Şimdi dinle beni.. Sen konuşma da dinle! Yarın bekliyorum... Çocuk mu, canım sen getir buraya, kolay! Bırakırız Gülsüm'e. Ha iki, ha üç... Çeker gideriz. Kışın Boğazın ayrı bir zevki var. Benimki yeni çıkardı arabayı gümrükten.. İyi çocuk seninki de... Allah için. Çok seviyor seni... Deli oluyor. Söz, değil mi? Ne plâkların var?... Öyle mi? Gelirken getir. İstersen Pendiğe de geçeriz. Arabanın içinde Amerikan bar!.. Viskisinden tut, şampanyasına kadar... Geliyorsun, değil mi şekerim!»

«Evet şekerim, evet!.. İyi günler, güle güle hayatım!»

«Anneeee!..»

«Dur, patlama!..»

Önce köfteleri çıkardı bozdolabından, koydu ızgaraya.. Salataları yeniden yıkadı. Limonunu, yağını koydu. Naylon örtüyü yaydı masanın üstüne. Çatalları bıçakları koydu, sağlı sollu.. Ekmekleri kesti.

Çocuk kıçın kıçın geldi masanın ayağına yapıştı:

«Anneeee!..»

Cezmi hâlâ bulmacayı çözümemişti:

«Sekiz... Sağdan sola... İlerleme... Sakın terakki olmasın?.. Yoook, olmaz!.. Beş harfli olacak. Tamam, buldum, terfi!... Sen benden eskisini iste!.. Hay gözünü sevdiğimin Osmanlıcası! Reşat altını gibi sağlamdır. Hamit gibi, Aziz gibi.. Elinden çıkaracak mısın, Cumhuriyet altını alacaksın! Yatacak mısın üstüne, Reşat! Yükselirken de ağır ağır yükselir mübarek, düşerken de... Şimdiii... Sekiz yukardan aşağı, yenilik! Dilde, dinde tarımda... «R» harfiyle başlıyor, sonunda «M» var!.. Hiç hoşlanmam yenilikten. Her şey bıraktığım yerde kalmalı... Yenilik, yenilik!.. Tamam, teceddüt!.. Yok, hayır, tutmadı. Başta R var, sonunda M!..»

«Anneeee!..»

«Ne oluyorsun be! Otur oturduğun yerde!.. Süheyla, rakı yeter mi dersin! Üç beş şişe de bira aldırsak kapıcıya! Bu Raci, bilmezsin sen, bir başladı mı içmeğe?»

«Var, hepsi var!..»

Zırrr!.. Kapının zili...

«Vay Raciciğim. Bu ne gençlik, bu ne şıklık, bu ne güzellik! Karım, Süheylâ, karşılaşmadınızdı hiç değil mi? Kardeş gibiyizdir Raciyle... Hemşeriyiz bugüne bugün... Geç şöyle! Doğru masaya! Eee, nasılsın bakalım. Sökeden mektup alıyor musun? İsmet Paşa-

nın niyeti kötü! Toprak sahiplerini boş bırakacağa benzemiyor!»

«Öyle görünüyor. Bir reformdur tutturmuş!»

«Ne dedin, ne dedin?»

«Reform dedim, yanlış mı?»

«Tamam! R'eyle balşıyor!..»

«Reyle mi başlıyor.. Yoook, hiç sanmam! Bu sefer reyle bitiyor işi.»

«Sonu M! Altı harfli.»

«Anneeee!..»

Süheylâ'nın bakışları Cezmi'de.. Raci'nin kafası altın hesaplarında... Reformda...

«Haydi dostum, şerefe!»

«Evet, reformun şerefine! Reşatların.. Azizlerin.. Hamitlerin şerefine!»

Plâki bozuktu, salatada iş yoktu. Ekmekler kupkuruydu. Köfte, ne köftesi, adı köfte!.. Yarı çiy, yarı pişmiş... Bir şeyi eksikti ama... Belki biberi, belki kimyonu, belki de tuzu... Süheylâ'nın her şeyi tamamdı, saçları permalı, gözleri rimelli, yanakları pırıl pırıl şeftali rengi... Gözbebekleri fıldır fıldır...

«Haydi hamfendi, şerefe!»

Çapkınca bir anlam yayılıverdi, yanaklarına doğru Süheylâ'nın:

«Şerefe efendim!»

Halının üstünden bir yaygaradır kopmuştu:

«Anneeee!..»

Isparta halısının açık mavisi, koyulaşıverdi birden.. Olanlar olmuştu işte. Ama kimin umurunda!

Cezmi, ısırdığı köfteyi tekrardan bıraktı tabağa.

Tuzsuzdu. Elini tuzluğun durduğu yere doğru uzattı. Yoktu!. Tuzluk yoktu! Kan beynine sıçramıştı Cezmi'nin:

«Süheylâ!» diye bağırdı.

BİZ
TAPONCULAR

Nihat kapıdan çıkarken:

«Çocuklar!» dedi, «Bu gece ne kadar geç dönerseniz, beni o kadar sevindirmiş olacaksınız!»

«Ayşe mi gelecek?» dedim, «Güner mi?»

«İkisi de değil!»

«Yeni av mı düşürdün, yoksa?»

«Düşüp düşmediği, bu akşam belli olacak!»

«Bon şans!»

«Mersi canım!»

Her zamanki canlılığı ile kapıyı çekip gitti. Karşımdaki masada oturan Dündar, açık bir küçümsemeyle:

«Taponcu!» dedi.

Bu sözcüğün içinde neler, ne anlamlar yoktu ki... Ben damarına basmak için:

«Ne var!»

«Tuzluk!»

Burnundan soluyordu kocası:

«Nasıl olur bu! Tuzluk nasıl unutulur!»

Süheylâ kalkıp getirecekti ama, dizini kurtaramamıştı ki Raci'nin bacakları arasından.

Köpürüyordu hırsından kocası:

«Ben sofraya oturdum mu her şey yerli yerinde olmalı! Durulmaz bu evde. Kalk Raci'ciğim, yürü lokantaya?»

Hiç oralı değildi Raci:

«Dur, canım hele otur! Nereye gidiyorsun!»

Süheylâ'nın sıcaklığı, vücuduna doğru yavaş yavaş yayılıyordu:

«Otur. Otur hele canım!»

«Oturmam! Valla da oturmam, billâ da oturmam! Ev kadınlığı ne kadar uzak! Ben öyle kadın isterim ki... kadın olmalı kadın! İki kadehçik bir zıkkımı bile içemezsin bir baba dostuyla! Tuzluk ararsın, tuzluk yok yerinde. Ne biçim ev, ne biçim masa. Her şey yerli yerinde olmalı. Tertip düzen isterim ben!»

Peçeteyi sıyırdı önünden, dertop edip attı Süheylâ'nın yüzüne:

«Sen nerde, kadınlık nerdeee! Yürü dostum!»

«Canım!» dedim, «Bizim Nihat pek taponcu sayılmaz! Ayşe de, Güner de yüzüne bakılır kızlar doğrusu!»

«Evet ikinize göre öyle... Senin de taponculukta ondan aşağı kalır yerin yok ki!»

Kızmadım:

«Ne yapalım Dündarcığım!» dedim, «Daha iyilerini buluncaya kadar, taponlarla yetiniyoruz işte!»

«Ama mide diye de bir şey vardır!»

«Vallaaa Dündarcığım, bugüne kadar mide sancısı çekmiş değilim kendi hesabıma! Bir kaşık karbonat almadan yaşayıp gidiyorum işte!»

«Herşeyin en azını isteyenler için mesele yok! Mutlu olmak bile mümkün böylelerı için.»

«Çoğunu isteyip de yoksunluğunu çekmektense...»

Sözün, nereye gelip dayandığını anlamıştı:

«Hiç de yoksunluk çekmiş değilim!» dedi, «Tercih zorluğu çekmek, yoksunluk çekmekten daha çok hoşuma gidiyor! Elimin altında neler var neler!»

Dündar'ı bu «çok»lardan biriyle gören yoktu. Bize iyi bir örnek vermek için, son günlerde kıvranıp duruyordu. Bir gösteri yapmak için hazırlıkları arttırmıştı. Hamamlar, çamaşır değiştirmeler, traşlar boşuna değildi ama, henüz beklediğimizle karşı karşıya getirememişti bizi.

Kuşkularımızı silip atmak için:

«Çocuklar!» dedi, «Yakında misafir odasına iş düşecek! Öyle görünüyor!»

«Düşsün de görelim!» dedik.

Aradan bir hafta geçmişti. Hergün saat onda, onbirde kalkan Dündar, bir sabah altı'da kalkmış, temizliğe başlamıştı harıl harıl! Ortaklaşa kullandığımız «Misafir odası»ndaki yatağın çarşaflarını değiştirdi.

Pantalonunu karşı terziye gönderdi, ütülenmesi için... Bakkaldan iki kutu konserveyle, bir şişe votka aldırdı, kapıcıya. Bardakları gıcır gıcır yıkayıp misafir odasındaki masanın üstüne dizdi:

«Eee çocuklar!» dedi, «Bu akşam da sıra bendenizde!.. Sakın haaa, erken geleyim, demeyin!»

Birlikte kapıdan çıkarken Nihat:

«Bu iş biraz şüpheli geliyor bana!» dedi.

«Birşey düşürmüş olamaz mı?» dedim.

«Bilmem ki... Tercih yapmasının zamanı geldi, geçiyor ama...»

«Canım!» dedim, «Bu kadar karamsar olma! Düşürmüştür herhalde, eli ayağı düzgünce bir şey!»

«Akşama belli olur.» dedi, «Erken dön de, takılalım Dündar'a biraz!»

Dündar'ın üstelemelerine kulak asmadan erkenden dönmüştük eve. Misafir odasının buzlu camında karaltılar vardı. İçerde bütün lâmbaların yandığını görüyor, pikaptan bir aşk müziğinin yayıldığını duyuyorduk.

«Neee?» dedi, Nihat, «Kapatmış mı birini yoksa?»

Kapının deliğinden baktık, bir havlu astığı için hiçbir şey göremiyorduk. Bir ara bardak, tabak sesleri arttı. Ayak sesleri üzerimize doğru, gelince, odalardan birine kaçtık.

«Göremedik, şunun avını!» dedi Nihat.

«Bana kalırsa...» dedim, «İçerde hiç kimsecikler yok! Bizim Dündar, evcilik oynuyor!»

Dündar'ı unutmuş gazetelerdeki günlük olaylara dalmıştık. İş, parti tartışmalarına gelince gürültüyü artırmış olacağız ki. Dündar «misafir odası»ndan çıkıp dikildi karşımıza:

«Yapmayın çocuklar!» dedi, «Çok küfürlü konuşuyorsunuz, ayıp oluyor kıza!»

«Kusura bakma!» dedik, «Konumuz politika! Kadın kız melesi olsa bozmayız terbiyemizi!»

Nihat birşeyler söktürebilmek için:

«Dündarcığım!» dedi, «İçerdeki, hani fotoğrafını gösterdiğin Üniversiteli kız mı?»

«Değil! Bu da başka!»

«Canım, çok kurcalama! Sonra anlatırım!» deyip kaçtı.

Nihat sabahleyin erken kalkacaktı, onu yatağında bıraktım. Misafir odasından çıkacak kızla kapı önünde karşılaşmak için plânlar düşünürken uyumuş kalmışım.

Dışardaki ayak seslerine uyandım. Önce misafir odasının kapısı açıldı, sonra bizim dairenin kapısı... Çok geçmeden de Nihat girdi odama. Katıla katıla gülüyordu:

«Kalk da dinle,» dedi, Dündar'la konuşacaklarım var!»

«Kalktım, birlikte «misafir odası»nın kapısına dikildik. Nihat üç kez vurdu, içerden Dündar'ın bir soylu kişi nazikliğiyle sesi duyuldu:

«Eveeet!..»

Girdik, kimsecikler yoktu yanında.

«Yengemizi uğurladın demek!» dedi Nihat.

«Yolladım!» dedi.

«Yaaa! Demek kapıdan çıkan oydu az önce!»

«Evet, oydu!»

«Nasıl olur! Pencereden bakıyordum, sokağa hiç kimse çıkmadı!»

«Ben uğurladım!»

«Baktım, dış kapının sürgüsü bile çekilmemişti.»

Sonra bana döndü:

«Kapı sürgülü olduğuna göre, kız apartımanın içinde kaldı demektir!»

Ben bir şeyler anlamamıştım ama, Dündar'ı kurtarmak için:

«Canım, kız bu apartmanda oturuyorsa!..» dedim.

«Evet, apartımanın içinde, doğru... Ozaman da bizim misafir odasının ziyaretçisi, apartımandaki üç kızdan biri olur. Yani iki tapon kızdan biri!...»

Dündar tutunacak bir dal bulmuştu:

«Demek size dert oldu ha, odama kimin girdiği!»

«Apartımanın içindeki iki kızdan biri olduğuna göredeee... Bizim Dündar bu sefer tercih zevkinden yoksun kalmış oluyor! Camaşırcı Cemile hanımın kızlarından biriyle yetinmek zorunda kaldığı anlaşılıyor!»

Bununla birlikte, yüzde yüz iddiasını da kazanmış sayılmazdı Nihat. Ne olursa olsun apartıman taponlarından da olsa misafir odasının bir ziyaretçisi olduğunu kabul etmek zorunluğu vardı.

Aradan bir ay daha geçmişti. Bizim taponlar ikişer üçer turlarını tamamladığı halde, Dündar'ın seçme güzelleri ortada görünmüyordu. İyi kötü içeriye bir şey atmanın zamanı gelmiş, geçiyordu bile. Daha da gecikirse kurtulamazdı dilinden Nihat'ın, Dündar bir sabah:

«Nihatçığım!» dedi, «Misafir odasının anahtarı sende değil mi?»

«Evet, bende! Ne olmuş?»

«Giderken dolabın üstüne bırakıver!»

Nihat uzun uzun güldü:

«Aman Dündarcığım, şu dış kapıdan çıkmayan bayan mı gelecek gene yani çamaşırcının kızlarından biri!»

«Evet!» dedi, «O gelecek! Ya da bir başkası! Çok

mu merak ettin. Ama kim gelirse gelsin bu sefer fazla kalamıyacak!»

«Yâni biz, erken gelsek de olur, öyle mi?»

«Siz hiç kararınızı bozmayın!»

Nihad'ın bir şeyler düşündüğü belliydi. Yıkandı, traş oldu, hepimizden önce çıkarken de:

«Dündarcığım!» dedi, «Anahtar dolabın üstünde! Haydi sana iyi eğlenceler!»

Ben de peşinden çıktım, Dündar harıl harıl temizlik işleriyle uğraşıyordu evde.

Döndüğümüz zaman Dündar «misafir odası»'ndaki işini bitirmiş, yatağına çekilmişti.

Kendisine takılacağımızı kestirdiği için:

«Çocuklar!» dedi, «Hiç konuşacak halde değilim, sizin anlayacağınız çok yorgunum!»

«Demek yengemiz geldi gitti erkenden haa!» dedi Nihat.

«Evet!» dedi kısaca, «geldi, gitti!»

Bir densizlik edeceğimizden korkuyor gibiydi. Başına yorganı çekerken bir soru daha dayadı, Nihat:

«Hangisi geldi? Çamaşırcının büyük kızı mı, küçüğü mü?»

Ters ters baktıktan sonra:

«Üniversiteli!» dedi, «Kim söyledi benim taponcu olduğumu!.»

Nihat, peşpeşe sıraladığı sorularla, Dündar'ı dürtüklüyor, boyuna konuşturuyordu. Kızın anlatılmadık, hiç bir şeyi kalmamıştı, ne kültürü, ne güzelliği! Tam bir çıkışa geçebilmek için son soruyu da dayadı Nihat:

«Hangi odaya aldın Üniversiteli'yi?» dedi.

«Hangi odaya alacağım! Misafir odasına!»

Katıla katıla gülüyordu Nihat. Bu gülüşlerden kuşkulanan Dündar:

«Yâni!» dedi, «Alamaz mıyım!»

«Nasıl alırsın, alamazsın Dündarcığım!»

«Yalnız siz alırsınız, öyle mi? Siz Taponcular!»

«Evet, yalnız biz alırız! Biz Taponcular!»

«Neden ben alamıyor muşum!»

Katılıyordu gülmekten Nihat:

«Nasıl alırsın, alamazsın! Sabahleyin unutmuşum anahtarı koymayı, dolabın üstüne! Nerden girdiniz odaya, pencereden mi?»

Kıpkırmızı kesilen Dündar, ilk defa Nihat'ın, böyle önemsiz bir sorusunu karşılıksız bırakmak zorunda kalmış, susuyordu.

CANIN SAĞOLSUN ABLACIĞIM!

Evden çıkınca bayraklardan bugün bayram olduğunu anladım: «Ne bayramı acaba?» diye düşünürken küçük bir el yakama bir şey tutturdu: Baktım rozet... Davrandım cebime, (söylmesi ayıp) ortası delik bir parayı biçimine getirerek kaydırdım kutudan içeri. (O zamanlar ortası delik kıyıları tırtıllı kuruşlar vardı. En geçerli olduğu yer suculardı.) Tütüncüye uğradım. Böyle günlerde iki çeşit sigara alırım. Biri lüks, öbürü inadına küçük fiyatlı bir sigara... Sağıma soluma baktım. Sigaramın kalitesiyle böbürlene bileceğim kimseler yok, «ikinci nevi» paketinden bir tane yaktım. Şöyle bir nefes aldım almadım, rozetçi çocuklar karşıma dikildiler. Biri uzandı yakama:

«Var!» dedim.

«Hani Amca!» dedi.

«Var canım, şimdi taktılar!»

Hay Allah ne olmuştu bu rozete! İster istemez taktı elindekini.. Bozulan paranın (söylemesi ayıp) en küçüğünü ayırarak attım kutuya. Bayram günlerinin başıboşluğu içindeydim artık. Oysa evden çıkarken dairelerde kovalıyacağım birçok işleri sıraya koymuştum.

Önümde duran bir otobüse düşünmeden atladım. Bir kelepirdi bu otobüs... Böyle bir bayram gününde bu kadar boşuna kolay kolay rastlanmazdı, nasıl atlamıyayaım! İkinci durakta üç beş yolcu daha binebildi. Gözümün kuyruğuyla bir iki güzel kadın aradım ama yoktu... Yolculuk kısa da olsa karşımda eli ayağı düzgünce bir şeyler görmek âdetimdi. Yolcuların arasına bir çift de rozetçi çocuk karışmıştı, onları görür görmez yakamdaki rozete bir gözattım, yoktu. Gene düşürmüştüm otobüse binerken nusibeti. Çocukların elinden kurtulup kendimi köprüye dar attım. Şöyle bir rahat nefes alayım derken bir çift el uzandı, hemen eski rozetin yerine, bir yenisini taktı.

«Bozuk para yok!» demeyi düşündüm. Hamiyet borcumu ödemiştim bir iki, kez. Ama herkes iki rozet parası verdiğimi nerden bilecekti. Soktum elimi cebime. (Gene söylemesi ayıp) ufaklarından bi tanesini yakaladım, hemen kaydırdım kutunun deliğinden: Şıngırrr!!. .

Verdiğim rozet parasının sersemliğiyle, bir süre yürüdüm. Kendime gelir gelmez buralardan uzaklaşmayı geçirdim aklımdan. Bir süre yürüdükten sonra atladım bir otobüse. Az gittik uz gittik, bir de baktım ki gene köprüdeyiz. Bir anda Üsküdar'a geçmeyi düşündüm. Bayram günü hiç olmazsa bir deniz havası almalıydım. Otobüsten inişim pek o kadar kolay olmadı.

Karşıdan gelen kalabalık, yarı yarıya boşalan otobüs yolcularıyla bir anafor yaptı. Şöyle rahat bir nefes alayım derken bir çift el yine yapıştı yakama. İndiğim otobüsü düşünerek hemen «var» diyemedim; rozet namına bir şey kalmamıştı yakamda. Elim bozuk paraların olduğu cepte idi zaten. Ufak bir şey aradım, ufaklarından kalmamıştı. (Artık söylmesi ayıp değil) bir yirmi beşlik geçti elime. Hay Allah! Bozduramazdım ya, bütün bütün attım delikten içeri. Bir ara yolculuktan vazgeçip eve dönmek geçti aklımdan. Adım başında rozet, varımı yoğumu rozete mi, yatıracaktım bütün gün. Ayaklarım beni gişenin önüne kadar götürdü. Bütün bozuk paralarımla gidiş geliş bir bilet aldım. Başladım yanaşack vapuru beklemeye. Beş dakika.. On dakika, beyaz bir vapur yanaştı. Önce yolcularını boşaltttı. Böyle günde insan Boğaz havasını bırakıp nasıl inerdi İstanbula.. Ne biçim insanlardı bunlar... Ne vardı sanki şu kalabalıkta, adım başında rozet!.. Bizim Boğaz yolcuları biriktikçe birikti, iten, kakan, sıkışan, sıkıştıran! Tam zamanında kapılar açıldı: Hüryaaa!..

Ayaklarım yere değmeden kendimi Birinci'de buldum. Oooh! Oturacak yer de bulmuştum... Karşımda tam yolculukta aradığım tipten iki kız... Çapkın mı çapkın. Sağıma soluma baktım. Birer kadın daha. Biri tam hanımefendi... Öbürü orta yaşlı, giyinişe düşkün, gösterişli ...Yolculuk dediğin böyle olurdu işte!. Tam Boğaziçi içilecek zamandı. Çıkarıp bir tane yaktım, kadınların arasında sigara içmek ayıptı ama Boğaziçi olunca iş değişirdi. Hem o ayıplık eskidendi. Kadınlar erkeklerden daha tiryakiydi bu devirde. Bu görgü kuralları onsekizinci asırda çubukla tütün içildiği devirlerde konmuş olacaktı. Kol düğmelerimi, altın taklidi iri kadranlı saatimi göstere göstere başladım sigaramı çekiştirmeye. Keyfim yerine gelmişti!

Biz oturacak yer bulmuştuk ama bütün salon ayakta dikilenlerle tıklım tıklımdı. Gençten lâcivert elbiseli bir adam, perçinlenmiş kalabalığı yararak salonun biçimli bir yerinde dikildi. Sağındakilerini omuzladıktan sonra:

«Sayın yurddaşlarım!» diye başladı. Duyanlar, başlarını sesten yana çevirdiler. Bu kadar ilgi yeterdi ona! Bir iki öksürükle sesini ayarladıktan sonra üsteledi:

«Muhterem vatandaşlarım!»

Dil akımlarından haberi olan usta bir hatibe benziyordu. Hem yenileri, hem, eskileri memnun edecek bir başlangıç: Hem, sayın hem muhterem!..

Cebinden çıkardığı bir paket jileti kibarca parmaklarının arasına alarak kaldırdı havaya:

«Muhterem kardeşlerim!.. Bir dakikanızı istirham etmekle şeref duyaraktan özür diler, sözlerime başlamak hususundaki yüksek müsaadelerinize dayanarak müsaadelerinizi rica ederim!»

Bir iki öksürdükten sonra başını biraz da geriye çevirerek devam etti:

«Maksadım herhangi bir işportacı gibi para kazanıp cep doldurmak değildir. Ben çok büyük ve çok tanınmış meşhur bir jilet firmasının temsilcisi olarak karşınızda bulunmakla şeref duyarken maaşım da tıkır tıkır işlemektedir. Zaten maaşım da işlemese size şu jiletleri takdimetmekten dolayı duyduğum büyük zevk bana kâfi olmakla, sizden aldığım dualar da bir prim mahiyetindedir sayın müşterilerim..

Gelelim şu elimde gördüğünüz, nümunesini takdim etmekte olduğum bu jilet, meşhur Almanya demir - çelik sanayiinin en son inkişafının bir hârikası olan bu jilet...»

Kapıdan biletçiyi görür görmez jilet paketini ce-

bine sokuverdi. Biraz önce parlak nutuklarıyla herkesi ağzına baktıran o değildi sanki... Öbür cebinden bir gazete çıkardı, başladı okumaya..

Biletçinin arkasından iki çocuk göründü, birinin boynunda sepet, öbürünün boynunda kutu... Yollarındaki yolcuların yakalarına yapışıp birer rozet tutturmaya başladılar... Ben onları görünce korka korka yakama bir göz attım. Tüüh!.. Bizim rozeti koydunsa bul! Bu sefer durum çok kötüydü ne yapacaktım. Bozuk para da yoktu artık... Kara kara düşünmeye başlamıştım.

Biletçi, arka kapıdan vapurun kıçına geçti. Büyük bir dikkatle onun yürüyüşünü gözden geçiren jilet firması temsilcisi nutkuna yeniden başladı:

«Bakanlar Kurulunun emri ve Merkez Bankasının 1284 sayılı transferleri ile elimizde bulunan ve nümunesini sizlere taktim etmekle şerefiyap duyduğum sıfır sıfır 6 milimetrelik bu jilet...»

Tam bu sırada rozetçi çocuk elindekini onun yakasına takıverdi. Kutuyu taşıyan ikinci çocuk dayadı kutusunu jiletçinin burnuna. Jilet firması temsilcisi, çocuklara döndü:

«Arkadaş! Ben de sizin gibi âmme hizmetinde çalışan bir vatandaşım! Henüz siftah etmediğim cihetle kutunuza bir yirmi beşlik atamıyacağımdan dolayı teessürlerimi bildirmekle şeref duyarken sizlere işlerinizde başarılar dilerim.

Gelelim nümunesini sizlere takdim ettiğim bu jilete. Bu sıfır sıfır 6 milimetrelik jileti babalar çocuklarına, kocalar karılarına karılar kocalarına, analar kızlarına miras olarak bırakabilirler.»

Çocuklar, tek adam sektirmeden yavaş yavaş bize doğru yaklaştılar. Karşımdaki sıranın bir ucundan başladılar bile. Yanyana fıkır fıkır kaynayan, yakala-

rı tâ omuz başlarından açılıp göğüslerine doğru inen iki bayanın dikildiler başlarının ucunda. Kolsuz, el kadar daracık bir robun neresine tutturacaklardı rozeti! Bu işlerin ustası olan rozetçi, benim kadar düşünmeden elindeki rozeti robun omuz başına tutturuverdi. İkinci kızın da tam göğsünün en duyarlı yerine iğnelerken... kız birden ayağa kalktı oturdu:

«Dikkat etsene biraz!» diye çıkıştı çocuğa.

Bununla birlikte canı yanan kız, hiçbir şey olmamış gibi çantasını karıştırmaya başladı. Onlar karıştıradursun, rozetçi çocuk, pencerenin önündeki bayandan başlıyarak yakalarımıza teker teker tutturdu rozetleri. Şimdi sıra kutuyu gezdiren çocuğa gelmişti. Yanımdaki kadınlar da yapıştılar çantalarına.. Ben ne yapacaktım? Bir beşlik çıkarıp rozetçiye mi bozdurmalıydım? Bir bankanın açılış töreninde edindiğim naylon cüzdana uzandım. İçinde göstercek kadar para olmadığı için ustaca aralıyarak içinden bir beşlik çektim. Jiletçiye mi bozdurmalıydım yoksa? Kutuyu gezdiren çocuk geldi, kutuyu burnuma dayadı. Şu dört tane birbirinden güzel kadının ortasında «Al şu beşliği boz!» diyecek hovarda bir erkek var mıydı şu İstanbul'da... Sözde kimseye göstermeden atıyormuşum gibi önce dörde büktüm, sonra sekize... Biraz güç giriyormuş gibi zorlaya zorlaya dayandım içeri.. Etrafımdakilerle hiç meşgul olmaz görünüyordum, kör değillerdi ya! Dördü birden görmese, ikisi olsun görmüştü koskoca beş lirayı kutuya teptiğimi!

Çok önemli bir işti yaptığım. Artık böbürlenerek sağıma soluma bakabilirdim. Karşımdaki tıpatıp birbirine benzeyen kızlar hâlâ çantalarının içine eğilmişler bir şeyler arıyorlardı. Hiç mi ufak paraları yoktu bunların? Yanımdaki Hanımefendi önce çantasını açtı. Sonra içinden bir göz daha açtı. Ordan çıkan bozuk

para çantasını aldı eline. Ojeli parmağıyla karıştıra karıştıra bir şeyler aradı, aradığını da buldu, delik bir kuruştu bu. Benim ilk rozetçiye yaptığım gibi iki parmağıyla ustaca tutarak, kaydırdı kutuya... Oooh, ferahlamıştı artık. Hamiyet borcunu ödemişti! Solumdaki şık hanım, daha pratikti. Çantasını açtı, açmasıyla kör kuruşa yapışması bir oldu, hop attı kutudan içeri. Karşımdaki ikizler tavuk gibi eşiniyorlardı çantalarının içinde. Göğsü rozetlisi, omuzu rozetlisine:

«Yok mu, sende?» dedi.

«Yok!.. Sende?»

«Bende de yok!»

Ne arıyorlardı bunlar... Oysa çantalarından şıkır şıkır para sesleri geliyordu. Sonra ikisi birden çocuklara döndüler:

«Çocuklar! Yokmuş bozuk paramız!»

Kutuyu gezdiren çocuk, onlardan daha pişkindi:

«Canın sağ olsun ablacığım!»

Dedi. Geçtiler arkamızdaki sıraya..

Jilet fabrikasının temsilcisi hâlâ reklâmına devam ediyordu.

«Reklâmını yapmakla şeref duyduğum bu jiletlerden her biri böyle kutsal bayram günlerinde bir tümen askeri traş ettikten sonra askerlerin bablarını bile sıradan traş eder. Bayram dedimse yanlış anlaşılmasın. Mübarek Kurban Bayramı demek istiyorum. Hem de dört günlüğüne! Cumhuriyet Bayramı gibi bir günlük traş sanılmasın! Sayın yolcular, sıfır sıfır, altı milimetrelik bu jilet...»

TANINMANIN YOLU

«Kötü mü oynadım, neden beğendiremiyorum kendimi?»

Tuncer sıcak bir öpücükle kızın cümlesini noktaladı.

«Söyle neden beğenmiyorlar beni?»

Bir noktalama daha...

«Ne yapmam lâzım, kendimi beğendirmek için?»

«Kolayı var. Herkes ne yaparsa sen de onu yaparsın?»

«Meselâ?»

«Pearl Harbour, nedir diye sorarlarsa bir Japon artistidir, dersin? Hiroşimayı sorarlarsa.....»

«Kim soracak bunları?»

«Ha!.. İşin en önemli tarafı bu. Kim soracak?

Tabiî gazeteciler soracak ama... Gazetecilerin ayağına sen gidecek değilsin...»

«Ben de giderim.»

«Olmaz! Sen kendi ayağınla gittin mi, onlar da senin koluna girerler... Doğru plaja!»...

«Ne olacak peki?»

«Onlar gelecekler. Biri ikisi değil, topu birden...»

«Nasıl gelecekler?»

«Evet, nasıl gelecekler?»

Tuncer kalktı. Ayağında bir şort vardı. Odasında sadece bu şortu giyerdi o kadar, ne atlet, ne gömlek...

«Kimbilir, havanın sıcaklığından. Belki vücuduna güvendiği için... Belki de hazırlıklı bulunayım diye...

İki kadehe votka doldurdu. Limonu sabahtan sıkmış, hazırlamıştı:

«Şimdi ben nerdeyim, biliyor musun?» dedi.

«Nerdesin?»

«Hiltonda.. Amerikadan zıpır bir maliyeci gelmiş, onunla röportajdayım. Biliyorum söyliyeceğini... Kalkınmanız için mutlaka bizim dostluğumuza ihtiyacınız var, endüstriyi bırakın, ebegümeci yetiştirin bol bol, diyecek... Ben de herifin yüzünü görmeden yazarım röportajımı.»

Önce Nerimanın kadehine döktü limon suyunu, sonra kendi kadehine... Yarı çıplak uzanan Nerimanın eline tutuşturdu:

«Ben bir şey düşündüm senin için!» dedi.

«Ne düşündün?»

«Tanınman için... Benimle konuştuğunu tiyatroda bilen var mı?»

«Bileeen, yok gibi bir şey... Önemli mi bu kadar?»

«Oldukça... Bizim gazetede seni tanıyan bir foto muhabiri Acar var... Ama onun tanıdığı bir bakıma iyi... İşimize yarayacak... Hadi içelim!»

«İçelim!»

«Ünlü bir oyuncu olman şerefine!»

«Hadi öyle olsun!»

Sonuna kadar içtiler. Tuncer:

«Bak Neriman» dedi, «Bu gece sen tiyatroya gidince sizin piyes için bir eleştiri yazacağım. Nasıl eleştiri... Zehir...»

«Tabiî öveceksin beni!»

Elindeki boş kadehi masanın üzerine bırakmadan sarıldı boynuna. İki çift limonlu dudak buldu birbirini. Öpüş biraz uzunca sürdü. Neriman'ın elindeki kadehte kalan beş altı damla limonlu votka Tuncerin ensesinden aşağı damlıyordu ama, farkına varan kim!..

Neriman ayırdı dudaklarını:

«Yazacağın eleştirinin karşılığı... Yeter mi?»

«Yetmez! Bir daha!»

Bu seferki biraz daha uzun sürdü:

«Söyle bakalım Tuncerciğim, neler yazacaksın benim için?»

«Seni temiz bir boyayacağım! Ne mimik var diyeceğim, ne diksiyon. Seni batırmak için tiyatro eleştirilerinde neler yazılırsa hepsini sıralıyacağım!»

«Yapar mısın bu bayalığı?»

«Doğru söylüyorum. Bir de resmini koyacağım, yazının göbeğine...»

«Bu güzel! Hangi resmimi?»

«Acar sen sahnedeyken çekecek... Resim altı ne yazacağım, bilyor musun?»

«Söyle de ısırayım kulağını!»

«Bir büroda çalışması için her şeyi mükemmel...

Yazışmaları yönetecek kadar İngilizce de bilir. Nasıl?»

Neriman eğildi, Tuncerin kulağına... Geçirdi dişlerini.

«Doğru söyle!» dedi, «Sen bende bir şeyler olduğuna inanıyor musun? Kim ne derse desin, umurumda değil, yeter ki sen inan sanatıma!»

«Ben, senin sanatın kadar, kendi mesleğime de inanıyorum. Seni şöhrete kavuşturmak benim elimde!»

«Böyle batırıp çıkararak mı?»

«Evet, batırıp çıkararak. Sana önce kendi mesleğimdeki hünerimi tanıtacağım. Oyundan sonra bana gel yarın gece..»

«Bırakır mısın evime?»

«Görürler!»

«Ne olur görürlerse. Bak ben aldırıyor muyum!»

«Olmaz, başkalarının görmemesi gerek bugünlerde! Sonra danışıklı döğüş olduğu anlaşılır!»

«Ne danışıklı döğüşü bu?»

«Zamanı var. Yalnız gazetedeki yazıya fazla kızman lâzım. Kızıp da şurda burda küfür etmelisin bana!..»

«Yazacağın yazıya bağlı. Küfürü hak edersen, hiç de esirgemem hani!»

«Tamam! Böyle olacak işte... Ağzına geleni söyliyeceksin!»

«Bırak alayı da anlat, ne yazacaksın?»

«Doğru söylüyorum Nericiğim, batıracağım seni! Verip veriştireceğim!»

«Yapamazsın, elin varmaz!»

«Yarın görürsün. Paraya kıy, al bir gazete de oku!»

Ertesi gece, Neriman oyundan sonra gelmişti eve. Ağlamaktan gözlerine kan oturmuştu.

Tuncer kapıyı açmış gülüyordu.

«İnandın mı şimdi!»

«Teessüf ederim sana! Ayıp! Nasıl elin vardı da yazdın oları!»

«Senin için yazdım, senin parlaman, tanınman hakkın olan şöhrete kavuşman için!»

«Utanmadan da söylüyorsun bunları! Hiç beklemezdim senden!»

«Niçin beklemiyorsun sevgilim? Senin tanınmanı istediğime inanmıyor muydun?»

«Sanatımı batırmakla, bana hakaret etmekle nasıl yükselteceksin beni anlamıyorum!»

«Anlayabilmen için iyi bir gazeteci olman gerek!»

«Yerin dibine batsın böyle gazetecilik! Söyle niçin yaptın bunları?»

«Yoook Nericiğim, böyle surat asarsan tek kelime söylemem. Sen bu suratını bana değil arkadaşlarına gösterecektin!»

«Onlar da gördü. Bütün gün ağladım!»

«Şuna buna da çattın mı?»

«Çattım!»

«Bütün bu çatmaların, yazdığım yazıdan ileri geldiğine inandılar mı dersin?»

«Hem de nasıl!.. Oyundan önce Kulis'e gitmiştik, Selma'yla... Biri yanımızdan geçerken, İngilizce biliyormuş da ne işi varmış tiyatroda dedi. Turist karşılamaya gitsin Yeşilköye... Senin yazdığın gibi laf attı bana!»

«Çok güzel! Tokadı hak ediyorum artık!»

«Karşısındaki delikanlı da dedi ki... Turist mi? Onun turist nesine Amerikalı gemiciler dururken, onları baştan çıkarsın!»

«Eh hak ettim artık tokadı! Yarın saat üçü beş geçe kulis'te karşılaşağız..»

«Evet...»

«Bana bu yazı için temiz bir tokat atacaksın!»

«Nasıl olur bu!»

«Bayağı olur! Kapıdan girerken tam ikinci masada içeceğim ben... Girer girmez beni göreceksin!... Ağzına geleni söyledikten sonra üzerime yürüyecek, yapıştıracaksın tokadı!..»

«Diyelim ki vurdum, ne çıkar bundan?»

«Ne mi çıkar?.. Gerisini bana bırak!..»

Nerimanın sinirleri bozuktu. Yatışması için hemen yatağa girmeleri gerekirdi. Evdekilere, Nezihelerde kalacağını söylemişti. Evden bile saklıyordu onunla bir ilgisi olduğunu.

Birbirlerine düşman olmaları gerekirdi. Dostluk aralarında kalmalıydı işte böyle!

Tam Tuncer'in dediği saatte Acar, önce flâşını bir yokladı. Karşı masa tam dört metre ötedeydi, objektifi ona göre ayarladı. Tunceri profilden yakalaması gerekirdi. Tokadın yüzüne yapıştığı, başka türlü görülmezdi ki...

Tuncer bir gazeteciye yakışır soğukkanlılıkla oturuyor, votkasını hemen beş dakikada bir ağzına götürüyordu. Ne olur ne olmaz diye erken gelmişti. Bu erken geliş ona beş kadeh votkaya patlamıştı.

Acar karşıdan seslendi:

«Merhaba Tunç!»

«Merhaba!»

Bu hazır mısın demekti. Çünkü saat üçü beş geçiyordu. Kulis'in en kalabalık zamanıydı. Tam vaktinde kapı açıldı. Neriman girdi içeri. Başrole çıkmış

gibi hazırlanmıştı. Coşkusunu gizlemek için rujunu bolca kullanmıştı.

Tuncer'in hizasından geçerken sözde ona gözü ilişmiş gibi durdu. Başrole çıkan bir oyuncu için çok başarılı bir jestti bu:

«Yanılmıyorsam Tuncer Tümayla konuşuyorum!» dedi.

«Evet yanılmıyorsunuz hanımefendi!»

«Eleştirinizin çok rezilce bir yazı olduğunu söylememe müsaade eder misiniz?»

«Hangi yazı bu!»

«Şu kepazece yazı, tiyatro eleştiriniz!»

«Ben yazımda ne kepazelik görüyorum, ne rezillik...»

«Şu halde bu saydıklarınız sizin kişiliğinizde demek!»

Tuncer içinden «Bravo» dedi, «iyi ezberlemiş, hem çok güzel de oynuyor doğrusu. Diksiyon da güzel!»

Kulis'te çıt çıkmıyordu, Acar'ın makinesinden madensel bir «çıt» sesi yükseldi bu sessizlikle. Tuncer de Neriman da objektifin içine girmişti çünkü..

Bütün başlar bu canlı, bu hareketli sahneye çevrilmişti.

Tuncer tokatı hak edecek son cümlesini söylüyordu:

«Hayır bayan, bu rezillik ve kepazelik sizin kişiliğinizde olmasaydı, benim yazıma geçmezdi!»

«Bir de sözle hakaret haaa!»

«Kabul buyurursanız!»

«Al sana hakaret! Şırrak!..»

Tokat tam Tuncer'in yüzüne «şırrak!» diye yapıştığı sırada flaş son bir defa daha yanıp söndü: Çıt!..

Neriman Tektaş'ı şöhrete eriştiren son resim de çekilmişti işte.

Bu haberin gazetelerde çıkmaması için Tuncer bütün gazeteci arkadaşlraından telefonla ricada bulundu. Fotoğraflar da konmaması ricasiyle bütün gazetelere dağıtıldı. Tuncerin gazetesi hariç, haber resimli olarak bütün gazetelerde çıkmıştı. Böylece Neriman Tektaş, birinci sayfalarda lâyık olduğu yeri almıştı.

Günlük gazete okuyucuları Neriman Tektaş'a o kadar alışmışlardır ki onun resmini koymayan gazete, doğru kesekâğıtçıları boyluyordu.

Neriman Tektaş'ın beş senelik sahne hayatında oynadığı en başarılı oyundu bu. Onu üne kavuşturan ilk oyun olması bakımından da ayrıca değeri vardı bu unutulmaz sahnenin.

AFİYET OLSUN HACI!...

Daha koğuşa girdiği gün verilmişti adı:
«Hacı!»

Göçmen ağzıyla konuşan bir Hacı'ya kolay kolay rastlanamazdı yeryüzünde. İncecik boynu, akları pırıl pırıl yanan gözleri, kıvır kıvır saçları, iri sarkık dudaklrıyla su katılmamış bir Hacı'ydı bu yeni gelen... O kadar uzun boylu olmayabilirdi ama, yemeye yemeye 38 kiloya düştüğünden mi nedir, dikildiği zaman tel direği gibi sipsivri görünüyordu gözümüze. Bu, az görülür sıskalık yüzünden kolayca verem damgasını yemişti memleketinde. Eline tutuşturdukları bir kâğıtla yollamışlardı İstanbul'a, Sağlık Müdürlüğüne. Yemek borusunun mideye yakın bölümünde iri bir ur görülmüştü röntgeninde. Bir süre hangi hastaneye

gönderilmesi gerektiğini kestiremeyen Sağlık Müdürlüğü, basil çıkardığı için bu gariban hastanesine dehleyivermişti.

En itibarlı hastalar arasındaydı Hacı. Bizim Başhekimin uzaktan tanışı çıktığındandı belki. Baba Şükrü bile, bize davrandığı gibi davranmıyordu Hacı'ya. Belki doktorların ona gösterdiği yakınlıktan, belki de şakaya yatkın bir yanı olduğundan, gelen geçen yakasını bırakmıyordu. Takılan takılana... Sataşan sataşana... Şakaya dayanıyordu ama, yalnız Konyalı bir lâf attı mı canavar kesiliyordu. Sinirine dokunduğundan mı, onu kendinden aşağı gördüğünden mi, bir sözcük çiftleştirmeye kalkışınca biniyordu dalına Konyalının.

Hemen hiç yatağından çıktığı yoktu Hacı'nın. Zırt zırt zil çalıyor, ördeğinden oturağına, suyundan ilâcına kadar ayağına getirtiyordu. Biraz zorlansa kalkar mıydı, kalkamaz mı, onu hiç düşünmeden verip veriştiriyorduk Hacı'ya. Kimbilir, belki de yakıştıramıyorduk onun, hademelere iş buyurmasını...

Görüyorduk, Hacı'nın sağlığı hiç te iyi gitmiyordu. Bu ur yüzünden yuttuğu lokmalar değil, içtiği yudum yudum sular bile gırtlağında dizlip kalıyordu. Zorlanıp yutsa bile, midesine inmiyor, yemek borusunda birikiyor, öğürmelerle çıkarıyordu gerisin geri:

«Birazcık yerdim Lüleburgaz'da...» diyordu. «Geldim geleli hepten yiyemez oldum be!»

Ağız yoluyla karın doyuramaz olmuştu Hacı bu yüzden... Serum alıyordu günde iki öğün... Biraz toparlansa, Baba Şükrü çoktan sepetliyecekti öbür hastanelere... Ameliyat olacak güçte değildi ki Hacı, tutup taburcu etsin... Cin ifrit olduğu halde güleryüz göstermek zorunda kalıyor, yerine göre şakalaşmaya bile kalkışıyordu:

«Haydi hacı!» diyordu, «Biraz toparlan da kolu-

na Kızlar Koğuşundan birini takıp taburcu edeyim seni! Şöyle dişine göre bir hatuncukla beraber!»

Hacı'nın ağzında tek dişi olmadığına göre, koluna takılacak olan hatuncuğu gözümüzün önüne getiriyor, katılıyorduk gülmekten!

Tahir Tutuk, yanında yattığı için içli dışlı olmuştu onunla. Hacı:

«A be Tutuk!» diyordu, «Ne ister bu Baba Şükrü benden... Taburcu etmek mi ister beni? İkide bir dişime göre bir hatuncuktan söz eder bu kalçın ağızlı be! Salsam mı bir habercik yoksam bizim Başhekim beyefendiye?»

Hani sık sık Başhekimin lâfını, etmese, bu kadar insafsız olmazdı belki hastalar. Ne sanıyordu ki Hacı! Başhekimin adını ağzına aldıkça herkesin elpençe divan duracağını mı sanıyordu karşısında!

Günlük hazırlıklar başlamıştı işte, serum hazırlıkları... Nalbant Şevket girip çıkıyordu telâşlı telâşlı...

«Hacı be!» dedi, Boncuk Naci, «Ser önüne peçeteni artık! Nerdeyse yemeğini getirecek Nalbant Şevket!»

Hüseyin Kazma:

«Bugün Baba Şükrü altıdan yazmış sana!» dedi, «Yemeğin üstüne bir şişe de bol köpüklü kahve!»

Mercimek Fahri, Hacı'nın derisinin rengine takılmak için:

«Hayır!» dedi, «Bir şişe sütlü kakao!»

«A be kızanlar!» diye çıkıştı Hacı, «Zabah zabah ne istersiniz benden! Bakın kendi işçeğinize!..»

«Kendi işceğimize haa!.. Burası işsizler evi be Hacı! Seni buraya Başhekim dayın iş tutmaya mı çağırdı sanıyorsun!»

Nalbant Şevket getirdi, hergünden daha erken

üç ayaklıyı, Hacı'nın karyolasının yanına dikti. Sonra karpuz lâmbası gibi serum şişiseni geçirdi üç ayaklıdaki demir halkaya. İnce bir naylon boru geldi, Hacı'nın sağ bacağının üstüne çöreklendi. Ucunda en azdan 5 numara kazak şişi boyunda bir iğne vardı. Nalbant Şevket, Hacı'nın ocaktan hemen çekilip de üzerine su dökerek söndürülmüş meşe dalını andıran incecik bacağını pamukla bir süre alkolledikten sonra, dayandı bu kazak şişi kalınlığındaki iğneyi. En küçük bir kıpırdanma bile olmamıştı. Hacı'da. Kanıksamıştı bu acılara kaç gündür. Kim bilir biraz da çocukların alayından çekindiğinden olacaktı bu soğukkanlılık.

Şevket, serumun işleyip işlemediğini gözden geçirdikten sonra, iğneyi sıkıca bandladı buruşuk derinin üzerine. Bir tek sözcük söylemeden çekilip gitti. Naci herşeyin yolunda gittiğini Şevket'ten önce izlediği için:

«Haydi!» dedi, «Afiyet olsun Hacı!»

Hacı'nın keyfi yerindeydi bugün:

«Gel buyur sen de Naci Efendi oğlum!» dedi, «Geç karşıma!»

Gülüyordu Hacı. Güldükçe dişetleri çıkıyordu ortaya! Alt çenesinde de, üst çenesinde de tek diş yoktu. Geldiği ilk iki gün takma dişlerini kullanmaya çalışmış, dişlik bir iş olmadığını anlayınca ağzından çıkarıp su dolu bir bardağa koymuştu. Böylece iki günü atlayıp ta bundan sonra dişlere hiçbir iş düşmeyeceğini kestirdiği için bir mendile sarıp sarmalamış, etajerin dolabındaki çamaşırların arasına saklamıştı bu iki at nalını.

Kendisinden öğrenmiştik. Memlekette yediklerini çıkarmaya başlayınca, «Hazımsızlıktan!» demişlerdi,

«Dişlerin yok ta ondan! Altlı üstlü iki damak yaptır, bak nasıl iştahın açılacak!»

Doğru bulmuştu söylenenleri. Önce çürük dişlerini çatır çatır çektirmişti sıradan... Elindeki bütün parayı yatırıp iki damak sahibi olmuştu ama, kaç para ederdi! Bu damaklarla, çok sevdiği kuru fasulyeyi bile yiyememişti. Hayır, yemişti, hattâ yiyip yutmuştu da, çok geçmeden hemen geri çıkarmıştı. Fasulyenin sertliğinden ileri geldiğini düşünerek, çorbanın çeşitlerini denemeye başlamıştı. İnmiyordu midesine, boğazından geçse de... Sanki gırtlağını, gırtlağını değil, mideye inen boruyu, içerden biri sıkıyordu. Zayıfladıkça zayıflıyordu Hacı bu yüzden. Bir öksürük te yapışmıştı üstelik. Zayıfladığı için mi öksürüyordu, öksürdüğü için mi zayıflıyordu, kendisi gibi doktorlar da çıkamamışlardı işin içinden. En iyisi İstanbul deyip yollamışlardı işte! Hacı'nın kör kuruşu kalmadığı için de bu garibanlar hastanesini bulmuştu döne dolaşa!

Bütün bunları, başka birinin başından geçmiş gibi anlatıyordu Hacı, çekilmiş diş yerlerini göstere göstere...

Şoför Kâmil...

«Hacı, nası! tuzu, biberi?» diye sordu. «Eksikse katalım!»

«Sağol kızanım!» dedi Hacı, «Tam karar!»

«Yakmış olmasınlar mutbakta!»

«Yok yok, çok güzel!»

«Demek iş var ahçıbaşında! Düşmanlığı hep bize, bizim kuru fasulyeye!»

Hacının çenesini açmak için sokuşturmuştu bu kuru fasulye lâfını.

«Açma be kızanım!» dedi, «Dayanamam kuru fasulyeye. A be mideciğezim terslik etmese de yesem bir kaşıkcağız. Ah ben pişirsem de kuru fasulyeyi, siz

yeseniz bir... Birinci suyunu hemen döküp, ikinci suda haşlayacaksın ki fasulyeyi...»

«Üçüncü suyunu da dolduracaksın şişelere!..»

Hacı'nın aklına başka şeyler getirmişti bu şakalaşma...

«Haçan koysam fasulye suyunu şişeye... Şevket Efendi gelip geçirse bacağımdan iğneyi...»

«Söyle yarın Baba Şükrü'ye de, taksın fasulye suyunu Şevket...»

Mercimek Fahri:

«Hacı be!» dedi, «Sakın sana hergün serum diye fasulye suyu vermiş olmasınlar! Bak şimdiden davul gibi şiti bacağın. Bilirsin bu namussuz fasulyenin huyunu! İster bacağından al, ister midenden, iyi pişmedi mi, gaz yapar, şişirir derini! Bak kafam gibi oldu, bacağın, hep bu gaz yüzünden işte! Nerden, nerenden yelleneceksin de ferahlayacaksın diye düşünüyorum!»

Boncuk Naci fırlamıştı yatağından, elinde bir küçük paket vardı:

«Gaz mı yaptı Hacı amca!» dedi, «Biraz karbonat dökelim üzerine, birşeyciğin kalmaz!»

Nalbant Şevket tam zamanında gelmişti. Bir damla serum kalmamıştı şişede... Hüseyin Kazma:

«Ooo! Maşşallah!..» dedi, «İştahın yerinde bugün Hacı!»

Şevket bandı sıyırmış, iğneyi çekip yerini alkollemeye başlamıştı. Sonra üçayağın yuvasındaki boş şişeyi alıp çıktı Naci:

«Baktı ki Şevket, iştahın yerinde, sana bir porsiyon daha fasulye suyu getirecek!» dedi.

Çok geçmeden ikinci bir şişeyle gelmişti Şevket, elindeki serumu yerleştirmişti yerine. Oysa her-

gün altı saatte bir yapardı bu serumları, günde iki öğün... Tahir Tutuk sesini alçaltarak:

«İzinli gidecek!» dedi, «Şişiriyor bugün!»

«Ben daha sabahtan anlamıştım onun gideceğini! Bak suratını kazıya kazıya nasıl çevirmiş işkembeye!»

Şevket üç ayaklının yerini değiştirmiş, hastanın öbür yanına almıştı. Hacı öbür ayağına verileceğini anladığından sıvamıştı pijamasını. Elindeki yeni iğneyi, kabarıklığı öbür yataklardan rahatça görülebilen damara daldırmaya çalışıyor, sinirli olduğu için de beceremiyordu. Koğuştakiler onun bu sinirli haline katıla katıla gülüyorlradı. Daha da sinirlendiriyordu hastaların gülüşleri Şevket'i, bir türlü bulamıyordu Hacı'nın damarını. Hep böyle olurdu kızınca İşte! Son bir defa daha daldırdığı yerden çıkardı iğneyi, yeniden dürttü.

Hacı hiç oralı değildi, başka birinin derisine bakar gibi, gözucuyla izliyordu olup bitenleri. Iri taneli tespihini kendini yatıştırmaya çalışarak çekiyordu.

En sonunda eğrisi, doğrusuna rastlamış, iğne de yerini bulmuştu. Masada bıraktığı takımları topladı, şişelerini, enjektörünü, pamuklarını aldı, bir tek sözcük söylemeden çekip gitti, geldiği gibi...

«Nalbant'ın tersliği üzerinde bugün.» dedi Hüseyin Kazma, «Hemşire azarladı mı onu yoksa!»

Mercimek Fahri aklı başka yerlerde:

«Hacı be!» dedi, «Bu seferki biraz suluca. Sakın muhallebi olmasın!»

«Biraz suluca ama, hastanede daha koyusunu biz bile yiyemiyoruz!» dedi Şoför Kâmil.

Nalbant Şevket kapıda görünmüştü, serum şişe-

sine bakıyordu ters ters şişedeki kabarcıklara.. Mercimek Fahri:

«Hacı!» dedi, «Çabuk atıştır da, bekletme Nalbant'ı! İşi acele!»

Boncuk Naci:

«Canım!» dedi, «Acele ettirme Hacı'ya! Bacak fesadına tutulur sonra!»

«Yahu herif gidecek!»

«Cehenneme kadar yolu var! Hacı'nın damarında mı kalsın maması!»

Hacı hem tespihini çekiyor, hem başını iki yana sallıyordu:

«A be hiç çeneciğezleri durmaz mı bu kızanların be! Yok mu hiç işiniz a be kızanlar, sizin!»

«Bizim işimiz bu, hep yatmak a be Hacı! karpuz yata yata büyür, hiç bilmez misin sen!»

Hüseyin Kazma son kabarcıkların da patlayıp söndüğünü görünce:

«Hadi yarabbi şükür!» dedi, «Gel Şevket, kaldır sofrayı!»

«Bugün iştahına diyecek yok Hacı'nın!»

«Kalk bakalım Hacı, fırçala etajerdeki dişlerini!»

«Bir sigara yak, benden! İyi gider üstüne!»

Nalbant Şevket bekletmeden çekti iğneyi, yerini yarım yamalak alkolledikten sonra, topladı takımını taklavatını...

«Gör hesabı gitsin!» dedi Fahri, «Bahşişi de bol ver ki, dışarda bol harcasın!»

Bütün olanı biteni yarı uyur, yarı uyanık hiç sesini çıkarmadan izleyen Konyalı Ali esneyerek:

«Hacı afiyet olsun!» dedi, «Bu iş bu kadar! Sen de kurtuldun, onlar da! Uyu artık!»

Gene Konyalının şakası kızdırmıştı Hacı'yı:

«A be!» dedi, «Çarıkların kurudu karantinada, ayacıklarını vuracak giderken!»

Konyalı bu alayın altında kalmadı:

«Üzülme sen Hacı emmi!» dedi, «Ben taburcu olursam çarıksız da çıkarım yola!»

Sabahtanberi kâğıtla kalemle oynayan Boncuk Naci, yeni bir defter daha çıkarmış, Hacı'nın karikatürünü çizmeye çalışıyordu. Hacı'nın çizgileri çok canlı olduğu için de başarıyordu yaptığı işi. Bu uğraşıları sürdükçe sürüyor, benzetebildiklerini, defterden yırtıp yanındakilere uzatıyordu. Bir ara Hacı'nın gözleri kapanıvermişti.

«Uyudu!» dedi Mercimek Fahri, «Dolu dolu iki porsiyon yemek, ağırlık verdi Hacı'ya!»

«Bu kadar bu iş arkadaşlar!» dedi Şoför Kâmil, «Kesin şakayı da artık uyusun Hacı!»

«Uyusun!»

«Uyusun da büyüsün!»

«İyi geceler ya Hacı! Bakma kusura! Hep birbirimizin cebinden harcıyoruz bu hastanede!»

«İyi geceler!»

Uyuyordu Hacı, horul horul... Hacı'yı uyandırmamak için hiç kimse yüksek sesle konuşmuyordu. Mercimek Fahri, kalkmış Hacı'nın açıkta kalan bacağına çekiyordu örtüsünü:

«Hişşşt Naci!» diye seslendi yavaştan.

«Ne var be!»

«Elindeki kalem, hani tükrükleynice boyalı yazan kalemden mi?»

«Evet!»

«Gelsene biraz!»

«Ne olacak?»

Etajerin üstünde Şevket'in unuttuğu pamuğu almıştı eline. Sürahiden damlattığı suyla ıslatıyordu.

«Hele gel!» dedi, «Şu bacak var ya... Hacı'nın yanık oduna benzer bacağı...»

Boncuk Naci kalkmış yerinden bakıyordu:

«Ne olmuş o bacağa?»

«Kalemini şu pamukla ıslatıp şuraya da çizsene Hacı'nın karikatürünü!»

«Uyandırırız Hacı'yı!»

«Uyanmaz o! Uykusu çok ağır!»

Naci kalemini pamukla ıslattı:

«Bu bacak pörsümüş!» dedi, «Öbürüne çizeyim!»

«Bu bacak acıkmış demek istiyorsun yani? Acıktığı daha iyi! Yarın görürsün eğlenceyi!»

Naci kalemini ıslata ıslata çiziyordu. O çizdikçe gülüyordu. Mercimek Fahri. «Şimdi gördükleri için değil, yarın göreceklerini düşünerek...

«Oldu mu?» diye sordu Naci açılıp açılıp bakarak, «Keyfin geldi mi yerine?»

«Tamam! Sağol?»

Şoför Kâmil hışımla yürüdü üzerlerine:

«Çekilin başından herifin!» dedi. «Ne yapıyorsunuz başucunda!»

Ne yaptıklarını görünce de katıla katıla gülmeye başladı:

«Vay fırlama, vay!.. Nasıl da benzetmiş be!»

«Hele sen yarın görürsün!» dedi Fahri, «Yarın bacak biraz doyup tombullaşsın da!»

Ertesi gün Nalbant Şevket.in üç ayaklısı, Hacı'nın karyolasının başucuna dikilince:

«Çıkar Hacı peçeteni!» dedik, «Yemeğin geliyor!»

«Hacı Hacı, sıyır pijamanı!»

Hacı kendisine çevrilen gözlerden ürkmüştü. Çe-

kine çekine sağ bacağını pijamadan çıkardı. Derisinin üstüne yapışmış küçük bir Hacı'yla yüzyüze gelince şaşırmıştı:

«Hangi besmelesizin marifeti bu!» diye bağırdı.

Hastalar, yataklarından çıkmışlar başucunda birikmişlerdi. Daha yeni görüyorlarmış gibi, eğilip eğilip bakıyorlardı...

«Tübe, tübe!..» diyordu Hacı, «Hangı kızan çizer bunu uykumun arasında! Ne isterler babaları yerindeki adamdan bu edepsizler!..»

Nalbant Şevket serum şişesiyle gelip te bacaktaki karikatürü görünce, az daha elindekini düşürecekti betonun üzerine:

«Amma da benzetmiş, benzeten haa!..»

Teker teker hastaların yüzüne bakıyor, kimin çizebileceğini bulup çıkarmaya çalışıyordu. Sıra, iğneye gelince, kendisinden hiç beklenmeyen bir anlayışla tam iki iri dudağın arasına dürtüverdi elindekini. Hiç tıkanıklık yapmadan akmaya başlamıştı serum. Aktıkça dudaklar kabarıyor, yanaklar şişiyordu. Bir ara karikatürdeki yüzle Hacı'nın gerçek yüzü ölçek bakımından biribiriyle denkleşivermişti. Karşılıklı iki Hacı, birbirine bakıp bakıp gülüşüyordu. Dudakların arasındaki iğne bir biberonun emzi ği gibiydi. İri dudaklar emdikçe yanaklar daha da şişiyor, tombullaşıyordu. Hacı'nın bacağındaki yüz, benzerliğini hiç yitirmeden daha da karikatürleşiyordu.

«Aman!» dedi, katıla katıla Şevket, «Tıpkı Hacı, Hacı'nın güleç suratı!»

Mercimek Fahri;

«Yok, hayır!» dedi, «Hacı'nın ikiz kardeşi bu!»

«Yok, yok!.. Babası!»

Serumdan son kabarcıklar çıkıyordu. Yanaklar şiştikçe şişmiş, dudaklar sarktıkta sarkmıştı.

«Şimdi tam babası oldu Hacı'nın!» dedi Fahri.

«Hayır, büyükbabası!»

Bütün koğuş yataklarıyla birlikte başucundaydı. Hep birden gülüşüyordu. Nalbant Şevket iğneyi çekip, takımlarını toplarken:

«Bugünlük bu kadar!» dedi, «Hadi bakalım, herkes yerine!»

Hacı el çabukluğu yapıp pijamasını ayağına çekivermişti hemen.

«Evet!» dedi. Musluk Nuri, «Bugünlük bu kadar, yarın Kanlıkavak Cinayeti! Yeter artık çocuklar, işimize bakalım biraz da!.. Biliyorsunuz, bugün ziyaret günü! Haydiii!. Kremlerim, sabunlarım, jiletlerim! Haydi Beyler Migros geldi! Diş macunları, diş fırçaları, çengelli iğneler, don lâstikleri!»

Biz Hacı'nın dalgasından ziyareti miyareti unutmuştuk. Fırladık yataklardan, doğru musluklara... Her zamanki gibi doluvermişti bir anda musluklar... Aynalarda çift çift traş olanlar... Musluklarda itiş kakış yıkananlar... Helâlarda sıra bekleyenler... Sonra koğuşta çamaşır değiştirenler, tarananlar, kremlenip pudralananlar...

Birden Fahri'nin çığlığı altüst etti ortalığı:

«Çocuklar! Hele bakın! Yoksa... Hacı!..»

Başlar çevrilmişti Hacı'dan yana:

«Yoksa gidiyor mu Hacı!..»

Yaslanıp kalmıştı arkasına... Gözlerinin içi görünüyordu, yumurta kabuğu aklığında... Baş, bir yana kaymıştı belirli belirsiz... Dudaklar kitlenmişti sıkı sıkı sıkı... Şoför Kâmil hemen yapıştı bileğine:

«Arkadaşlar!» dedi, «Hacı sizlere ömür!..»

Kimse inanmıyordu bu vakitsiz gelen ölüme

Yoksa nefes darlığından mı?.. Nasıl olurdu bu, durup dururken... Serum mu yoksa?.. Bir tıkanıklık yürekte... Damar tıkanıklığı...

Fazlasını bilemezdik biz... Şu var ki ölmüştü Hacı! Çok eski hastalardık... Hiç bir şey bilmesek, ölüyü, diriden ayırmasını bilirdik. Hiç kuşkumuz yoktu öldüğünden ama, gene de inanamıyorduk işte! Ölüm, bizler için çok kolay olduğunu bildiğimiz halde...

Önce Nalbant Şevket geldi, sonra nöbetçi olduğu için Pırpır Dündar... Arkasından Hemşire ile Başhekim...

İlk defa ölünün başında bir Başhekim görmüs oluyorduk. Sonra Karantina Memuru geldi, elinde defter... İdare Memuru yetişti geriden...

Bu telâş biraz ölümün tam ziyaret saatına rastlayışından ileri gelebilirdi, biraz da Başhekim'in Hacı'yı tanımış olmasından...

Hemen battaniyeye sarıp sarmaladılar Hacı'yı, uzattılar sedyeye... Hiç te sandığımız kadar uzun değildi boyu. İki hademe ile gelen Nalbant Şevket alıp götürdü merdiven altına.

Sıra Hacı'nın eşyalarına gelmişti.

«Yaz!» dedi İdare Memuru, Karantinacıya, «Bir kazak, bir gömlek, bir kuşak... Bir tesbih...»

Sonra bize döndü:

«Terlikler kimin?»

Kendi terlikleriyle değiştirmek için durumu kollayanlar:

«Hastanenin!» dediler, isteksizce...

İdare Memuru, açtı etajerin altındaki dolabı:

«Yaz!» dedi, «Bir kasık bağı... İki parça çamaşır...»

Çamaşırları silkeledi, içinden bir çıkın düştü yatağın üstüne. Tuttu çıkının ucundan, silkeledi. Bar-

but atan bir kumarcı gibi eğilip baktı, **içinden düşen**lere...

«Yaz!» dedi, «İki damak!»

Birer ikişer çıkıyorlardı bu yabancı kişiler... Mercimek Fahri kapattı arkalarından kapıyı. Biz bize kalınca:

«Nasıl oldu bu iş!» dedi, Anlıyamadım hiçbir şey!..»

Tahir Tutuk:

«Anlayan varsa...» dedi, «Beri gelsin!»

Boncuk Naci elindeki kalemi öfkeyle attı, Hacı'nın boşalan yatağına:

«Tuh!..» dedi, «Nerden de aklıma geldi bu iş!»

Yeniden anımsamıştık Hacı'nın bacağındaki karikatürü...

«Tıpkısı tıpkısına benziyordu!» dedi gülerek.

Fahri de gülüyordu:

«Gitti!» dedi, «Nasıl da gitti, durup dururken!»

Musluk Nuri öbür payyonlardan dönmüştü. Şaşırıp kalmıştı Hacı'nın yatağını bomboş görünce. İşportasıyla salak salak dikiliyordu!

«Nerde Hacı?» diye sordu:

Boncuk Naci:

«Karanlık odaya götürdüler Hacı'yı...» dedi, Banyo edecekler resminin arabını! Sonra basıp basıp dağıtacaklar hepimize!.»

«Sakın Hacı...»

Anlamıştı durumu. Gözleri ıslanıvermişti birden. Ama çoğumuz gülüyorduk, neden güldüğümüzü bilmeden. Her şey gibi ölüm de çok gülünçtü bu hastanede.

NE RAKISI?

«Öğretemedim size!» dedi, «Hıyar, ağaç yontar gibi soyulmaz! Sigara kâğıdı gibi soyacaksın! Daldırmıyacaksın bıçağı derine. Hele ver şunu bana, eliniz de yakışmaz. Git, sen şarap getir bakkaldan.. Papaskarası... Unutma sakın, Papaskarası!.. Bir de onu deneyelim. Neydi adı, söyle bakalım!»

Gülizar'da ses yok.

«Söylesene kız! Daha kapıdan çıkmadan unuttun! Al şu parayı sıkı tut! Şarap alacaksın, Papaskarası! Söyle ne alacaksın?»

«Papasparası.»

«Papas parası da nerden çıktı? Papas karası. Söyle bakalım!»

«Papas karası!»

«Güzel!.. Unutma! Söyle bir daha!»

«Papas!... Karası!..»

«Tamam, papaskarası!..»

Gülizar, odasına geçti. Sokak entarisini giydi. Dolabına sakladığı ayna parçasında saçını başını düzeltti. Beyin verdiği parayı avucunda sıkarak fırladı sokağa.

«Ne var unutacak?» diyordu. «Çocuk gibi tekrarlatıyor bana! Pas... Pas... Pas karası. Bak nasıl aklımda! Mektebe gitseydim, yazardım bir kâğıda. Kabahat babamın. Gönderseydi giderdim. Babam ne yapsın. Mektep mi vardı köyde. Kız evlat üç köy öteye de yollanmazdı ya. Hem gitsem ne kazanacaktım. Şu pas.. Pas... Parasını bir kâğıda yazacaktım da ne olacaktı. Okadar akılsız mıyım ben!»

«Pas... Pas... Para... Parası... Hayır, parası değil, arası! O da değil, sırası. En iyisi bir kâğıda yazmak. Yazmasını bilseydim, kimseye sezdirmeden yazardım bir kâğıda. Kâğıdı sokardım paranın içine. Şöyle, dükkâna girince gözümün kuyruğuyla bir bakardım. Okur okumaz, ver derdim, bir paskarası!..»

Tam bu sırada kulağının dibinde bir fren gıcırdadı. Bir otomobil zınk diye kazıklanıp kaldı. Bir baş uzandı içinden. Başladı söylenmeye:

«Harman yeri mi sandın caddeyi? Açsana gözünü be! Başka İstanbul yok! Yolda yürümesini öğren gelmişken. Bak, insanlar için kenarda kaldırım yapmışlar. Ne işin var yolun ortasında? Bakkalın çırağını düşüneceğine gözünü dört açsan olmaz mı... Eloğlu açar gözünü sonra!»

Gaza hışımla basarak çekip gitti. Gülizar'ın kafası büsbütün karışmıştı. Bu sefer aklına papas da, paspas da gelmiyordu.

Bakkala yaklaşmıştı. Kelimenin yapısını ilgilendi-

ren hiçbir şey gelmiyordu aklına. Önce anlamından başladı işe!

«Ben ne almağa gidiyordum bakkala?» diye sordu kendi kendine. Cevabını bulmakta gecikmedi.

«Rakı!»

Sonra yine sordu:

«Ne rakısı?»

«Kapkara bir şeydi. Kurum gibi bir şey. Kara rakı... Hayır siyah rakı. Simsiyah rakı...»

Dükkân kalabalıktı. Sıra kendine gelene kadar dört yanına bakına bakına boyuna düşündü:

«Ah bu şoför. Alt üst etti kafamın içini! Neydi beyin istediği be?»

Sıra kendisine gelince parayı uzattı:

«Bir tane kurum rakısı!..» dedi.

Bakkal açıkgöz bir şeydi. Ne istediğini şıp diye anlayıvermişti.

«Kurum rakısı yok bizde» dedi, «Kulüp rakısı var!»

«Tamam işte ondan!»

Bakkal şişeyi bir kâğıda sardı, paranın üstünü verdi; Gülizar evin yolunu tutunca «Neye yazacakmışım kâğıda, allah akıl vermiş!» diye düşündü. «Bir şişe rakı için okuma yazma mı öğrenmeli! İşte aldım istediklerini. Mektebe gitseydim ne olacaktı? Boşuna pabuç eskitecektim. İnsan okuyunca rakı almaya değil, imzasını atıp para almaya gitmeli bankalara. Bizim gibilerin okuma yazma nesine? Allah akıl vermiş. Okuma da yazma da onların olsun!»

Bey üçüncü katın pencersinden başını uzatmış, sallana sallana gelen Gülizar'a sesleniyordu:

«Kız Gülizar, dön bakkala! Şarabı bırak, rakı al! Kulüp rakısı, misafir geldi!»

Gülizar işi sağlamlaştırmak için sordu:

«Ne rakısı, ne rakısı?»

Kulüp, kulüp! Unutma, Kulüp rakısı!..»

Gülizar iyice anlamış, kafasına yerleştirmişti Döndü geriye:

«Bizim Bey de hep böyledir. Ne varmış unutacak! Kulüp... Kulüp rakısı işte!»

Unutmayayım diye de boyuna tekrarlıyordu:

«Kulüp rakısı... Kulüp rakısı... Kulüp, kulüp, kulüp... Ne adam şu bizim Bey! Hiç gözü tutmaz beni. Söylediği şeyleri ne vakit unuttum ki... İstediği, şey değil mi? Ku...lüp rakısı!..»

Bakkal sordu girerken:

«Yanlış mı? Yeni rakı mı olacakmış?»

«Misafir gelmiş de...»

«İyi ya işte, misafir verdiğim rakıdan içerdi!»

«Bey değiştir, dedi!»

«Peki,» dedi, bakkal, «Beyin dediği olsun!»

Kulüp rakısını aldı, Yeni rakı verdi. Birkaç lira da bozuk para...

«Anladım!» dedi bakkal, «Bir beleşçi çöreklenmiş! Al götür bunu da zıkkımlansın! Biz olsak kim olursa olsun, rakının iyisini içirmeye bakarız misafire... Bunun için de iki yakam.z bir araya gelmez. Herifler böyle zengin oluyorlar!»

Gülizar, kâğıda sarılı rakıyı iki eliyle kavramış düzülmüştü yola:

«Bakalım, şimdi ne bahane bulacak Bey!»

Korktuğu başına gelmişti. Şişenin kâğıdını sıyıran Bey:

«Hay aptal, hay!» diye bağırdı, «Ben sana Kulüp rakısı demedim mi be!»

«Evet Bey, Kulüp rakısı dediydiniz!»

«Sen ne haltetmeye Yeni Rakı alırsın? Git değiştir, Yeni rakı istemiyorum ben.»

Kapıdan çıkınca düşünüyordu Gülizar:

«Yeni rakı istemiyormuş. Yeni rakı istemiyen ne ister, eski rakı!»

Bakkala seslendi içeri girerken:

«Bey eskisini istiyor rakının!»

«Eskisini istiyor öyle mi? Demek Bey açtı kesenin ağzını, öyle mi? Kaz gelen yerden tavuk esirgemez bu adamlar... Al bakalım, güle güle içsinler! Onlar birbirlerini bu rakılarla tava getirecekler ki, biz de üç beş yolumuza bakacağız!»

AİLE KABİNESİ

Takvime sabahleyin, baktım, senenin en uzun günündeyiz. Hüsamettin'le kolkola Eminönü'nden geçerken termometreye bir göz attım:

«Tam otuz üç!» dedim, «Gölgede otuz üç!»

«Şu halde güneşte durmak lâzım,» dedi Hüsamettin.

«Yani?»

«Plâja gidelim!»

Zaten Sirkeci İstasyonuna doğru yürüyorduk. Arkadaşım:

«Denizin tadı nasıl çıkar, biliyor musun?» dedi.

«Söyle bakalım!»

Gözlerim, banklarda oturan kızlara kaymıştı.

«Onları geç!» dedi.

«Peki, geçelim!»

«Daha önce yapılacak iş var.»

«Ne işi?»

«Bir iki tane atalım!»

«Peki atalım!»

Restorana girdik, tezgâha rampaladık.

«Ver,» dedik, «Birer duble rakı!»

«Doldur bir daha!..»

Trenin biri gitti.

«Bir duble daha!»

İkinci trende gitti.

«Bir daha doldur!»

Üçüncü trene zor yetiştik. Sıcak adamakıllı bastırmıştı. Hüsamettin, pencerenin yanındaki mavili kıza işittirmek için:

«Beklemedik de Sevim'i..» dedi.

«Çok mu lâzımdı?»

«Plâjda lâzım olacak?»

«Lâzım olursa bulursun. Sevim'den bol ne var?»

«Şansımız varsa...»

Sondajın sonunu arkadaştan öğrenmek için:

«Nasıl,» dedim, «İş var mı?»

«Çok suratsız.»

«Bana da öyle geliyor.»

Rakı beynimize vurmuştu. Her istasyonda biraz daha sıkışıyorduk. Mavili kız, biz sokuldukça kaçıyordu. Kızmıştım:

«Bırak şunu.» dedim.

Hüsamettin de:

«Şımarık... Kendini beğenmiş...» diye söyleniyordu. Florya'ya indiğimiz zaman plâjı çoktan unutmuştuk. Doğru büfeye yanladık.

«Ver,» dedik, «Birer duble rakı!..»

«Ver bir tane daha!»

Florya'nın en kalabalık saatleriydi. İkindi sıcağı bütün kızgınlığıyla beynimizdeydi. Arkadaş:

«Şimdi deniz çekilir işte!» dedi.

Kiralık birer mayo bulduk, daldık plâjlardan birine. Güneşten meşin gibi kararmış yaşlıca biri:

«Buyurun!» dedi, «Yalnız mısınız?»

Hüsamettin çakallığını gösterdi:

«Şimdilik öyleyiz!» dedi.

«Size bir aile kabinesi açayım!»

«Aç da biraz uzanalım!» dedi Hüsamettin

Kabine açılmıştı ama ben:

«Hele bir denize girelim de aklımız başımıza gelsin!» dedim.

Benim aklım başıma kolay kolay geleceğe benzemiyordu. Açılmak için kenarda biraz çırpındıktan sonra, geldim, kumlara uzandım.

Farkında olmadan bir dairenin çevresi üzerine uzanmışım. Baktım sağımdakiler, solumdakiler, sürüne sürtüne merkeze doğru ilerliyorlar. Merkez'de bikinili bir Sofia Loren boylu boyunca uzanmış. Daralan çembere aldırmadan tavşan uykusunda. Vücudu bir İtalyan televizyon artistininkinden çok kapalı ama, seyirciler de memnun.

Bir ara tanıdık bir yüze raslar gibi oldum. Tamam, oydu! Yolda rasladığımız mavili. İki kızın arasında kumlara uzanmıştı. Hüsamettin'i aradım. Ta, uzakta, denizde başı bir nokta gibi görünüyor. El salladım.

Gözüm mavilide. Mayosu da mavi. Lâcivert çizgileri var. Belli ki temiz giyinmeye meraklı. Zengin bir ailenin kızı olacak. Kalçaları göğüsleri besili. Pek kısa zamanda onun da çevresinde bir halka belirdi. Halka daralıyor. Bizi karşılıyan yaşlıca, meşin karası, hamam tellâğı tavırlı adam yanımıza yanaştı. Onu bu

daralan halkadan kurtarmak istiyor. Kızın niyeti yok. Adam bir şeyler söylüyor. Sonunda razı oldu. Hayret, aile kabinelerinden birine doğru etrafı sinsi sinsi kollıyarak ilerliyor. Girdi içeri. Gözüm karşıdaki kabinelere kaydı bir aralık.

Kabinelerin altları açık. Bir çift kadın baldırı görünüyor. Mayosunu değiştirdiği belli. Yanındaki kabine tıklım tıklım dolu. Belki on çift ayak. Yanındaki de öyle. Ama bu kabine... Bizimki olmasın... Evet, bizimki...

«Bu kadarı da fazla...» dedim. Kalktım. Başım dönüyordu. Hayır, başım duruyor da bütün plâj dönüyordu denizle birlikte.

Kabineye doğru geldiğimi gören yüzsüz misafirler aidılar voltalrını. Çengeldeki pantolounumun ceplerini yokladım, her şey yerli yerinde. Kabinenin duvarına baktım, bir şey göremedim, tek bir delik yok. Yok da şu gidenler nasıl seyrediyorlardı kızı, diye düşünüyordum. Olacaktı mutlaka.

İnceliyorum. Tamam, aldanmamışım. Pamuk tıkamışlar deliklere. Bir tıkacı çekip bakıyorum, gömleğini giyen bir kız. Duvarı yeniden inceliyorum. Bir delik, bir delik daha...

Ben bu işle uğraşırken kapıda meşin karası adam belirdi:

«Ağabey!» dedi, «Bir sigaran var mı?»

Hemen gitmesi için:

«Al!» dedim, o hiç oralı değil.

«Kibrit!» dedi.

Onu da uzattım. Kibriti geri verirken:

«Bir lira vereceksin!» dedi.

«Ne parası bu?»

Sattığı armudun parasını ister gibi:

«Dikiz parası!» dedi.
«Geç kaldın!»
«Neden?»
«Giyindi.»
Gülüyordu:
«İkibuçuk ver de soyunsun!»
«Peki ama, arkadaş da gelsin!»
«İki buçuk da ondan alırım!»
«Çağır gelsin!»

Ben güzel bir striptiz seyredeceğimden emin, hazırlanıyorum. Bir sigara yakıp gözümü ayarladım. Kız giyinikti ama bir emir bekliyordu soyunmak için. En biçimli bir yerden bir pamuk çıkardım, uydurdum gözümü. Hüsamettin de gelmiş, hemen durumu kavramıştı. İkibuçukları toka ettik meşin deriliye. Üç kere tıkladı komşu kabinenin kapısına. Düğmesine basılmış gibi soyunmaya başlamıştı mavili. Önce mavi mayosunun üstü çıktı. Sıra tam ondan sonrakine gelmişti ki birden ortalık karıştı. Koşuşanlar, bağrışanlar... Hüsamettin:

«Ne oldu yahu?« dedi, «Film mi koptu?»

Mavili, mayosunun üstüne entarisini giydiği gibi fırladı dışarı. Biz de peşinden... Kabinelerin önünde polisler dikiliyorlar aile kabinelerine girip çıkıyorlardı.

«Ahlâk Zabıtası...» dedi Hüsamettin.

Biz kumlara uzanmış, olanı biteni izliyorduk. Kabineler titizlikle aranıyordu. Polisler, sanki az önce ellerinden kaçırdıkları birkaç haydudun peşindeydiler, Ama, bileklerinden tutup yakaladıkları, en çok yirmisinde üç dört güzel kızcağızdı. Polislerin önü sı-

ra çıkıyorlardı kapılardan, süklüm püklüm, Hüsamettin:

«İşte!» dedi, «Bizim mavili de aralarında!..»

Mavilinin trende gördüğümüz gibi, kaşları çatıktı, başı önünde yürüyordu. Soyunup giyinirken de öyleydi zaten... Ciddi, düşünceli, üzgün...

BARBA LAMBO'NUN İÇMELERİ

Biz, Barba'nın meyhanesine gidiyorsak, körkütük sarhoş olmaya mı gidiyoruz? Öyle bir niyetimiz olsa, saat altılardan, yedilerden, tam onbirbuçuklara kadar (son yarım saat tüzüğe aykırı bir süredir. Bununla birlikte bütün olaylar bu yarım saat içinde olur.) beş bardak şarapla yetinmezdik.

Biz oraya biraz Beyoğlu, biraz Balıkpazarı havasını, uçuca eklediğimiz sigaralar gibi, ciğerlerimize çekip sindirmek, daha ziyade okur yazar üç beş arkadaşın sözünün sohbetinin tadını çıkarabilmek için gidiyoruz.

Buranın Kristof Klomb'u olan Orhan, çoktan aramızdan ayrıldı. Onun elinde bardak, kirli tül perdeli

kapının önünde dikildiğini son kadehlere doğru, görür gibi oluruz.

Doğru, biz körkütük olmaya gelmiyoruz buraya. Hem, böyle bir niyetimiz bile olsa, Barba'nın yarı yarıya sulu şarapları, ispirtodan sulandırılmış votkası, sidik gibi sıcak birasıyla buna olanak mı var sanıyorsunuz?

«Barba, bir Kavaklıdere aç!» diye seslenen arkadaş, bilir ki bu Kavaklıdere daha, çok önceden açılmış, içine belli bir ölçüde terkos karıştırılmıştır.

Barba, Kavaklıdere'yi raftan alır. Sanki daha iki üç saat önce eline almamış gibi, şişeyi, aydan aya yıkanan kirli bir bezle siler, tozunu alır. Dedikoduyu önlemek için, Şişenin mantarını bilhassa bizden yana çevirir, tirbüşonu ustaca takar, bütün gücüyle çekermiş gibi dişlerini sıkarak açar. Oysa şişe bir toplu iğne ucuyla bile kolayca açılabilir durumdadır. O, tirbüşonu nekadar zorlanır gibi ustaca çekerse çeksin, mantarın çıkardığı kof ses, her şeyi açıklar. Ama o gene hiç bozmaz:

«Mantarlar da bozuldu!» diye bir muhaliflik havası içinde savunmasını yapmış olur.

Arkadaşlardan biri, sözgelimi Metin, hani o akşam biraz efkârlı olup da tak tak beş altı bardak şarabı arka arkaya çekip hâlâ kafasında bir uyanma görmezse şöyle bir gevezelik yapabilir:

«Birader meyhane değil, Tuzla içmeleri! Biz buraya kafamızı bulmaya değil, taş düşürmeye geliyoruz!»

Bunun anlamını hiç kuşkusuz, Barba da anlar. Biz onu utandırmamak için, gene onun adına bir savunma yaparız:

«Her şey bozuldu! Terkos'un bile eski tadı kalmadı!»

Onun en belâlı müşterisi Erdoğan'dır. Yıllardan

beri Barba'nın bize kabul ettirdiği gelenekleri son kadehlere doğru, altüst eder. Hele son dakikada, hesap görülürken «veresiyemiz yoktur» kuralını yürürlükten kaldırıp atıverir.

Bununla birlikte Erdoğan öyle takmak için takmak ilkesini güden müşterilerden de değildir. Üç şişe yerine beş şişe parasını (Parası olduğu zaman) gözünü kırpmadan verebilir.

Barba da bilir bunu. Ona surat asması «kötü örnek olma» korkusudur.

Kim ne derse desin en itibarlı, ve eli açık müşterisi de odur. Çoğu zaman Barbanın sıkıyönetim ilân ettiği günlerde gene de onun kredisine sığınırız.

Erdoğan bu içki konusunda bizden biraz farklıdır. Üç beş şişe açtırmazsa, kendisine gelemez. İkinci, üçüncü şişelerde, kekemeliğini unutacak kadar dilinin bağı çözülür. Dördüncü, beşinci şişelerde kekemelik geri döner, daha sonra da, ağzını kapatıp işarete döker işi. Saat dolunca, şişesini parafe ederek Barba'ya teslim eder. Ertesi akşam, tam bıraktığı yerden başlar. Bu şişe imzalamak yüzünden bakın Barba'nın başına neler geldi:

Bir akşam Erdoğan, ikinciyi mi, üçüncüyü mü açtırıyordu, bilmiyorum, biz, son resim sergileri üzerine, Nuri.nin nonfigüratif eleştirmesini dinliyorduk. Bir aralık Erdoğan'ın ta, kapının arkasından, sürekli ve alaylı gülüşleri geldi, Bu gülüş biliyorduk ki:

«Çocuklar, biraz beni dinleyin!» demekti. Çaresiz, eleştirmeyi yarıda bıraktık.

«Ço... Ço... Çocuklaaaar!», dedi, «Bu... Bu... Buuu kadar tesadüf olur!..»

«Ne var? Ne tesadüfü?» mânasına başlarımızı çevirdik ondan yana.

«Şu şişe yok mu, şu şişe...»

Şşler adamakıllı birbirine karışmıştı. Yardım için:

«Evet, o şişe!» dedik.

«Hayret, bu kadar tesadüf olur...»

Memnundu, tam onyedi tatlı su sarhoşunu ağzının içine baktırmıştı.

«İşte bu şişe, tam üç akşam önce, benim huzurumda çıkmıştı. Bakın, üç günde depoya gitmiş, yeniden dolmuş, sonra dönmüş dolaşmış, şu memlekette bu kadar meyhane varken, yine Barba'nın meyhanesine düşmüş.»

Biz bir şeyler sezinler gibi olmuştuk. Barba, hiç oralı görünmüyor, hesap defterindeki isimlerimizin altına, son durumumuza göre, bazı ilâveler yapıyordu. Erdoğan:

«Aman, ne tesadüf!» diyordu, «Şu İstanbul'da binlerce meyhane varken, bu şişe yine bu meyhaneye düşsün hayret değil mi? Bu meyhaneye, üstelik yine bana düşsün... Ha, ne dersin Barba?»

«Yahu!» dedim, «Nerden bildin aynı şişe olduğunu... Şişe şişeye benzemez mi?»

«Evet» dedi, «Şişe şişeye benzer ama... İmza imzaya benzemez.»

Şişesini elne almış, kurşunkalemle atılmış silik imzayı gösteriyordu:

«Merkez Bankasına gösterseniz tanırlar. Benim imzamdır bu.»

Lambo'nun bir şey demesi gerekirdi ama, işine gelmediği zamanlar bir dışişleri bakanı inceliği göstermesini de bilirdi. Birden ayağa kalktı: «kifayet-i müzakere» kararını tebliğ eden bir senato başkanı edasıyla:

«Efendiler!» dedi, «Vaktimiz tamamdır.»

Biz böyle zamanlarda bu karara itiraz etmiyecek

kadar tüzüğe bağlıydık. Davrandık ceplerimize. Erdoğan, parası olduğu halde:

«Lambocuğum!» dedi, «Ben hesabı yarın akşama bırakıyorum. Şu şişeyi de koyver bir kenara! Üç gün önceden imzalıdır, karışmaz!»

Saatlere baktık. Tam on birdi. Yarım saatlik uzatma süresini nasıl olsa kullandırmazdı bizim Barba.

Meyhaneye nasıl girdikse, gene öyle dimdik çıktık... Yalnız Erdoğan biraz kafayı tutmuştu. Sarhoş olmasa Lambonun üstüne üstüne gider miydi!

Yarım kalan işimizi tamamlamak için, doğru Çiçek Pasajına!.

DÜZELTME

1 — ÇATAL MATAL KAÇ ÇATAL sayfa 153'de satır 25'den sonra gelen 10 satır, sayfa 151'in başına gelecektir.

2 — Sayfa 155'deki başlık: **O BENİ BIRAKMADAN** olacaktır.

Özür dileriz.

GEÇMİŞTEN GÜLDÜRÜ ÖRNEKLERİ

BİR KÖPRÜ AÇILDI

(Kasım Gülek, bir konuşmasında şu olayı anlatmıştı o yıllarda: Sinop'un bir köyünde bir dere üstüne devrilen ağaç, halk tarafından köprü gibi kullanılmaya başlanmış ve Ankara radyosu bu köprü için bir açılış töreni yapıldığını bildirmişti. Biz de olayı şöyle yansıtmıştık bir dergiye:)

Tören bolluk içinde geçti. Böylece köylümüz konukseverliğini bir kere daha göstermiş oldu. Yemedi, yedirdi. İçmedi içirdidi. Sinop'ta midesi olan ne kadar partili varsa kokuyu almıştı. Her şeyimiz çok boldu ama yalnız karbonat sıkıntısı çekildi.

Sel köprüyü götürmezse yarın da buradayız.

Sayın Başbakanın nutkunu olduğu gibi veriyorum:

«Sayın Dereköylüler,

Memlekette çok şeyler kuruttuk, daha çok şeyleri kökünden kurutacağız ama, yalnız akarsulara dokunmuyoruz. Şunu bilmekteyiz ki, bu akarsular, olmazsa, barajlarla, köprüler olmaz! Bu köprülerle barajlar olmazsa açılış törenleri yapılmaz! Sizin derenizi de bu açılış töreni için işe yarar diye yıllardır saklamıştık. Ne iyi etmişiz de saklamışız. Bakın, en dar zamanda imdada yetişti. İlerde bu dereden daha çok faydalar beklemekteyiz.

Bu köprüyü niçin kurduk biliyor musunuz? Baktık ki bankaya hepiniz borçlusunuz, köylünün iki yakası bir aray gelmiyor. Ne yapalım da şunları borçtan kurtaralım, dedik. Bu köyün iki yakasını bir araya getirmek için köprüden başka çare bulamadık. Öylesine bir köprü kurduk ki gören «pardon!» desin. Malzeme yerli, plân yerli, mühendisi, işçisi hep yerli. Öylesine bir köprü ki, beton desek değil, kârğir desek değil, dünyada eşi emsali yok. Bu, fennin son icadı, son model bir asma köprüdür. Şu Fahrettin Kerim'in rüyalarına giren asma köprüden. Görsün de çatlasın.

Size yalnız böyle asma köprüler değil, metrolar da yapacağız, her şeyin zamanı var. Köstebeklerden yararlanıverin şimdilik.

«Geçme namert köprüsünden... Ko aparsın su seni!» diyerek bazı muhalifler bu köprüden geçmek istemiyeceklerdir. Eserimizi küçümsemek için, «Dere değil mi, açılıp açılıp atlarız. Köprünün ne gereği vardı?» diyeceklerdir.

Sorarım size, gerekmez miydi? Bu köprü olmasaydı, tören yapıp İstanbul basınına nasıl cevap verecektik? Masa başından sabotaj yapmak, eserlerimizi inkâr etmek kolay! Gelsinler de şu bolluğu görsünler. Biliyoruz, «Nerde köprünün temelleri?» diyecekler,

«Partiniz gibi, bu eseriniz de temelsiz!» Soruyorum size, asma köprünün temelleri, ayakları mı olur? Anka kuşu gibi ayakları havada olmaz mı?

Biliyoruz, köprümüzden geçmiyeceklerdir. Sonra: Sırf muhalefet olsun diye de:

«Hani köprünün korkulukları?» diyecekler.

Evet, henüz korkuluk yapamadık. Bu, geçmemek için sebep midir yâni? Köprüyü yapan bu hükümet, korkuluğunu da düşünecektir! Bu bir bütçe ve yatırım dâvasıdır. Hangi birine para yetiştirelim? Söz veriyoruz, dünya bankasından ilk kaldırdığımız parayla korkuluğunuzu da yapacağız.

Bir şirkete ortak olur, bu işi daha çabuk halledebilirdik. Ama sizden toplıyackları köprü parasını az bulacaklardır. Bizden de bir şeyler koparmaya çalışacaklardır. Yağma yok! Eğer muhalefet işimizi bozmazsa, pek yakında bir yardım koparacağız. İstedikleri plân da hazır. Nah, köprünün plânı elimizde!. Kırk yıl vadeli bir yardım kopardık mı, korkuluk meselesi de halloldu, demektir. Ne düşünüyorsunuz öyle? Siz ödiyecek değilsiniz ya! Torunlarınız düşünsün! Biz bu köprüyü, biraz da onları düşünerek yaptık. Ne kadar dayanıklı olduğunu görüyorsunuz, tam evladiyelik. Kışa doğru korkuluğu da tamamdır. Başınızda bizler oldukça, korkuluk sıkıntısı çekmiyeceksiniz! Ne bağınız, bostanınız, ne de köprünüz korkuluksuz kalacak!

Korkuluğunuz yoksa, korkuluk. Köprünüz yoksa köprü... Dereniz yoksa dere... Töreniniz yoksa tören... İstakozunuz yoksa istakoz. Ta, ayağınıza kadar getirip çıtır çıtır nasıl yendiğini hepinize göstereceğiz!.»

Nutuktan sonra köyde koyun, kuzu gibi ne kadar küçükbaş hayvan varsa köprünün şerefine kurban

edildi. Kocabaş hayvanlar yarına bırakıldı. Kesilen kuzuların ciğerleri meze yapıldı. Derenin suyu rakı olup aksaydı yine de dayanmazdı. Bereket versin jiplere, cankurtaran arabalarına! Sinop'un Tekel deposunu buraya taşıdılar da kuraklığa düşülmedi.

KAFA KÂĞIDI

Anadolu'nun kimi yerlerinde kafa kâğıdı derler nüfus cüzdanına. Bu deyimin tıpatıp yerinde olduğunu daha iyi anlıyoruz fotoğraf yapıştırma zorunluğundan sonra... Kafa resmi yapıştırılmış bir karton, ya da bir defter... Adı, soyadı, doğum yeri, doğum tarihi... Kafa kâğıdı deyimi halkımızın zekâsını gösteren bir buluş doğrusu, güzel bir tanımlama!

Böyle bir belgenin Almanya'nın bir eyaletinde ineklere de verilme zorunluğu, biraz düşündürdü beni. Kafa kâğıdı taşıyan bir insan olarak alındım bu kararа.

Kimlik verilen ineğin kafası yapıştırılacakmış bir defterin üzerine... Hem de pırıl pırıl renkli fotoğrafı... Biz insanlara inat... Sonra ana, baba adlarını bir kalem geçerek doğum yeri, doğum tarihi... Adıyla sanıyla tam kafa kâğıdı yani! Evet baba adı, ana adı

yazılmayacakmış bu kimliğe... Hele baba adının yazılmayışı, daha da akıllıca bir iş. Hele hele din ve mezhep aranmaması akıllıcadan da akıllıca!

Neden mi zorunlu tutulmuş, ineklere kafa kâğıdı vermek? Neden olacak, çalınmalarını önlemek içinmiş bu tedbir!

Kolay kolay söylemeye dilimiz varmasa da, neden verilir bu kafa kâğıdı insanlara? Biraz yürekli olup ta açıklayalım. İneklere verilen nedenle verilir insanlara da! Sırf hırsızlığı önlemek için!

Kendimiz için kolay kolay söylemesek te, işin gerçek yanı ineklere verilmenin nedeninden hiç te farklı değildir. Başkalarının kişiliklerine girmemizi, onların adlarına, soyadlarına, işlerine el uzatmamızı önlemek için değil midir?

Oysa biz, çok ufak gördüğümüz görevlilere, yukardan bakmayı sağlamak, onlara hadlerini bildirmek, birden şaşırtmak, böbürlenmek, dayılanmak için dayarız burunlarına kimliğimizi! İki parmağımızla tutup gözlerinin içine soka soka şişinmek, onları afallatmak için... «Gör bak, ben ne adamım!» demenin tadını çıkarabilmek için!

Oysa gerçek yönü hiç te iç açıcı değildir, kimlik göstermenin:

«Ben işinde gücünde bir adamım!» demektir, «Ne kimsenin adını, ne soyadını çaldım, ne de kişiliğini! Düş yakamdan be!»

Kimliğin Alman ineklerine verilmesi daha az haysiyet kırıcıdır, biz insanlara bakaraktan... Onlara verilme nedeni, sadece çalınmamış bir inek olduklarını ispatlasın diyedir, o kadar. İş ters çıkarsa ancak onlar «mef'ul» olmaktan sanık olurlar, yani çalınmış olmaktan... Bizse olay karşısında suçun doğrudan doğruya «fail»i!...

TÜRKİYE GÜZELİ

Önce kendimi tanıtayım size. Ben, yirmibeş yaşlarında, lisenin dokuzuncu sınıfından kaytarmış, okumaya yazmaya meraklı bir delikanlıyım. «Meraklıydın da okuldan niye kaytardın?» diyebilirsiniz. Ben, ister okuma olsun, ister yazma... hürriyet taraflısıyım. Ders adı altında nasihat da verseler, mizacım, elverişli değil dinlemeğe. Bu yüzden, lise diplomasından da oldum. Ama, içimde bir ukde kaldı. Nerede bir okula giriş şartı görsem, hemen incelerim. Ebe okulu bile olsa şartlara uyup uymadığımı gözden geçiririm. Gazeteyi elime alır almaz, ilk işim bir giriş şartı aramaktır. Eğer okul için bir ilân göremezsem, sözgelimi bir muhasebecilik, bir sekreterlik, bir daktiloluk giriş ilânı bulur, yaşımın, bilgimin şartlara uyup uymadığını kontrol ederim. Gireceğimden mi? Yooo!.. İşimden

de, yarım kalmış öğrenimimden de hiç şikâyetim yoktur. Geçinip gidiyoruz. İçimde sadece bir ukde var, dedim ya!..

Geçen gün elime Tan Gazetesi geçti. Tabiî ilk işim bir giriş ilânı aramak oldu! Nafile! İyi daktilo bilir, bayan arıyan bir ticarethane ilânı bile ilişmedi gözüme.

Verdiğim onbeş kuruşa tam acımak üzereydim ki madde madde sıralanmış giriş şartları ile gözgöze geldim. Türkiye Güzellik Yarışmasının giriş ilânıydı, tam sekiz maddelik. Hemen incelemeye koyuldum.

Madde bir: 18-27 yaş arasında, bekâr, evli ya da dul olmak.

Yaşım tam yirmibeş. Bekârdım, evlendim, şimdi de dulum. Bu maddede erkek veya dişi diye bir kayıt olmadığına göre tıpatıp uyuyordum.

Madde iki: Türkiye vatandaşı olmak.

Çok güzel. Ağzım var, dilim yok. Benden iyi vatandaş mı bulacaklar.

Madde üç: Seçilirse Kaliforniya'ya gitmeyi kabul etmek.

Kaliforniya'ya değil, daha öte, hattâ Alaska'ya bile giderim. Sen paradan haber ver. Üstelik yeme içmede onlardan. Eğer bize ufak tefek zahmetler düşerse, ister istemez sineye de çekeriz. Ne yapalım, her işin bir zahmeti yok mu!

Madde dört: Hüsnü ahlâk sahibi olmak.

Bugüne kadar ahlâkımız iyiydi. Seçildikten sonra bozulursa, o başka.

Madde beş: Müsabakaya mayolu ve tuvaletli çıkmak.

İyi yüzme bilirim. Yaz gelince mayo çıkmaz şeyimden. Tuvalete gelince: Şimdiye kadar böyle bir

şey giymedimse de fırsat düşmediğindendir. Bu vesile ile onu da giyeriz.

Madde altı: Belden yukarı fotoğraf.

İsterlerse belden aşağısını de çeksinler.

Madde yedi: Arzu edenler fotoğraflarını gazetede çektirebilirler.

Kim çekerse çeksin, bence hava hoş. Afyon kaçakçısı değilim ki aksilik edeyim. Hele foto muhabiri tokatlayan namlı politikacı hiç değilim.

Gelelim son maddeye:

Resimler gazetenin verdiği numarayla neşrolunacak.

İsterlerse adımı da yazsınlar. Saklımız gizlimiz yok. Notu ister gazete versin, ister okuyucu. Ar yılında değil, kâr yılındayız!

Bütün koşullar, güzellik kraliçeliğine girmeme tıpatıp uygun. Kazanmak için bir şart kalıyor. O da şununla bununla dans edip endüstri krallarıyla şampanya içmeye razı olmak! Bana göre hava hoş! İyi dans eder, iyi de şampanya içerim... Daha ilerisine karışmam!

HAZIMSIZLIK

«Doktorunuz diyor ki»

Hazımsızlık sağlığımız için çok tehlikelidir. Mükellef sofralarda fazlaca çöplenenler, kadehini şerefe kaldırabilmek için hafif ve ağır alkollü içkilere fazlaca yüklenenler sık sık hazımsızlığa uğrarlar.

Aynı koltukta uzun uzadıya oturmak da kronik hazımsızlığa yol açar. Bu çeşit hastalar bir gün o hale gelirler ki, sadece imam bayıldıyı, karnıyarığı değil, sade suya demokrasiyi bile hazmedemez olurlar. Bu çeşit hastalara dört senelik perhizler şayanı tavsiyedir.

«Ya kırk adım atmalı, ya sırtüstü yatmalı atasözü her zaman için doğru değlidir. Sırtüstü yatmak, müfrit hazımsızlıklara yol açar. Sırtüstü yatmaktansa, kırk adım atmak, sağlık için elbette daha şayanı tercihtir.

«Yatmak oturmaktan, oturmak ayakta durmaktan,

ayakta durmak yürümekten daha iyidir» diye, uzandıkları mevkie, yerleştikleri koltuğa yapışıp kalanlardaki müzmin hazımsızlık, «karın ağrısı» şeklinde tezahür eder. Bu devamlı karın ağrıları sinir sistemine tesir ederek çarpıntılar, krizler, şuna buna çatmalar, basına yüklenmeler, bağırıp çağırmalar tevlit eder. Bu durumlara düşmemek için fazla yemenin önüne geçmelidir. Bu mide düşkünlüğünün sonu uykusuzluk, hattâ kâbustur. Hasta sık sık dışarı çıkmazsa rahat edemez olur. Dışarı çıkamadığı zamanlar ellerini midesine bastırarak memleket içinde dolaşır durur. Sinir buhranları içinde kızar, köpürür. Artık ona değil İngiliz tuzu, Amerikan tuzu bile kâr etmez.

Hazımsızlığın sonu bir nevi zehirlenmedir. Bu hallerde hastayı zorla kusturmak, yediklerini fitil fitil burnundan getirmek, ithal malı soya yağından bir kahve kaşığı içirip içini gıcır gıcır temizlemek şayanı tavsiyedir. Midenin ne idüğü belirsiz kola'lar ve sodalarla yıkanıp temizlenmesi hastanın sinirlerini ve moralini düzelterek onu ölmüşlerine kavuşturur.

BEYİNE GEL,
BEYİNE!..

Kuş beyni, kuzu beyni, öküz beyni, manda beyninden sonra bir de elektronik beyin çıktı başımıza. Ne kadar tıkır tıkırişleyip akıl durdurucu işler başarsa, gene de ağır geliyor bize, beyin demek bir makine parçasına! Öyle ya, beyin deyince tencereye koyup haşlayabilmeli insan... Üzerine zeytinyağı döküp limon sıkabilmeli. Tavasını yapıp çatalının ucuna takabilmeli, mezedir diye!

Hem biz tıkır tıkır işleyen, doğru düşünen, yanılmayan şeylere beyin demeye hiç alışmamışız! Beyin dediğin yerine göre tersine de çalışmalı... Pardon dedirtecek işler yapmalı... İnsanı hep ileri ileri değil de, geri geri de çekmeli eteğinden...

Biz kendi beynimizden üstün beyin de tanımayız. Hele bizi yönetmeye kalkışan büyüklerimiz hiç tanı-

mazlar.. Akılsa onların aklı, beyinse onların beyinleri! Ama, gene de sanıyorum ki bir kuş beyinlinin aracılığı ile olacak, elektronik beyinler de girdi, yerleşti memleketimize! Her çeşit beyinin harman olduğu bir memlekette onlara da çeşitli işler düşmüyor değil! Çalışma alanları gün geçtikçe de genişlemekte! Yalnız üniversiteye girenlerin kâğıtlarını okuyup not atarlarken birden işleri ilerletip kocasızlara koca, karısızlara karı da bulmaya başladılar. Kendilerine yakışır daha akıllıca işler dururken böyle ıvır zıvırla uğraşmalarına ne demeli! Belki de nüfus sayımızı düşük bulduklarındandır çabaları.

Bakıyoruz, başka memleketlerdeki beyinler bizimkilerden çok daha akıllıca çalışmaktalar. Şu uzay yolculuğunda neler, ne işler başardılar Allah için! Düşündükçe insanın beyni duruyor! Gece demediler, gündüz demediler, dur durak bilmediler hiç. Buna hangi insan beyni dayanır! Otur, ayın yolunu çiz... Sağa sola sapınca yeniden yörüngeye oturt... Roketleri zamanında ateşle... Yolcuların ineceği yeri hesapla... Onları vaktinde indir, vaktinde gezdir, yatır, yedir, içir, uyut... Yanlışlık olursa yeniden düzelt... Insanın et beyni rayından çıkar bunları düşündükçe!

Üstelik kullanışlı mı kullanışlı bu beyinler! Biraz Türkiyemiz de çalışmaları zor, şu musibet elektrikler yüzünden. Duyduğumuza göre bu seçimlerde oy saymakta, oy denetlemekte, oy değerlendirmekte de kullanılacaklarmış!

Bu elektronik beyinlerin sağlam sonuçlar elde edeceğinden hiç kuşkumuz yok! Yüzde yüz başarılı olacaktır çalışmaları... Bizim beyinlerimizden daha dürüst, daha sağlam, daha randımanlı iş başaracaklardır.

Bir tehlike var yalnız. Seçmenlerin nitelikleri, yetenekieri, güçleri üzerinde incelemeler yapan elektronik beyinlerden biri, bu memleketi yönetecek benden daha iyi işleyen beyine rastlamak imkânsız, deyip, ya kendini başa geçirmeğe kalkışırsaaa!.. O zaman kızılca kıyamet kopar işte! Yöneticilerimiz, elektronik beyin çıldırdı, diye bu tıkır tıkır saat gibi işleyen beyni nasıl yerden yere vururlar bir görmeli!

MONAKO PRENSİNİN DÜĞÜNÜNDE

Dört gündür burdayım. Gözüme bir dirhem uyku girdiyse gözüm çıksın. Sözde, Prensin yüz odalı sarayının bir odası benim emrimde. Ama gidip yatan kim. Çörçil, yanımdaki odada... Babalığın uykudan başını kaldırdığı yok.

Düğün.. Düğün... Sonunda düğünü de gördük. Anlatacağım, acele etmeyin! Şimdi, bizim Yeşilköyden başlıyalım işe.

Ben, Prens'in el yazılı, kırmızı mumlu davetiyesini alınca, Allah biliyor, inanmamıştım. Oğlumuz Rainier, Kızımız Kelly diye davetiyelere alışmışız da, bu armalı, yaldızlı davetiye, bir ofset basımevinin reklâmı gibi gelmişti bana. Bizim patrona bu davet işini yıkınca rahat, bir nefes almıştım.

Biz Yeşilköy'den, onu uğurlamak için yola düzüle duralım, İstanbul yerinden oynamış. Önce beni Seyhan Barajına davet etmişler sanmış da, bizim Gazeteciler Sendikası bile boşvermiş. İşin doğrusu anlaşılınca, başvurmadık kapı bırakmamışlar, bir tek kör kuruş bile döviz söktürememişler benim için...

«Döviz yok!» diyince bizim patron gitmektan vazgeçiverdi. Öyle ya, iş deyince biz, döviz deyince, patron!

Tam uçağa binecektim ki Kısakürek soluk soluğa damladı:

«Dur monşer, bir dakika...»

«Bir, değil, beş dakika... Pilot beklerse...»

«Bizdendir, bekler.» dedi üstat.

«Cemiyetten mi?»

«Kulüpten canım! Fazla karıştırma, temiz oynar.»

«Kaleci filân mı?»

«Yok elinin körü! Oyuncu işte!»

«Peki anlaşıldı!»

«Seni Büyükdoğu'nun muhabiri yaptım. Atlat gazeteni de bize yaz!»

Getirdiği bir foto muhabirine işaret etti. Bizim çocukları sağa sola araladıktan sonra, yanyana, tam beş düzine resim çektirdik.

«Yarın gazeteye manşet veriyorum!» dedi, «Yaz her gün!»

«Canım,» dedim, «Yazmama ne lüzum var, sen daha çabuk yetiştirirsin haberleri, oturduğun yerden...»

Güldü:

«Bütün emeklerine karşılık, al şunu.»

Cüzdanını açtı. Bir paket iskambil kâğıdının içinden bir Jokey seçti.

«Al,» dedi, «Unutma, Montekarlo'ya gidiyorsun. Bon şans!..»

Dolmuş'çularla, değil öpüşmek, el sıkmak için vakit kalmamıştı. Tuttukları gibi attılar beni içeri, uçak da havalandı.

Heyecandan, yorgunluktan, uyuyakalmışım. Üç saat mi, beş saat mi geçti, bilmiyorum. Güzel bir hostes (mübareklerin çirkini var mı ki):

«Geldik!» dedi, «Buraya kadar!..»

Gözlerimi oğuşturarak:

«Taksim mi?» dedim.

«Hayır, Montekarlo!...»

Çaresiz indik uçaktan.. Sarayın adamları sıra olmuşlar, davetli bekliyorlardı. Uzattım davetiyemi, Biri aldı eline. Hayretle:

«Vuzet Türk?» dedi.

«Türk!.. Ne olmuş?»

«Hani fes, şalvar, harem, nargile?»

«Müzede...»

«Çarşaf?»

«Demokrasiye giydirdik.»

«Külâh?»

«Giydirilecek birini arıyoruz. Sam Amca'ya dar geldi. Herifci oğlunda kafa var.»

«Oralardan ne haber? Enflasyon?»

«Parayı kaldırdık piyasadan, enflasyon da kalktı.»

Beni bir arabaya bindirdiler. Baktım, Roll - Royce marka. Son model!. Eh, fena değil. Altı siyah boyalı, üstü gri. Solumdaki saraylı:

«Efendim» dedi, «Bu araba İngiltere'den uçakla geldi.»

«Prensesin meşhur arabası bu mu?» dedim. «Yazık, bizim Türkiye'de bu arabaya genel müdürler bile

binmez. Bizim Beyefendide bir Kadillak var ki, 1975 model! Kaça aldınız bu arabayı?»

«On beş bin sterling!»

«Biz on beş bin sterlingi kadlilakın radyosuna yatırdık. Arabanın günlük benzin masrafı sizin Montekarlo Sarayı'na bir hafta yeter.»

«Haklısınız, Monako küçük bir prenslik. Siz koskoca bir sultanlık... Güllük gülistanlık...

Saraya gelmiştik. Biz saraylar şehri İstanbul'da yaşadığımız için Montekarlo sarayı bana gecekondu gibi geldi. Ama, neme lâzım, her yanı gıcır gıcır, tertemiz. Duvarlar yeni badana edilmiş, tahtalar sakız gibi ovulmuş, halılar, silkilmiş, camlar silinmiş.. Ortada Bing Crosby'nin sesi, o bitiriyor, Frank Sinatra başlıyor.

Odamı gösterdiler. İncelik olsun diye, Mısır'daki göbek artistlerinn giyimlerinden esinlenerek giydirilmiş bir matmazel vermişler, hizmetime. Kız ortalarda dolaştıkça, öbür yabancı konuklardan utanıyorum. Bu vesileyle bir Türk yazarı olarak Prenses Kelly'den bile daha çok dikkati çekmekteyim. Herkes benimle, ve hizmetime bakacak olan kızın üryan göbeği ve yarı üryan diğer bölgeleriyle meşgul. Öbür gazeteciler kıskançlıktan çatlıyorlar.

Odama yerleşir yerleşmez, hediyeleri yolladım ekselanslara. Çok minnete geçmiş. Grace Kelly Çam sakızını ağzından düşürmüyor. «Aman ne güzel şey, çikletten daha güzel vallahi!» diyormuş. Karınca duasına Prens çok memnun olmuş ama bu davetli bolluğunun hep bu karınca duasından ileri geldiğini anlayınca beni çağırtmış, gittim:

«Aman dostum!» dedi, «Şu karınca duasını ne yapacaksan yap. Misafirler karınca gibi yağıyor. Yahu

bu dua size lâzım değil mi? Turist bekleyip duruyorsunuz!»

«Evet, bekliyoruz.»

«Rıhtımlarınıza birer tane assanıza!»

«Bizde rıhtım yok ki.» dedim.

«Otellerinize çaksanıza.»

«Ne oteli? Bir Hilton, bir Divan var. İkisi de sosyetemize yetmiyor.»

«Peki çarşılarınıza çivileyin.»

«Bir Kapalıçarşımız vardı, onardık ama bizim, çarşıda pazarda satacak malımız yok ki. Olsa da bize yetmiyor... Bizim sosyete antikacılarına...»

«Allah allah, peki ne yapalım bu karınca duasını şimdi?»

Kızmıştım:

«Kumarhanelerinize asın bütçeniz kabarsın!» dedim.

Teşekkür etti.

Düğüne kadar Prensin yüzünü bir daha görmedim. Kilisede, o kalabalıkta beni tanıdı. Selâmlaştık. Grace Kelly bana öyle sert bakıyordu ki. «Yine bir pot mu kırdık yoksa?» diye kara kara düşünmeye başlamıştım. Sağ yanımda Gisele Pascal'ı görünce anlayıverdim, her şeyi. Demek Grace Kelly hışımla bana değil ona bakıyormuş. Zavallının iki gözü iki baraj. Prensle bir aralık Gisele gözgöze geldi. Sol kolum tam göğsü üzerinde olduğu için titrediğini sezinleyiverdim.

«Ne var ağlıyacak?» dedim, «Prens aptallığına doymasın. Sanki tahta göğüslü Grace Kelly'i almış da ne olmuş?»

«Prens mi aptal? Şaşarım aklına. Prense her şeyden önce çocuk lâzım. Hem de oğlan çocuk. Monaco tahtına veliaht lâzım. Aksi halde Monaco Fransızların eline geçecek.»

«Peki siz veremez miydiniz istediği şeyi?»

«Hayır, veremezdim.»

«Emin misiniz?»

«İkimiz de eminiz.»

«Peki bu Grace Kelly verebilecek mi yani?»

«Rainier çürük tahtaya basmaz.»

«Monaco'da başka kız mı yoktu, gitti ta Amerika'dan...»

«Onasis'in karşısına çıkaracak daha zenginini bulamadı ki.»

Tören başlmaıştı. Bizim prens altın bantlı bir pantolon giymişti, üstüne de siyah bir ceket. Ceketin üstünde çapraz bir kemer, yakada da defne yaprağı... Tam, Napoleon'un mareşallarına dönmüştü. Grace Kelly, gelinlik elbiselerinin içinde, büsbütün uzamış, incelmiş, iğne ipliğe dönmüştü. Bütün dünyanın merakla beklediği gelinlik elbisesi, telden puldan Cumhuriyet Bayramında ışıklandırılmış Taksim Meydanı gibi ışıl ışıl yanıyordu. Ama benim için bunda bir olağanüstülük yoktu. Ben ki Alageyik'in gelinliğini görmüş adamım! Zavallı Monako'lular ağızlarını bir karış açmış seyrediyorlar. Böyle düğünleri Ankara Palas'ta çok görmüştüm. Onun için kılım bile kıpırdamıyordu. Kortej yavaş yavaş önümüzden geçti, flaş parıltısından olanı biteni göremez olmuştum. Grace Kelly Hollivut'u da eteklerinde sürüklüyordu. Etrafıma bir baktım, Ali Handan tut, Picasso'ya kadar hepsi tamam. Ama benim gözüm beş karış havada... Yani Ava Gardner'de. Ne kadın, ne kadındı ya!.. Gazeteci olup da mahkemelerde sürüneceğimize, ne demeye artist olup şu kadınla bir aşk filmi çevirmedik, diye içim yandı doğrusu. Gisele bütün tören boyunca yanımda burnunu çekip durdu. Elimden geldiği kadar avutmaya çalıştım, dilimle teselli edemezdim ya...

Nikâh töreni bitti. Binlerce davetli çiçeklerle donatılmış arabalara bindi. Kortej, Kordonboyu'na doğru yola düzüldü. Ben artık Prensi de Prensesi de kaybetmiştim.

Gece balo çok muhteşem oldu. Bütün Amerika, Avrupa, Ağa Han'ı da hesaba katarsak, bütün Asya buradaydı. Fatin Rüştü Zorlu'yu ve sayın damını boşuna aradım. Montekarlo Sarayına da yakışırlardı doğrusu! «Ah o parti grubu!» diye içimi çektim! «Ah o çanına ot tıkanası muhalefet!»

Efkârlanmıştım. Yanaştım büfeye. Çek, çekmez misin? Şampanya su gibi akıyordu. Yiyen, içen, eğlenen, gırla. Montekarlo'da değil, sanki yeni açılan Seyhan Barajındaydık. Ben bolluğu görünce dayanamadım, çıktım Prensin kerevetine:

«Memleket bolluk içinde, yiyin!» diye bir nutuk salladım. «Eğer inkâr ederseniz, gözünüze, dizinize dursun! Kim demiş, memlekette lâstik yok, diye. Buraya yayan mı geldiniz? Kim demiş ilâç yok diye? İçinizde başı ağrıyan mı var? Kim demiş ucuzluk yok diye? Şampanyaların hesabını mı istediler sizden?»

«Yeter be!» dediler. «Seni mi dinliyeceğiz?»

«Dinlemiyecektiniz de neden çağırdınız beni?»

«Şimdi nutuk sırası değil. Eğleniyoruz işte. Yaşasın Prensesimiz.»

«Yaşasın Prens!..»

Orkestra, yeni evliler için yeni bestelenmiş nihavent bir valse başlamıştı. Çaresiz sustum. Sustum ama, hıncımı da sabaha kadar prensin şampanyalarından aldım.

GELELİM KADININ YAŞINA!

Şunu açıklamak zorundayım önce: Ben, otuzyedisinden tam altı ay almış durumdayım yaş bakımından. Yani yerine göre otuz yedi, yerine göre otuz sekiz yaşındayım. Hatta bana bu kritik durum şu avantajı da kazandırabilir: Ben, işime geldiği zaman otuz beş, işime geldiği ya da gelmediği zaman kırkındayım.

Bu hesaplar bana ilkönce çok yerinde gibi geldi. Fakat olaylar en kısa zamanda yalanladı düşüncelerimi. Yeni tanıştıklarımdan birine, deneme olsun di-: ye:

«Otuz!» dedim.

«Hadi ordan. Bal gibi kırk yaşındasın!» diye tersledi beni.

Bir başkasına:

«Kırk!» dedim.

«Eh, otuz, otuz beş. Fazla değil!» diye beni okşıyarak yalanımı vurdu yüzüme.

Geçen gün bir ayaküstü meyhanesinde, sol dirseğimdeki müşteri, öksürüğümden rahatsız olarak

«Çok öksürüyorsun!» diye terslesti.

«Evet!» dedim, «Çok öksürüyorum.»

«Neden?» diye suçlamak istedi beni.

«Neden olacak, geceleri çalışıyorum. İşten çıkınca hava da rutubetli bu aylarda... Uykusuzluk, yorgunluk...»

«Ne işi bu böyle?»

«Ne işi olur gece yarısından sonra?»

Bilgiç görünmek için:

«Garsonluk!» dedi.

«Aşağı yukarı... Matbaalarda çalışırım.»

Tepeden tırnağa beni bir inceledikten sonra:

«Ya... Demek çok yorucu iş...»

Alıcı gözüyle bir daha dipten doruğa süzdü.

«Kaç yaşındasın sen?» diye sordu.

Adamı şaşırtmak için:

«Elli!» dedim.

«Elli mi?»

«Neden şaştın? Çok mu genç gösteriyorum?»

«Yoo!.. İşte okadar... Kırksekiz, elli...»

Ne içmek isteği kaldı bende, ne yaşamak...

O günden sonra, kim sorarsa sorsun, yaşımı doğru söylemeye karar verdim. O günlerde bir genç kızla ilerletmiştim dostluğu. Aşıklık bu ya... Giyinişime dikkat ediyor, beni çok genç gösteren spor elbiseler, gömlekler, pabuçlar giyiyordum.

Bir iki defa ustalıklı sorularla yaşımı öğrenmeye kalktı. Ben ondan daha ustaca davranarak atlattım.

Keyifli olduğum bir gün kaçırdım ağzımdan sonunda:

«Otuz yedi!» dedim.

«Yaaa!..» dedi, «Ben daha az sanıyordum!»

«Meselâ?»

«Otuz falan...»

«Yine otuz falan sayılırım.»

«Canım otuz başka, otuz falan başka. Arada bir sürü yaş var. İkimizin yaşı arasında ise...»

Bu kez de onun yaşına ben merak sarmıştım:

«Ne kadar fark var?»

Nezaket olsun diye:

«Kaç yaşındasın?» demiyordum.

«İkimizin yaşının arasında...»

Durdu:

«Çok fark var...»

«Meselâ?»

«Var işte, yirmi yaş falan...»

«Falansız?»

«Ondokuz!»

«Şekerim» dedim, «Farzet ki, ondokuz değil, otuz fark var. Ne olacak, yani, bir kusurumu mu gördün?»

«Görmedimse de görebilirim. Böyle kalacak değilsin ya!..»

«Canım sen de hep onsekizinde demirliyecek değilsin ya!..»

«Baksana bana...» dedi, «Senin emekli aylığın için evlenmiyorum ben seninle!»

«Haaa!.. Demek benimle evlenmeğe karar verdin öyle mi? Hiç de haber vermezsin!»

Az sonra giyinip çıktı, bir daha da yüzünü görmedim ama ben, kim sorarsa sorsun, yaşımın doğrusunu söylemeye karar vermiştim bir kere.

Kadınsız kalacak değildim ya! Yaşlıca bir bayanla tanıştım bir çayda.

Sonra bir kahvede buluştuk. Bir meyhanede içtik. Herhalde, bir otelde de sabahladığımızı anlamışsınızdır.

Sabaha doğru, konuşacak bir şey kalmayınca, iş benim yaşıma geldi, dayandı. Yatak arkadaşım, yaşımdan ürkecek kadar küçük olmadığından, cesaretle:

«Otuz yedi!» dedim.

«Ne, otuz yedi mi?»

«Ne var ürkecek bunda?»

Telâşla kalktı, giyindi:

«Ben jigololuk edecek yaşta erkek istemiyorum! Allahaısmarladık.»

Artık şunu anlamış bulunuyordum:

İki tarafın yaşları denk olmalıydı!

Ama tam kendi yaşımdaki kadını nerden bulacaktım ben! Nüfus cüzdanları asılı değildi ki boyunlarında. Yaşlarını bildiğim kadınlarla, yani çocukluk arkadaşlarımla tanışsam diye düşündüm... Bu düşüncem fena değildi. Hemen araştırmalara başladım. Buldum da... Hem de kaç tane... Ama kimi buldumsa kaçıyordu benden. Bana yaş üzerinde söyliyecekleri hiçbir yalanları olamazdı çünki. Yallah yallah, söyliyecekleri iki üç yıl onların işine gelmiyordu. Tam benim yaşımdaki kadın (iki aşağı, iki yukarı) genç görünmek, küçük görünmek zorunda olan kadındı. Kaçıyorlardı benden, hem de yerden göğe haklı olarak!

Onlar haklıydı ama ben de kadınsız kalamazdım.

Yeniden yaş konusunda bir prensip kararı almam gerekti. Hiç vakit kaybetmeden hemen aldım da:

Tanıştığım kadına göre yaşımı ayarlamak! O yirmi beş mi, ben otuz... O kırk mı, ben elli... O, onbeş mi, ben yirmi beş!.. Eh, çok rahattı böyle... Yani oynak bir yaş taktiği uygulamak!

Ama bu taktiği uygulamak için ilk iş kadının yaşını öğrenmem gerekiyordu.

Kadının yaşı yoktur ki, ne öğrenecektim? En büyük gerçeği işte o zaman öğrenmiştim: Kadının istediği yaş vardı, okadar. İşin hem güçlüğü, hem de kolaylığı buradaydı işte!

ETEK ÜSTÜNE

Taaa Ortaasya'dan, Osmanoğullarından bu yana eteğin yaşamımızda önemli bir yeri olsa gerek.. Değer verdiğimiz namus kavramını tanımlarken etekle ilgili deyimler bulmaktan kendilerini alamamış atalarımız. Kadının bir adı onlarca «Eksik etek» olduğuna göre, onun eteği, başında oluşunun anlamı da hemen çıkıverir ortaya. Eteği belinde kadın, çalışkan, arka eteğinde namaz kılınan kadın da her bakımdan temizdir.

Eteklerin zil çalması kadına özgü bir deyim olmaktan çıkmış, kapsamına erkeği bile almıştır. Aşırı bir coşkuyu ve aceleciliği dile getirmek için eteğin ayaklara dolaşması gerekir.

Gizli işlerini el etek çekildiği zamana bırakan ulularımız ne hikmetler savurmamışlardır ki etekler

üzerine. Öyle hikmetler ki bugün yalnız anlamını değil değerini bile yitirmiştir, genç kuşaklar arasında. Bunlardan bir tanesi:

«Etek öpmekle dudak aşınmaz!»

Hem de kimin eteğini öpmekle!.. Bu öpülen kadın eteği olsa can kuban! Sen bu öğüdü, bugünün dikbaşlı delikanlısına gel de anlat bakalım! «Ben öpsem öpsem ancak mini etekleri öperim!» deyip ters ters bakarlar yüzüne.

İster doğuda olsun, ister batıda, etek her zaman için modanın sınır çizgisi olmuştur, diz kapağı da sınır taşı... Sınır çizgisi, bu taşa göre bir iki karış aşağısıyla, bir karış yukarısı arasında oynayıp durmuştur. Büyükannelerimiz bakmışlar ki eteğin önemi çok, erkekler arasında, dibinden kesip atacakları yerde eteğin sayısını arttırmışlar. Bir eteği ikiye üçe çıkarmışlardır. Üç etek, doğunun hâlâ önemini yitirmeyen en başta gelen giyinim modası...

Moda sayfalarından öğrendiğimize göre mini etek, saltanatının son günlerini yaşamakta:

Beş santim, on santim ne olur ne olmaz diye içe kıvrılmış etekleri uzatmakla, yetinmeyen moda kralının günlük emri:

«Mini etek sıyrılıp atılacak, yerine pantalon gelecek!»

Mini etekler gardroba! İlerde belleri büzülerek yeni yetişen kızkardeşlerin, boy atan yavruların oynarken giymeleri için!

Ne olduysa, biz erkeklere oldu arada. Bundan sonra pantalon çatalı seyretmekten kurum bağlayacak içimiz.

YAPTIĞINI BEĞENDİN Mİ?

Bayramın birinci günü, Cumhuriyet'teki köşenden «Beş kişi için ancak bir tane büyükbaş hayvan kurban edilebilir!» diye fetva çıkarmıştın ya... Biz de bu işlere Felek'in aklı yatar diye beşer beşer olduk, beş kişiye bir kurban hesabıyla duman attırdık büyükbaş hayvanlara..

Biz büyükbaş hayvanlara duman attıra duralım... Bu sefer de tutuyorsun bayram geçtikten sonra «Hayır beş kişi değil, yedi kişi bir büyük baş hayvan kesebilir!» diye verdiğin fetvayı değiştiriyorsun. Oldu mu ya? Fazladan kurban ettiğimiz büyükbaş hayvanlar ne olacak şimdi? Hem bizi masrafa soktun, hem de büyükbaş hayvanlara kıydın. Bu yıl mazot, petrol biter de traktörler yedek parçasızlıktan ahıra çekilir, büyükbaş hayvanlara iş düşerse ne olacak? Büyük-

baş hayvan bırakmadın memlekette. Doğru mu yaptığın? Böyle muhalefet mi olur? Halkı zarara sokarak, ekonomik darlığa sürükliyerek iktidara mı geçiiir? Ne istersin büyükbaş hayvanlardan? Sürü sürü mezbahaya yollayıp öküz kıtlığı yaratmakta ne kârın olur.

Bütün bunlar dini siyasete alet etmek değildir de nedir? Dini bu işlere alet etmiyelim diye kaç yazı yazdın şimdiye kadar, bir düşün. Yazık, yazık, en sonunda sen de kolları sıvayıp abdestini alıp çıktın kürsüye.

Son günlerde, gidişin, hiç gidiş değil! Cumhuriyetteki köşeni mahalle kahvesi yaptın, kadınlar hamamına çevirdin, bektaşi tekkesi haline getirdin. Şimdi de tutuyor, Fatih Kürsüsüne çeviriyorsun. Lâik Halk Partisinin lâik yazarına yakışır mı bu?

«Büyükbaş hayvanların kurbanı için yazmıyayım da iktidara mı çatayım?» diyeceksin, değil mi? Çat, çatma, senin bileceğin iş! Şu büyükbaş hayvanlardan ne istiyorsun, onu söyle!

Bir daha senin fetvana inanırsam, iki olsun. Şemsettin Hoca'dan icazet alıp çıksan da kürsüye, gene inanmam! Sen böyle, akşam namazında söylediğini teravihte, arife günü söylediğini bayram ertesi bozarsan, sana nasıl inanayım? Senin sözünle bir daha namaza değil, abdeste bile gitmem! Durdun durdun da kürsüye çıkıp bir fetva çıkaracak oldun, memlekette büyükbaş hayvan bırakmadın. Heybeyi omuzlayıp Gülek gibi cerre çıksan, ne büyükbaş, ne küçük bas... hayvan bırakmıyacaksın memlekette!

Böyle, abdestsiz, namazsız fetva çıkarırsan çarpılırsın sonra... Basın kanunu çarpmasın derken cinler çarpar seni. Bak Necip Fazıl bile bıraktı bu yolları. Neyine gerek senin büyükbaş kurbanlık hayvan, piliç eti dururken?

İSMİ LÂZIM MI, DEĞİL Mİ?

Sosyetemizin pek iyi tanıdığı güzellerden ismi lâzım değil (Açıklanmaz, çok sakıncalıdır) bir genç kadın, kocasından ayrılarak bildiği gibi yaşamaya devam ederken... Temiz Palas apartımanının kapıcısı Sivas'lı Mehmet Çalışır'ın karısı Zeynep Çalışır (Hiç sakınca yok!) vasıtasıyla, yüksek ithalâtçılarımızdan ismi hiç lâzım değille (Adı açıklanamaz çok çok sakıncalı) tanışmıştır. Çok yakışıklı, nazik, kültürlü, o nisbette de zampara olan genç ithalâtçı, bu ismi lâzım değil hanımı çılgınca sevmeye başlamıştır. Mektupları, Sezer Apartımanının kapıcısı Kırşehir'li Rıza Demir'in kızı Şaziment Demir (Hiç sakınca yoktur.) götürüp getirmekte iken... Bir gün ismi hiç lâzım değil bey, bakmış ki, Şaziment, ismi lâzım değil hanımdan daha genç, hem daha güzel. «Hele mektup şöyle

bir kenarda dursun!» diyerek genç kızla mercimeği fırına vermiştir.

Temiz Palas Apartımanının kapıcısı Mehmet'in karısı Zeynep bu kepazeliği haber alınca, doğru ismi hiç lâzım değil beye koşmuş, «Sen utanmıyor musun, gül gibi hanımı bırakıp böyle şıllıklarla mercimeği fırına veriyorsun?» diye çıkışmıştır. İsmi hiç lâzım değil bey bakmış ki Temiz Palas Apartımanının kapıcısı Sivas'lı Mehmet Çalışır'ın karısı Zeynep Çalışır Şazimcnt'ten çok daha güzel, «Doğru söylüyorsun!» demiş, «Aptallık bende. Sen dururken benim onlarla mercimeği fırına vermemde hiç mânâ yok! Bunun üzerine Zeynep'e bakkaldan bir kilo mercimek aldırtmış ve beraberce mercimeyi fırına vermişlerdir.

Bütün bu olup bitenleri öğrenen ismi lâzım değil hanım, ismi hele hiç lâzım değil beye giderek, kendisinden hâmile kaldığını, şerefinin iki paralık olduğunu, ne yapıp edip şerefinin fiyatını yükseltmesi gerektiğini yüzüne karşı haykırmıştır. Her ikisi de hemen ismi hele hiç lâzım değil, (Aman aman çok sakıncalı, aynı zamanda de tehlikeli) tanınmış bir doktora giderek bu çocuğun kime ait olduğunu bir kürtajla tesbit etmesini istemişlerdir.

Kürtaj başarı ile neticelenmişse de, çocuğun kime ait olduğu, tıp ilminin yetersizliği yüzünden bir türlü anlaşılamamıştır.

Haber sosyetede bir bomba tesiri yapmışsa da, ertesi gün daha müthiş bombalar patladığı için, bizim dedikodumuz bu bombaların yanında çocuk oyuncağı kalmıştır.

VALİMİZİN BASIN TOPLANTISI

İstanbul Valisi ve Belediye Reisi Prof. Gökay, Valilikte bir basın toplantısı yaparak kent sorunları üzerinde konuşmuş, bu arada basından dert yanmıştır:

— Bu tenkitlere kızmıyorum fakat yaptığımız müsbet işlerin de görülmesini, yazılmasını istemek hakkımızdır. Bu sene havalar ısınmaz diye yazdılar. Zamanında aldığımız tedbirle havalar ısınacağı gibi, göreceksiniz yakında sular da ısınacaktır. Çemberlitaş yıkılacak dediler. Görüyorsunuz işte, çok şükür bu sene de yıkılmadı. Beyazıt - Aksaray yolu üzerindeki tarihi değeri olan Patrona Halil hamamının kubbesinde aylandoz ağaçları gittikçe gelişmektedir. Paris'e gittiğim zaman gördüm, şehrin etraftnda orman-

lar var. Patrona Halil Hamamının üstünde de böyle bir orman meydana getiriyoruz.

Geçen sene bu zamanlar şeker buhranı vardı. Bu sene şeker buhranı olmadığı için, onun yerine kahve buhranını temin ettik. Ayrıca gaz buhranı da göğsümüzü kabartacak bir duruma gelmiştir. Gazeteler hep aleyhimizde olan şeyleri yazıyorlar. Neden müsbet icraatımızı görmüyorlar?. Bu şehirde hiç iyi bir şey yapılmıyor mu? Büyük bir gayret sarfederek Taksim'deki opera binasını da bu sene yapmadık. Esasen bize operadan çok daha evvel operet lâzım. Sonra odun... Geçen kıştan kalan odunları, gelecek kışa saklamanın ne âlemi var. Neden yakılmıyor? Gelecek sene odun temin etmiyeceğimizi sanıyorlar!

Gelelim ete... Ete narh koyduk ama, kimsenin taktığı yok. Zararı yok, biz onlara da bir narh koyduk mu sürüm sürüm süründürürüm salhanelerde!

Yaz geldi diye cadde üstündeki binaların badana edilmesi için emir verdim. Badananın nekadar mühim olduğunu söylemeğe bilmem lüzum var mı.

Ben bir akıl hastalıkları doktoru olarak söyliyeyim ki, badananın hayattaki rolü çok mühimdir. Birçok müdürler, amirler tanırım ki sırf badana yüzünden müfettişlerin taktirini kazanmışlardır. Yalnız badana yaparken fıstıki boya kullanmak lâzım olduğunu unutmamalısınız. Biz fıstıki makam sahipleri bütün makamlarda nutuklar söylüyoruz da gazeteler es geçiyor.

Neden bunlar yazılmıyor?

Gelelim sinek meselesine: İstanbul'un iki mühim meselesinden biri sinek, biri de inektir. Bilhassa yaz aylarında her sene bu iki mühim meseleyle karşılaşır ve ne yapacağımızı şaşırırız. Bu yaz, gerek kara sinek, gerekse sivrisineklerin hemşerilerimizi

rahatsız etmemeleri için şiddetli emirnameler yazılmıştır. Her vatandaş günde iki avuç sinek tutsa, şehirde sinek diye bir şey kalmaz. Vatandaşların sinek avlıyarak sinek mücadelemize katılmaları memleketteki işsizlik meselesini de kökünden kurutur.

Gelelim inek işine... Sütlerin sulu olduğundan şikâyet ediliyor. Sütçülere ve mandıra sahiplerine sorduk.

— Kabahat ineklerde, dediler.

Yaptığımız tahkikat sonunda, hakikaten kabahatin ineklerde olduğunu tesbit ettik. İnekler yaz aylarında hararet sebebiyle çok su içtiklerinden hem sulu süt vermekte, hem de şehirde susuzluğa sebep olmaktadırlar. Bu sebeple yaz aylarında ineklerin su içmelerini kati surette yasak ettik. Böylece hem vatandaş sulu süt içmiyecek, hem de İstanbullular su sıkıntısı çekmiyecektir.

Bizim hiç müsbet icraatımız yok mu? Gazeteler bunları neden yazmıyorlar? Ben realist bir dâva adamıyım. En büyük dâvam Tales dâvasıdır. Faraziyelerle de uğraşıyorum. Farza et, fiatları yükselince vatandaşa yumurta yemesini tavsiye ettim ve yumurta fiatlrını yükselttim. İyi de ettim. Belediye Reisi olarak vazifem, vatandaşın hayat seviyesini yükseltmektir.

Vali Gökay, bundan sonra, şehirde hayatı ucuzlattığını isbat için gazetecileri büfeye davet emiş, tıka basa yedirmiş, şarıl şarıl içirip salıvermiştir.

MARTİN
KAROL
GELDİ

Hilton'da yerimizi aldık. Daha doğrusu, bize ayrılan yeri kaptırmış, başkasının yerini almıştık.

Önce kocası Christian Jack geldi. Christian Dior bunun yanında daha sanatçı kalırdı. Her haliyle bir direktördü, düpedüz bir direktör.

«Biraz gecikecek!» dedi. «Hos görün nihayet beklediğiniz bir kadındır. Ona soramıyacağınız şeyleri bana sorabilirsiniz.»

Hemen atıldım:

«Kaç yaşında?»

«Otuza ha girdi ha girecek.»

«Siz?»

«Canım benim yaşımı da karıma sorun.»

«Altmış var mısınız?»

«Yok devenin pabucu!»

«Elli beş...»

«Canım biz erkek de olsak nihayet bir Fransısız. Yaşımızın üzerinde durmasanız.»

«Niçin doğruyu söylemekten kaçınıyorsunuz?»

«Karımla aramızdaki yaş farkı çıkacak ortaya!»

«Siz de karınızın gerçek yaşını söylerseniz, olur biter.»

Bir arkadaş:

«Siz karınızın kaçıncı kocasısınız?» dedi.

«Efendim?»

«Yani bayan Carol'ün ilk kocası siz misiniz?»

«Ha, evet! Ben onüçüncü nişanlısı ve ilk kocasıyım!»

«Bu onüç rakamı?»

«Bana göre hava hoş. O benim onüçüncü nişanlım değil ki.»

«Çıplak filmlerini çekerken kıskanmaz mısınız?»

«Objektiften mi kıskanacağım?»

«Hayır, seyircilerden.»

«Nihayet gördükleri filmdir. Hem onları niçin, Martin'in güzel vücudunu seyretmekten mahrum edeyim? Bu kaba bir bencillik olmaz mı?»

«Peki, İngilizler niçin karınızın filmlerini makaslıyorlar?»

«Ne anlar İngilizler kadından?»

«Ama Diana Dorst'tan anlıyorlar.»

«Demek daha güzel bir Fransıza tahammülleri yok. İngiliz gururu!.»

Bütün başlar kapıya dönmüştü. Beyaz perdenin alev kadını, portakal sarısı saçları, çağla bademi gözleri ve hurma burnuyla karşımızdaydı. İlk sözü:

«Beklettim!» oldu.

«Biz alışkınız.» dedik.

«Neye?»

«Beklemeye, kovulmaya; sövülmeye, dövülmeye...»

Arkadaşlardan biri sordu:

«Sizi ilk keşfeden?»

«Gaston Bety.»

«Keşfettiği zaman ne işteydiniz?»

«Hastabakıcıydım.»

«Hemen bıraktınız mı mesleğinizi?»

«Evet. Bana beyaz hiç gitmiyordu.»

«O halde, Gaston Baty'den önce sizi doktorlar keşfetmiş olacak.»

«Onlar beni parça parça... Herkes ihtisasına göre bir parçamı keşfetti. Ama Gaston bir kıta gibi, toptan.»

«İlk çevirdiğiniz film?»

«Kurtlar arasında.»

«Hâlâ da kurtulmuş değilsiniz!»

Şöyle çevresine bakındı:

«Bunlar mı?» dedi. «Bunlar yavrukurtlar. Ağızları süt kokuyor.»

«En sevdiğiniz filmleriniz?»

«Milano'da Skandal, Nana...»

«Demek Nana'yı siz de seversiniz?»

«Severim.»

«Biz de çok severiz Nana'yı...»

«Ya, seversiniz demek... Çok memnun oldum.»

«Ama kaçırdık elimizden.»

«Kimi kaçırdınız?»

«Nanayı. Ama siz de kaçırmışsınız Paris'te.»

«Ha, şu numara... Vaktiyle onun gibi beni de kaçırmışlardı. Gençtik o zamanlar. Böyle reklâmlar her yerde faydalı oluyor.»

«Bizim erkekleri nasıl buldunuz?»

«Henüz fazla bir fikrim yok. Yakışıklı görünüyorlar.»

«Öyleyizdir. Peki madam, bir sual daha. Sakın darılmayın. Bu Jack'ı nerden buldunuz?»

«Dağ başında... Film çeviriyorduk.»

«Belli!»

«Mutlusunuz ya?»

«Bütün evliler gibi...»

«Oh, oh! Memnun olduk. Bir sual daha: Filmlerde neden boyuna soyunuyorsunuz? Sağuk alma tehlikeniz yok mu?»

«Sanat uğruna soyunduğum için üşütmüyorlar beni!»

«Kendiliğinizden de soyunduğunuz olur mu?»

«Kendiliğimden soyunduğumu hiç hatırlamıyorum. Hem soyunmak için önce giyinmek gerekmez mi? Ben böyle basın toplantısından basın toplantısına giyinirim.

Toplantının sonu geldiği anlaşılıyordu:

«Bana Yeşilköy'de halk çok yakınlık gösterdi... Hele gazeteciler... Sizlere bu vesile çok teşekkür...»

«Daha da fazlasını gösterebilirdik... Bugünlerde efkârlıyız da...»

«Sebep?»

«Biraz fazlaca hırpalıyorlar bizi...»

Kalktı, hepimiz adına bir genç kızı öptü. Kocası da öpecek birini aradı ama, yüz bulamadı. Kolkola girip çıktılar.

Salondakiler öpülen genç kıza saldırmışlar, Martine Carol'un dudaklarının değdiği yeri öpmeğe çalışıyorlardı.

İKİ EV
BASILDI

Şişli'de öyle bir randevuevi basılmış ki gazeteler anlata anlata bitiremiyorlar: Odalar nadide mobllerle pırıl pırıl donanmış. Kadınlar seçme, yataklar, örtüler, tertemiz. Yoğurt dök yala. Hele bir oda varmış ki duvarlar yekpare ayna... Fiyatlara gelince, bir karaborsacı, bir nüfuz taciri, bir Ankaralı misafir için, hiç de fazla sayılmaz. Bütün odalar ikiyüz ellişer lira. Aynalı oda, elli ayna farkı ile tam üç yüz lira!

Basılma işi gayet usturuplu olmuş. Öyle açık saçık sahnelere uygunsuz vaziyetlere rastlanmamış. İleri, hanımefendileri icabeden makamlara götürmüşler.

Bu pırıl pırıl lüks randevu evini işleten yüksek randevucuya gelince... En yüksek sosyeteye mensup kibar, asil, tanınmış bir hanımefendiymiş. Yani öyle

kılkuyruk hanımefendilerden değil, zenginmiş, güzelmiş, üstelik dulmuş da... Fakat kimmiş, kimin nesiymiş, belli değil. Bir adı, soyadı bile yokmuş. Sadece hanımefendiymiş, işte okadar.

Ertesi gece bir baskın daha olmuş. Bu seferki Şişli'de değil, daha aşağılarda, Beyoğlu'nda. Bu seferki randevuevi, öyle ziline dokunarak, kapısı çalınarak basılmamış. Baskını yapanlar kapıyı, pencereyi bırakıp bacadan düşmüşler içeri. Okadar tepeden inme gelmişler ki, yedi aylık hamile bir kadın, çocuğunu düşürmüş korkudan. Hamile bir kadının ne işi var ayakaltında diyeceksiniz. Bir işi vardı elbet. Yedi aylık çocukla keyif için de gelemezdi ya.

Tabi bu randevuevi de şahsi teşebbüsle açılmış bir işletme ama, işleten Şişli'li bir hanımefendi değil, sadece randevucu bir bayan. Öyle karaborsa büyük işler çeviren, yüksek kibar, itibarlı, bir idareci hele hiç değil. Madam Hermine'ler gibi gelir vergisine değil de olsa olsa esnaf vergisine tabi, mahdut sermayeli basit bir randevucu, hepsi okadar. Şişli'de, Maçka'da oturup hanımefendi payesine erişemediğinden, belli bir isimle de çağrılmak zorunda. Adı açık açık geçmiş gazete sütunlrına. Yazın, isterseniz siz de bir kenara: Sırmalı Leman.

KASIM
GÜLEK
DİLAÇAR

(O günlerde gazeteler, Kasım Gülek'in Gölcük'te dili tutulan bir genç kızın dilini açtığını yazmışlardı.)

Dolmuş'tan çıkmış Babıali'ye doğru yürüyordum. Bir doktor simsarı burnumun dibine sokuldu.

«Doktor mu lâzım abi?» dedi.

«Lâzım!» dedim, lâf olsun diye, «İlâcını da veriyor mu?»

«Ben eczane simsarı değilim abi! Hem bizim doktor ilâç değil, reçete bile vermez.»

Bu ilâç vermez doktor lâfını duyunca, gazeteciliğim tuttu. Bu zamanda tam ideal bir doktordu bu, ilâçların sinameki kadar sudan olduğuna dair raporların yayınlandığı bugünlerde...

«Düş önüme!» dedim.

Beni bir lokomotif gibi, Cağaloğlu'nun değişik sokaklarından çekti götürdü. Kapıdan girer girmez karşımda bir tabelâ :

«Kasım Gülek Dilaçar.»

Simsar arkamdan itince, beyaz gömlekli biriyle faça façaya geldim. Baktım bizim Kasım.

«Hayrola!» dedi, «Dilinden bir zorun mu var?»

«Var tabii!» dedim, «Tam kalemi elime alıyorum, gözümün önüne hani o başbakan varya, o geliyor. Yazabilirsen, yaz. Bir tek kelime gelmiyor kalemin ucuna.»

«Anladım! Biz buna politik grafo-fobi deriz. Yazma korkusu demektir.»

«Tedavisi yok mu bunun?»

«Var, olmaz olur mu? Tedavisi İsmail Hakkı...»

«Kim bu İsmail Hakkı?»

«Canım, sen ne biçim gazetecisin? Politik lügatte İsbat Hakkı demektir.»

«Peki.... Piyasada isbat hakkı bulunmadığına göre...»

Tam bu sırada iki kişi daldı içeri. Biri tercümanlığa başladı:

«Gölcük'teki mucizenizi duyduk da geldik. Hastamızın dili bağlı. Kelime değil, ses bile çıkaramıyor.»

Kasım Gülek gözlüğünü düzeltti:

«Ne zamandan beri? Tarihi çok önemli benim için.»

«1950'denberi!»

«Çok tuhaf! Dili tutulmadan önce tekrarladığı kelimeler var mıydı?»

«Vardı. İstifa!.. İstifa... İstifa!.. Derken böyle istifa olup kaldı!»

«Anladım, kolay!»

Sonra, masanın üstünden bir kâğıt çekti:

«Yaz istifanı!» dedi. Hastanın gözleri parlamış, hemen cebinden kalemini çıkarmıştı:

«Yaz bir dilekce de...» dedi, «Hemen imza edeyim!...»

Önce imzasını bastı! Hayret, dili açılıvermişti.

«Oh!» dedi, «Kurtuldum!.»

«Gördünüz ya!» dedi doktor, «Gayet basitmiş. Şimdi gidip en yakın meyhanede iki tek atacaksınız!»

Onlar çıkarken içeriye iki genç kız girdi. En güzeli:

«Efendim, arkadaşımın dili tutuldu!» dedi.

«Ne zamandan beri?»

«Bir haftadır konuşmuyor!»

«Anladım, ben dilsizleri dile getirdiğim günlerde olmuş bu dil tutulması!»

Sonra bana dönerek ingilizce kırması bir fransızca ile:

«Bakın!» dedi, «Şimdi soracağım, Halk Partisine de o günlerde girmiş olacak!»

Sonra hastanın arkadaşına:

«Halk Partisine ne zaman girdi?» diye sordu. Hayret! Tam istediği cevabı almıştı:

«İki ay önce.»

Yüzüme anlamlı anlamlı bakarak güldü; sonra hastasına gayet yumuşak bir sesle:

«Efendim.» dedi, «Yarın akşam sizi 8 de Belediye Gazino'suna davet ediyorum. Gelir misiniz?»

Büyük mucize kendini gösterdi, kızın dili çözülmüştü:

«Gelirim efendim!»

Parmağım ağzımda kalmıştı. Kızlar çıktıktan sonra:

«Çok basit,» dedi, «Benimle evlenmek istiyor.»

Dışardan müthiş ayak sesleri geliyordu. Arada bir çakal sesini andıran sesler de yükseliyordu. Kapıyı açarak seslendi:

«Buyurun!»

Bunlar, Dilsizler Cemiyeti'nin adamlarıydı. Gelenler adına bir dilli:

«Sizden şikâyetçiyiz!» diye bağırdı.

«Sebep?»

«Cemiyet üyelerini ayartıyorsunuz!»

Tehdit edici cırlak sesler yeniden yükseldi. Sözcü:

«Üyelerimiz iktidarın aradığı en olumlu birer vatandaş örneğidir. Ağızları vardır, dilleri yoktur!»

«Canım, girin oturun! Bir muayene edelim. Belki...»

«Ne muyanesi... Onlar dilsizliklerinden değil, senden şikâyetçiler. Sen cemiyet üyelerini ayartıyormuşsun.»

Dilsizler cemiyeti reisi bir iki çıkış yapmak istedi. Sözcü gerisini tamamladı:

«Bir üyenin daha dilini açarak partinize yazdırmışsın. Yaptığın sabotajdır, hatta şantajdır.»

Dilsizler, üzerine yürümeğe başladılar. Bağırıp çağırıyorlardı. Kendimi zor attım dışarı. Tam kapıdan çıkacaktım ki Nurullah Ataç'la kucak kucağa geldim:

«Pa pa pa pardon...» dedi. Beni kapıcı sanmış, soruyordu:

«Bu bu bu uuura da... ka ka ka ka...»

«Anladım,» dedim, «Kasım Gülek'i arıyorsun.»

«E e e evet,»

«Hiç umutlanma! Anadan doğmaların değil, sonradan olmaların dilini çözüyor. Yanlış kapı çalıyorsun üstat!»

Meğer Nuri Bey'in olandan bitenden hiç habe-

ri yokmuş. Kapının üstündeki «Dil Uzmanı» tabelâsını görmüş Gülek'le dörüt ve tilcik üzerinde tartışma yapmaya geliyormuş. Sonradan öğrendim ki içerde dilsizlerle bir tartışmaya girişmiş. Dilsizler hiçbir şey söylemedikleri halde tartışmayı kazanmışlar. Ertesi gün ben, Kasım Gülek'ten öğrendim olanı biteni. Çeviriyi Kasım Gülek yapmış. Bizim Gülek, Almanca, Fransızca, İngilizce, Rumca, İspanyolca, İtalyanca yetmişiyormuş gibi Türkçe de bilirmiş meğer! Türkçe dedimse yanlış anlaşılmasın: Dilsizlerin konuştuğu Türkçe!

RADARIN ANAHTARI

Üsküdardan karşıya geçeceğiz. Biz araba vapuruna dolunca sis de büsbütün bastırdı. Göz gözü değil, göz koskoca İstanbulu görmez oldu.

Vapur oldukça doldu. Millet aceleyle kahvaltısını yapmadn çıkmış olacak ki, çaycının bardağına yapışan yapışana.

Vapurun kalkma saati geldi geçti. Hâlâ palamarlar babalarda!..

Çaycı bir aşağı, bir yukarı dolaşıyor. Keyifli keyifli de bağırıyor: «Hani ya çaydan içen!»

Millet çay içmesin de ne yapsın. Hava hem soğuk, hem nemli...

Radyonun dediği gibi: «Sislendi heva tarf-ı çemenzarı nem aldı!»

Bir çaya da ben yapışıyorum. Adam rengini bile

tutturamamış, değil çayını, şekerini... Kahvenin tadını çoktan unuttuk, şimdi sıra çayda demek...

Yarım saat... Bir saat biz hâlâ Üsküdardayız. Daireler, okullar çoktan başlda, biz hâlâ çay içiyoruz.

Bir ara:

«Bu vapurun radarı yok mu yahu?» dediler.

«Var, olmaz olur mu?»

Çok bilmiş, çok okumuş biri, ortaya bir soru atıyor:

«Eskiden de Boğaz'da sis olur muydu?.»

Ne de çok, bilmiş okumuşlar var:

«Canım olmaz olur muydu hiç! Fikret sisi nasıl yazardı olmasaydı!»

Başka bir okumuş, açıklamaya başlıyor:

«Sisin olmasına ne lüzum var.. Şair burada sisi mecâzi mânada kullanmış!..»

«Demek sis şiirini yazmanın tam zamanı!»

Çok bilmiş hak verdikten sonra:

«Ey köhne Bizans!» diye başlıyor okumaya.

Sis şiirinin arasına «Radar» da karışmaya başladı. Radar aşağı... Radar yukarı... Sonra:

«Taze demden... Hani ya çaydan içen!»

Bir ara radarın yanına çaycı kelimesi de eklendi. Ama çaycı yok ortalarda, çırağı var.

Biri dedi: «Şekeri bitti.»

Biri dedi: «Çay almağa gitti!»

Kaptan artık palamarı çözmeğe karar veriyor. Radara güvenip çıkmak istiyor yola. Ama radarın anahtarı yok!

Gemicilerden biri:

«Radarın anahtarı çaycıda!..» diyor.

«Çaycı nerde?..»

«Yok!»

Çırak hâlâ bağırıyor:

«Hani ya çaydan içen!»

«Demli çay, taze çay!»

Çocuk okuluna gidecek, okuyacak adam olacak. Başkan olacak. Başbakan olacak ama, radarın anahtarı çaycıda... Çaycı ortalarda yok!... Memur dairesine geç kaldı. Bir ayak önce masasının başına geçip «âsiyabı devleti» döndürecek ama radarın anahtarı çaycıda! Daktilo bayan, makinesinin başına geçecek, gel gelelim anahtar yok, radarın anahtarı!..

«Kimde?»

«Çaycıda!»

«Çaycı nerde?»

«Ya çaya gitti, ya şekere... ya da aldı başım gitti!»

Herkes çaycıyı soruyor da biri çıkıp da:

«Peki, şu radarın anahtarı çaycıda ne geziyor!» demiyor hiç!

Bütün işler böyle gidiyor bu günlerde. İtin önünde ot... Atın önünde et. Radarın anahtarı da çaycıda.. Ne iştir bu!

Çocuk okula gidecek, memur dairesine, işçi işinin başına gidecek. Bayan daktilo makinesinin başına geçecek, kaptan bu sisli havada yola çıkacak ama. radarın anahtarı yok...

«Anahtar nerde?»

«Çaycıda!»

«Çaycı nerde?»

«Suya düştü.»

«Su nerde?»

«İnek içti!»

«İnek nerde?»

«Dağa kaçtı!»

«Dağ nerde, güvendiğimiz dağlar? Karlı dağlar, dumanlı dağlar, mor dağlar?»

«Yandı kül oldu!»

«Vay benim köse sakalım!»

GELE ATIYORUZ

Küçükpazar'da halkın derdini dinlemek için milletvekilleri bir kahveye girerler. Ocaklılar, bucaklılar, meraklılar da peşlerinden... Bu işten bir memnun olan varsa, sadece kahvecidir... Çay kahve gırla gider.

Milletvekillerinden biri altmışaltıcıların masasına sokulur: Oyunculardan birininin kulağına eğilir:

«Arkadaş bir derdin varsa söyle!»

Tam bu sırada karşıdaki oyuncu eliyle masanın üstündeki kâğıtları iter:

«Kapalısın!»

Kapatılan oyuncu, soru soran milletvekiline döner:

«Görüyorsun ya kapattı!»

«Sen merak etme açarız bir törenle!»

Kapatan istemeye başlar:

«Ver, maça beyine!»

«Al!»

«Ver sinek beyine!»

«Al!»

«Ver kupa beyine!»

«Al!»

Kapatılan dert yanmaya başlar:

«Görüyorsun ya, boyuna istiyor. Ver de ver beylere!»

«Varken vereceksin dostum!»

«Peki, sonu ne olacak? Maça beyine ver, kupa beyine ver!»

Karşıdaki boyuna istemektedir:

«Kupa kancığına da ver! Var mı? Yoksa çak!»

«Varken vereceksin!»

«Ona da al!»

«Tamam altmış altı!»

«Gördün ya! Altmış altıya bağladı işi!»

Bir başka milletvekili tavlacılara sokulur:

«Vatandaş bir derdin var mı?»

Elinde üç tane vurgunu vardır sallar sallar atar zarını:

«Gele!»

«Görüyorsun ya gele atıyorum!»

Karşıdaki de atar:

«Dubara!.. Al kapısını! Hadi bakalım girdin altı kapıya. Kumda oyna bundan sonra!..»

Tekrar atar zarları:

«Gele!»

Karşıdaki toplamaya başlar, sallar atar, bir daha atar:

«Gele!»

Mebus kulağına eğilerek sorar:

«Bir derdin varsa söyle... Ankaradan geliyoruz!»

Oyuncunun tepesi atar:

«Görüyorsun, gele atıyorum boyuna. Başka ne derdim olsun!»

Bir üçüncü milletvekili de kaptı kaçtıcılara sokulur:

«Arkadaş var mı bir derdin?»

«Var, ver bir bacak!»

«Ne bacağı?»

«Ne bacağı olursa olsun.»

«Ne işine yarar?»

«Ortadakileri toplar götürür!»

«Sana bacak değil, bacanak lâzım!»

Bir başka dert dinliyen milletvekili de dominoculara sokulur:

«Söyle arkadaş bir derdin var mı?»

«Ne derdimiz olacak, çekiyoruz işte!»

Karşıdaki iki başı da bağlamıştır:

«Çek!»

Çeker bulamaz. Bir daha çeker.

«Çek, dostum, çekeceksin!»

«Çekiyoruz işte!»

«Çek!»

Milletvekili lâfa karışır:

«O nasıl söz Allah çektirmesin!»

«Demek işimiz Allaha kaldı!.»

İki baş da «dü» dür. Çeken oyuncu:

«Arkadaş, iş dubaraya kaldı. Bir buldum mu sen de çekeceksin!»

«Bul da çekelim!»

Dert dinleyen milletvekili tekrar sorar:

«Var mı başka bir derdin?»

«Çekiyoruz işte, görüyorsun!»

«Sen çek, çekebildiğin kadar, hadi eyvallah!»

Bir kahveci simsarı içerdekileri toplamış başka bir kahveye götürmek için önlerine düşmüştür.

Önce dert dinliyenler çıkar, sonra ocaklılar, peşinden bucaklılar en sonra da meraklılar hürya dı şarı! Pulları toplıyan oyuncu elindekileri boşaltır tavlaya:

«Mars! Parti benim! Var mısın bir parti daha!»

«İki parti yeter! Sökül paraları!»

BUNADI BU ADAM!

Rıfkı Dönmezer, çok övünürdü Avukatiyle, «Avukatım!» dedikçe yağ bağlardı yüreği. Ona bakarsan, herşeyiyle övünürdü Dönmezer... Eviyle, arabasıyla, yazıhanesiyle... Yazıhanesindeki Simens marka telefonu, remington marka yazı makinasıyla... Elverir ki herhangi bir şey onun öz malı olsun! Aldığı plâstik sepetinden tutun da, cam tokmaklı kül tablasına kadar nesi varsa öğünürdü.

«Avukatım!» dediği, Abidin Hakgüder'i telefonla aramış, yerinde bulamamıştı. Bilmiyordu ki Avukatı, kendisiyle birlikte tam iki düzine iş sahibinin de avukatıydı. Bu kadar kişinin avukatı olunca da, her arandığı zaman yerinde bulunamaması olağan sayılmalıydı.

Bir daha çevirdi numarayı, yoktu işte! Ne adamdı bu Abidin! Burnundan soluya soluya:

«Bir dilekçe...» dedi, bir dilekçeye bakar, kolundan tuttuğum gibi atıveririm ben adamı vekillikten, «Umumi Vekâletname» verdimse, Umum Müdür de tayin etmedim ya başıma!»

Bakmayın kuru sıkısına! Atamazdı Abidin Hakgüder'i. Kaç tahliye, kaç tapu, kaç gümrük, kaç ticaret dosyası vardı onun camekânında. Hele hele alacak verecek dosyaları, protestolar, hacizler... Serbest sermaye piyasasını bu yazıhaneden çekip çeviren bir adamın kaleme gelmez, kitaba uymaz ne kirli çamaşırları olurdu! Kendisinin bile bilmediği kirli çamaşırları, ekleri, yamaları, lekeleri ancak Abidin Hakgüder bilirdi içte. O bilmeliydi ki, Dönmezer adına, borçlusuna şahin, alacaklısına karga kesilmeliydi!

Atamazdı sizin anlıyacağınız, bütün kokuşmuş şifoniyer, olduğu gibi dökülüverirdi ortaya! Küt parmaklarını öfkeyle telefonun deliklerine soka çıkara Avukatının numarasını bir daha çevirdi. Dinledi, dinledi, beklediği sesi duyamayınca, küt diye oturttu yerine aracı. Ne ipe sapa gelmez adamdı, bu Hakgüder be!.. Öf!..

Demiştiki Doktoru: (Haaa! Bir de Doktoru vardı Rıfkı Dönmezer'in. Aile Doktoru değil, sırf kendi özel Doktoru!.. Önemli yerlerde «Doktorum!» diyebilmesi» için.)

«Öfkelendin mi, sakın içine atma!» demişti Doktoru, «Lâfını kimseden esirgeme hiç! Ağzını aç gözünü yum! Dilinin ucuna ne gelirse söyle! Bağıracak, bağıracaksın ki çuval gibi silkelenip boşalasın!»

Ama kim vardı ortaklıkta? Kime bağırıp çağırıp da boşalacak, boşalıp ferahlıyacaktı!..

Kime mi? Hanın kahvecisine! Bir kahve istiyecekti. Getirdiği kahveyi beğenmiyecek, ağzına geleni söyliyecekti. Konya'dan bilirdi şu gerçeği: Alçak eşek binmeye kolaydı, öksüz uşak da dövmeye...

Çıktı dışarı, merdiven başındaki ipe yapıştı, çıngırağın ipine... salladı, salladı, ses yok!

«Tuh Allah kahretsin, takıldı!» diye söylendi.

Tepesi yeniden atmıştı:

«Takanın da, takılanın da, taktıranın da... Heey kahveci!.»

«Hooop!.»

«Az şekerli bir kahve! Anladın mı, şekeri az olsun! Gaaayetten az!»

Geçti yerine, yapıştı telefona. Yok, yok, yok! Geberdi mi bu adam be!..

Ateş gibi adamdı kahveci. Dört kat merdiveni füze gibi çıkmış, getirmişti kahvesini.

«Duuur!» dedi, «Bekle!»

Fincana yapıştı, yudumladı. Gözü kör olsun! Tam istediği gibi bir kahve getirmişti. Şekeri de, kahvesi de keyfince! Ama Doktorun dediği gibi, boşalması gerekirdi:

«Nerde bu kahvenin yanında suyu!» diye gürledi, «Ne biçim kahvecisin sen! Yuf olsun senin kahveciliğine be!.. Nerde görülmüş susuz kahve böyle!..»

«Şimdi beyim!»

Fırladı birden, şişe ile bardakla dönmesi bir oldu:

«Buyrun Beyim! Hem de Taşdelen!»

Kahveci çıkarken, Dönmezer'in oğlu girmişti içeri. Babası:

«Çabuk söyle!» diye yürüdü üzerine, «Geçtin mi, kaldın mı? Kaldınsa, defol, gözüm görmesin!»

«Ne kaldım, ne geçtim!»

«Ne demek bu!»

«İkisini verdim baba!»

«Ya üçüncüsü?»

«Borçlu!»

«Ne biçim adamsın sen? Her yıl borçlu; her yıl borçlu! Bütün ömrün borç altında mı geçecek senin! Borç ne demek? Namuslu adam borç yapar mı? Bir yıl da alacaklı ol be! Bırak alacağı, hiç olmazsa borçsuz yaşa!»

«Üzülme baba, borç yiyen kesesinden yer. Hem benim borcumdan sana ne! Kefil mi gösterdim seni!»

«Bak şu edepsize!»

«Değil mi ya!.. Borçsa, benim borcum! Hem gırtlağıma sarılmıyorlar ya! Faiz de istemiyorlar senin borçlularından istediğin gibi! Vakti gelince öderim! Sen bana olan borcunu düşün bi kere!»

«Ne borcu be!»

«Hani sınıfta kalmazsam, bana Vespa... Motosiklet...»

«Sanki sınıfını geçmiş gibi söylüyor! Hele şuna bak! Geçtin mi sınıfını be!»

«Sınıfta kalmadım ki, atlattım tehlikeyi!»

«Ben sana sınıfı geçersen alırım, demiştim!»

«Kaç arkadaşım, gümledi gitti! İşte ben de dediğimi yaptım, kalmadım sınıfta!»

«Ne olursa olsun, borçlusun daha!. Borcunu öde, öyle çık karşıma!»

«Ben sınıfta kalmadım ya... Eğer...»

«Olmaz diyorum sana!»

«Olur, neden olmasın!»

«Susmasını bilmez misin sen! Babaya karşılık vermek de ne oluyor! Allah, babaya karşı gelip itaatsizlik edenleri ruz-u mahşerde...»

«Amma da uzattın ha!..»

«Terbiyesiz! Dilin bir karış dışarda! Koskoca adam oldun, babayla nasıl konuşulur öğrenemedin bir türlü! Sen sınıfını geçsen ne olacak, geçmesen ne olacak! Kaç yaşındasın sen!..»

«On dokuz!»

«On dokuz yaşındaki adam, ev geçindiriyor. Hâlâ el'in, babanın cüzdanında. Fotoğraf makinası al! Bisiklet al! Elbise yaptır! Şimdi de mosotiklet ha!.. On dokuz yaşındasın, on dokuz paralık bir hayrın dokundu mu bana! İş bul, çalış, para kazan da Vespa değil, kadillâk al! Bir de doğruyu söyleyince, uzun etme diyorsun babaya haaa!.. On dokuz parça ol emi! Yıkıl, gözüm görmesin!»

«Madem istiyorsun babacığım, peki yıkılayım, sen dimdik ayakta kal!»

Oğlu çıkar çıkmaz, yapıştı su şişesine. Dolu dolu bir bardak içti. Kendine gelince telefona uzandı. Şükür yakalamıştı Avukatını:

«Nerdesin be Abidin Bey! Hangi C... C... canıptesin?»

«Hangi canipte olacağım, Rıfkı Beyciğim, icra canibinde! Senin haciz işleri için... Bir iki değil ki!»

«Bırak canım hacizleri! Herif ilân vermiş Vilâyet gazetesine... İhale'ye girmeye ehil olmdığı halde... Akli muvazenesinin bozukluğunu bildirir bir dilekçe istiyorum senden. Muayeneye sevki için...»

«Ne yapmış bu adam, anlıyamadım, ihaleye mi girmiş dedin! Ne ihalesi bu!»

«Muhammen bedeli üçyüz bin lira civarında bir mektep...»

«Bir taahhüt işi, öyle mi?»

«Bir taahhüt işi ama, kendi adına. Mektebi yaptıracak olan kendisi!»

«Bunamış mı bu adam!»

«Bunamasa kalkar kendi cebinden mektep yaptırır mı?»

«İyi ki hastane yaptırmaya kalkışmamış! Bir rontgen makinesi, üç yüz bin lira, o tutuyor!»

«Korkarım peşinden bir hastane yaptırmaya da kalkışır. Hemen, Savcılığa baş vurup bir dilekçe ile... Aklî muvazenesinin tamamiyle felce uğradığını...»

«Felce uğradığından hacir altına... Yoook... Hayır, önce aklî muvazenesinin tespiti için... bir psikiatri kliniğine... Ya da tam teşkilâtlı...»

«Hayır, uzatma! Bakırköy Akıl Hastanesi de, çık işin içinden! Düşün bir kerre Abidin Beyciğim, çalış çabala, servet sahibi ol... sonra mektep yaptırıyorum diye, bu servetin altından gir, üstünden çık! Bunadı namussuzum!»

«İz'ansızlık, bu kadar olur işte!»

«İz'ansızlık değiiil, hayinlik! Başka adı yok bunun! Hayır, yani bunaklık demek istiyorum, aklî muvazenesizlik! Resmen bunadı bu herif! Bir dilekçe... Başla Abidin Beyciğim yazmaya! Konya'ya mektep yaptırmak haaa!.. Çok lâzımdı Konya'ya mektep! Gösteririm ona, Hanyay'la Konya'yı! Eğer Konya'ya mektep lâzım olsaydı, hükümet yaptıramaz mıydı! Sen hükümetten de mi zenginsin be!.. Yaz ki Abidin Beyciğim, Savcı bu kuşbeyinli adamı, dilekçeyle birlikte hemen havale etsin Bakırköy Akıl Hastanesine! Havale etsin de çıksın, muvazenesizliği herifin! Kanun koyucusu, hepsini düşünüp koymuş yerli yerine, Abidin Beyciğim! Kanun var! Baba tozuttu mu, oğlu el koyar, babanın malına mülküne, alışına verişine. Öyle değil mi Abidin Beyciğim... Millî servetin heba olup gitmesine, göz yumar mı kanun hiç! Söyle, kanun

adamı olarak Abidin Beyciğim, göz yumar mı kanun?»

«Nasıl yumar Rıfkı Beyciğim!»

«Öyleyse biz de yummayalım, açalım gözümüzü! Yazalım dilekçemizi!»

«Yazalım Rıfkı Beyciğim!»

«Peki, ne duruyorsun hâlâ!»

«Yazmasına yazalım ama, kimdi bu bunak? Adı, Soyadı?»

«Adı batsın!... Adı Kâmil, Soyadı Dönmezer! Yâni babam! Babam olacak Eşek! Babam olacak hayvan bu, bunak!.»

Güldürü Dizisi:
Birinci Kitap

ALTIN EKİCİSİ

Güldürü Dizisi:
İkinci Kitap

PALAVRA

Güldürü Dizisi
Üçüncü Kitap

TUH SANA!

Güldürü Dizisi:
Dördüncü Kitap

ÇATAL MATAL KAÇ ÇATAL

Güldürü Dizisi:
Beşinci Kitap

BUNADI BU ADAM!

Güldürü Dizisi
Altıncı Kitap

KEŞ

SINIF YAYINLARI
Çayır Sok. 61 - 63 Daire 5
Harbiye — İstanbul

Rifat Ilgaz



«... Rifat Ilgaz'da Ahmet Rasim'in o eski sohbetlerine, meddah ağzı fıkralarına yakın sakin ve tatlı bir anlatım var. Onda satir, mizah unsuru, daha çalebice, daha ölçülü, ama yeterli. Hikâyelerinde, kişilerinin yaşantılarını, günlük yaşamanın dertlerini, çürümüşlüğünü, her şeyi kanıksamış bir usanlık, tezgâhtar pişkinliğiyle seçip önümüze sarişi, sanatçı ile okuyucuyu karşı karşıya bırakışını beğeniyorum.

Bu hikâyelerde bizdeki mizah hikâyeciliğini saran yönler var. Rifat Ilgaz, her şeyden önce, gündelik olayların halka yaygın geçici parlaklığına bağlı, çabuk eskiyen mizah unsurundan uzak duruyor. Bu hikâyelerde, çalakalem dergicilliğin ötesinde, daha çok «sanat» seviyesine ulaşan değerler var. Hikâyesini «mizahlık olay»la değil, kişilerin çatışmalı yaşamalarındaki mizaha yatkın davranışlara dayanarak kuruyor. Onda Çehov, O. Henry, Stendal gibilerinde gördüğümüz hikâyenin kuruluşuna oturan ölçülü ve düzenli bir «mizah gücü» var.

Rifat Ilgaz nice yıldır yazının çilesini çekmiş bir yazar. Yıllar evirip çevirip bir yere ulaştırıyor bazı yazarları. Türkçenin yaratıcı gücüne, gerçeği anlatışın bir kıvrak dokunduğu yaşama ayrıntılarına can veren bir çizgiye ulaştırıyor.»

TAHİR ALANGU

EYREN OFSET 26 28 89

SINIF YAYINLARI

10 lira